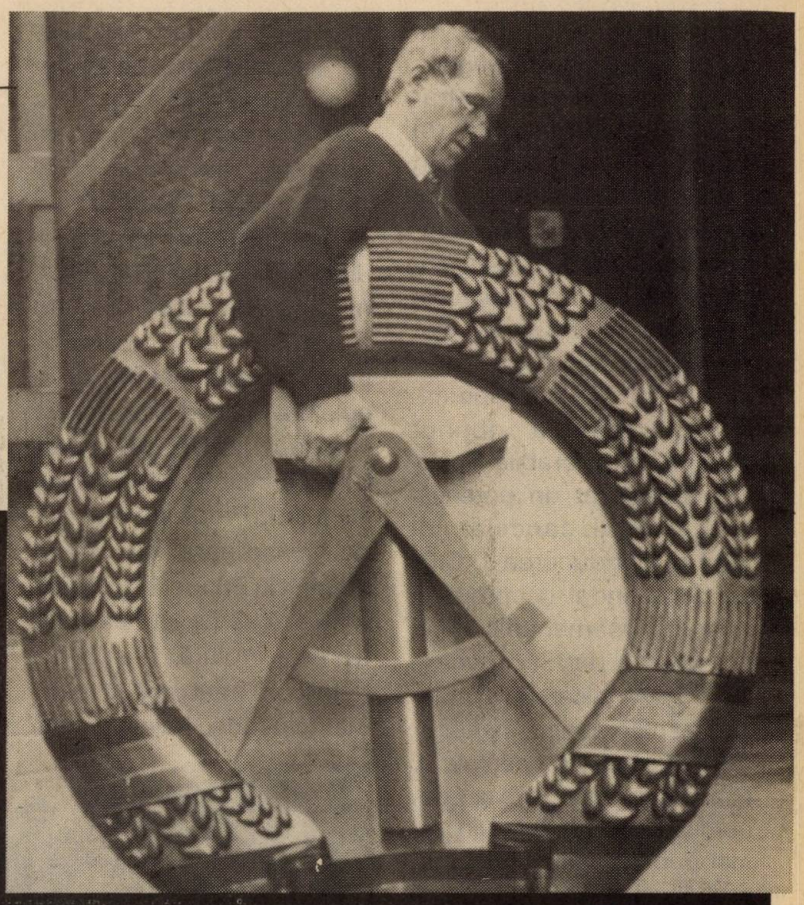

POVARA reconstructiei

Cancelarul Helmuth Kohl are motive serioase de îngrijorare. Dificultăţile cărora trebuie să le facă faţă guvernul său se acumulează, în pofida eforturilor constant depuse pentru aplanarea tensiunilor sociale izvorîte, în primul rînd, din costurile restructurării în landurile răsăritene (ex-R.D.G.) ce se vădesc mereu mai ridicate, din conflictele provocate de recrudescenţa xenofobiei, o serie de scandaluri privind corupţia, disputele politice, ultimele de o virulenţă aparte, legate de participarea echipajelor militare germane pe avioanele- radar AWACS la operaţiunea NATO în Bosnia, autorizată de Consiliul de Securitate al ONU. Privirile sînt, de pe acum, îndreptate spre alegerile legislative de anul viitor, poziţia Uniunii Creştin-Democrate la acestea fiind determinată, indubitabil, de cota popularităţii cancelarului, lider al acestei formaţiuni politice. Semnele în această direcţie nu sînt de natură să liniştească, sondajele de opinie indicînd o diminuare a adeziunii electoratului. Există temerea că înfrîngerea suferită de partidul lui Kohl în scrutinul regional din landul Hessa, desfăşurat la începutul lui martie, ar putea da tonul şi în maratonul electoral de anul viitor, cînd, înaintea alegerilor federale, vor avea loc nu mai puţin de 19 chemări diferite la urne - pentru consiliile locale şi adunările landurilor. Drept urmare, luările de poziţie ale oamenilor politici reprezentînd spectrul partidelor existente au devenit tranşante, contactele în vederea conturării alianţelor convenabile în bătăliile electorale ce urmează au sporit conside-rabil, au început inerentele jocuri de culise.

Este semnificativ că tocmai în acest moment unele publicaţii readuc pe tapet scandaluri mai vechi şi mai recente în care au fost implicaţi fie membri marcanţi ai U.C.D., fie ai partidelor aliate în guvernare creştin-democraţilor. Astfel, afacerea Barschel, considerată înmormîntată în 1987, este scoasă din nou la lumină, opiniei publice reamintindu-i-se manevrele la care s-a recurs de către fostul ministru-prezident al landului Schleswig-Hollstein pentru a-şi învinge contracandidatul în alegeri, actualul lider al Partidului Social-Democrat, Björg Engholm. Barschel era considerat unul din cei mai străluciţi politicieni ai partidului de guvernămînt, Uniunea Creştin- Democrată. (El s-a sinucis la Geneva, aflat într-o situaţie fără ieşire după

dezvăluirile făcute de săptămînalul "Der Spiegel"). Nu este uitat nici Lothar Späth, un economist de marcă, demisionat din funcţia de ministru-prezident al landului Baden-Würtemberg, ca urmare a dezvăluirilor în legătură cu vacanţele petrecute în compania unor magnaţi industriali, prin intermediul cărora landul pe care-l guverna a obţinut profituri considerabile. Späth era considerat un potenţial succesor al cancelarului Kohl la conducerea U.C.D. Un alt scandal de proporţii este, de asemenea, reluat, de această dată fiind vorba de o personalitate a Partidului Liber-Democrat, partener al alianţei guvernamentale. J. Möllemann, ministru al economiei, lider al PLD din cel mai popular land al Germaniei, Rhenania de Nord-Westfalia, a fost nevoit să demisioneze după publicarea unei scrisori oficiale în care solicita un contract avantajos pentru firma unui văr al soţiei sale.

În fine, dezvăluirile privind abuzurile ministrului-prezident din Bavaria, Streibl, a afectat puternic imaginea altui partener al coaliţiei guvernamentale conduse de Kohl, respectiv Uniunea Creştin-Socială. Sreibl a folosit timp îndelungat avioanele unei companii private producătoare de armament, făcînd nenumărate deplasări gratuite, inclusiv concedii.

Se pare, totuşi, că cel mai mare impact asupra electoratului o va avea, în cele din urmă, starea economică a naţiunii. Or, pe acest plan, cancelarul Kohl se arată decis să cîştige puncte, concentrîndu-şi atenţia spre a uşura, prin acţiuni concertate cu opoziţia, povara reconstrucţiei în landurile răsăritene. Recentul "pact de solidaritate" încheiat în acest sens (vezi "Lumea" nr.4-5/a.c.) are această menire, reprezentînd un pachet de măsuri în vederea finanţării redresării în fosta R.D.G. şi reorganizării planurilor de repartizare a cheltuielilor între landurile mai bogate şi cele mai sărace. Ministrul de finanţe, Theo Weigel, a declarat că modificările vor fi introduse în Programul Federal de Consolidare, discutat în prezent în Bundestag, şi care urmează să capete caracter de lege în vară. Deşi unele detalii vor mai trebui reglementate, principalele puncte ale acestui pachet de măsuri sînt: Germania de est va primi circa 55,8 miliarde mărci în 1995, aproximativ 51 miliarde de la guvernul federal, iar restul din partea landurilor de vest. De la 1 ianuarie 1995 va fi introdusă o suprataxă de impozit pe venit de 7,5 la sută, determinînd o creştere a venitului în anul respectiv de 28 miliarde mărci. Ea va rămîne în vigoare timp de mai mulţi ani. Asupra detaliilor referitoare la "componenta socială" ce trebuie protejată urmează să se cadă de acord; deficitul bugetului federal se va cifra la 63,8 miliarde mărci în 1995 comparativ cu 56 miliarde preconizate

Soldaţii sovietici şi familiile lor vor trebui să părăsească teritoriul german

Tehnica de luptă a fostei armate sovietice va lua, de asemenea, drumul reîntoarcerii în patrie

POVARA reconstrucţiei

inițial în cadrul Programului Federal de Consolidare. Nu au fost anunțate modificări în ceea ce privește deficitul pe 1993, care a fost prevăzut la 51 miliarde mărci, comparativ cu 39 miliarde în 1992. Volumul programului construcțiilor de locuințe în Germania de est, finanțat de Consiliul de Credite pentru Reconstrucție, se va dubla la 60 miliarde mărci; Plafonul de credite al Agenției pentru Privatizare, Treuhand, se va dubla, de asemenea, la 60 miliarde mărci pentru a se permite menținerea principalelor ramuri industriale și eliminarea poluării generate de fostele întreprinderi de stat. Nu se vor face reduceri ale ajutorului social. Dl Theo Weigel a afirmat că se vor depune eforturi susținute pentru combaterea fraudelor și evaziunilor fiscale, care vor duce la economii de circa 9 miliarde mărci. Urmează să se discute asupra cifrei de două sau trei procente la care să se limiteze creșterea ajutorului social în 1994/1995; Fondul de Reunificare, o sursă fundamentală de bani pentru landurile din est, va beneficia în 1993 de o suplimentare cu 3,7 miliarde mărci din partea guvernului federal și a landurilor din vest. În 1994, Bonnul va acorda un supliment de 5,35 miliarde mărci, iar landurile din vest vor contribui cu cel puțin 3,5 miliarde. Repartizarea venitului obținut din taxa pe valoarea adăugată se va modifica din 1994. Landurile regionale vor obține 44 la sută începînd din 1995, comparativ cu 37 la sută în prezent, iar cuantumul guvernului federal se va reduce la 56 la sută, de la 63 la sută. Un supliment în valoare de 9 miliarde mărci se va obține prin reducerea cheltuielilor și subvențiilor se stat; va fi acordat un fond suplimentar de două miliarde de mărci în vederea creării de noi locuri de muncă în 1993; se va acorda asistență, fără a se fi precizat la cît se ridică ea, companiilor din Germania de est pentru a fi ajutate să-și vîndă bunurile și serviciile.

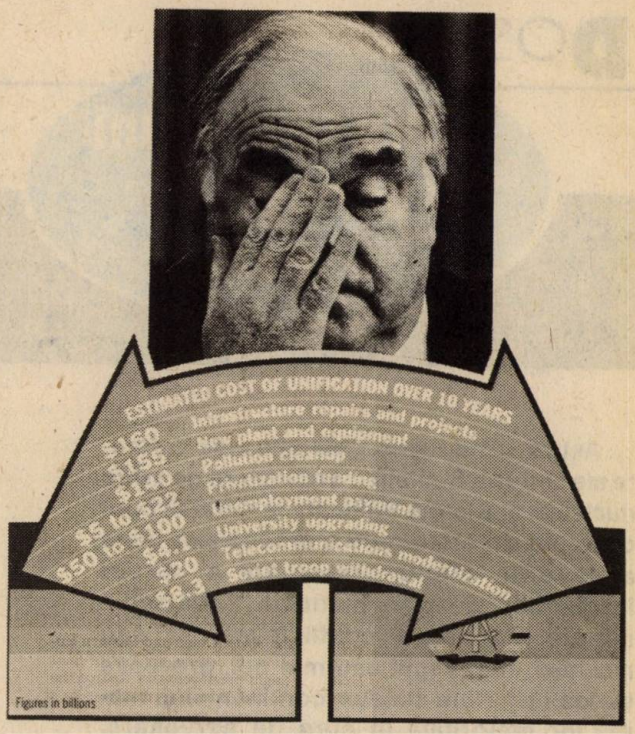

Costurile unificării sînt de natură să dea multe dureri de cap

Vor avea o mare însemnătate efectele practice ale "pactului de solidaritate". Pentru că votul legislativ federal din toamna anului viitor va fi, în primul rînd, unul asupra politicii economice și sociale a guvernului Kohl.

Vasile CRIȘU

UN SINGUR POPOR ius sanquinis?

• Cine poate deveni cetățean german?

• Dreptul de dobîndire a cetățeniei de către cei cu sînge german.

• Politicieni din toate partidele politice cer adoptarea unei legi a imigrației cu norme care să permită o deschidere mai mare a societății față de străini!

• Germania are nevoie de noi cetățeni.

Candidatul la obținerea cetățeniei germane trebuie să corespundă unor pretenții mari ale autorităților, dar în primul rînd să fie de o integritate morală deosebită.

Primul pas îl reprezintă cererea adresată statului, formulată de bunăvoie și nesilit de nimeni din care să rezulte, pe bază de dovezi, că atît în trecut cît și în prezent a recunoscut ordinea democratică și se angajează să o respecte.

Cererea va fi însoțită de "curriculum vitae" în care nu este admis nici un fel de abatere de la moralitate.

"Greșeli" precum consumul de alcool, droguri sau lipsa dorinței de a munci conduc inevitabil la respingerea cererii. La toate aceste pretenții se adaugă și condiția cunoașterii limbii germane și demonstrarea unei ortografii perfecte.

Dacă toate aceste pretenții "evaziv formulate și oricînd neîndestulătoare" (n.n.) sînt îndeplinite, solicitantul poate deveni cetățean german.

Dorința personală nemotivată sau interesul material nu reprezintă motivații suficiente dacă cererea sa de încetățenire în Germania nu se bazează pe interese "oficiale" conform reglementărilor ministerului federal de interne.

Aproape nicăieri în Europa de Vest nu le este atît de greu străinilor să se includă în societate ca în Germania. Al doilea popor ca mărime din Europa se dovedește a fi, conform cu tradiția sa, cel mai exclusivist. Totuși, exclusivitatea nu mai poate fi salvată.

Acum mai mult ca niciodată, emigranți din toate părțile lumii vor să se integreze în această țară, fie că sînt obligați de mizerie sau de război. Ei își caută o nouă patrie. Deja de cîteva decenii, Germania reprezintă o "țară a imigrației".

Traducere și adaptare după DER SPIEGEL
Odette HANGANU

Dosar

Între suspiciuni și pericole reale

Cursa înarmărilor s-a mutat în ASIA

Astăzi, cînd Rusia, celelalte moştenitoare ale Uniunii Sovietice depozitare de arme nucleare şi Statele Unite au demarat acţiuni concrete de distrugere a arsenalelor, Asia a devenit arena principală a cursei înarmărilor pe plan mondial. Cheltuielile militare, motivate de conflicte mai mari sau mai mici, mai vechi sau mai noi, grevează serios bugetele statelor continentului, marea lor majoritate în curs de dezvoltare. Programele nucleare militare sînt relativ uşor de camuflat în cercetări cu aplicaţii paşnice, iar atîta vreme cît ţările posesoare de tehnologie nu au respectat, şi poate nu respectă nici astăzi, tratatele de neproliferare, eforturile comunităţii internaţionale de a ţine pericolul nuclear sub control sînt zădărnicite. Pe de altă parte, resursele umane şi de capital irosite pe astfel de programe nu pot avea ca efecte decît stagnarea economică şi escaladarea conflictelor regionale. Din Orientul Mijlociu, unde nu demult s-a pus capăt unui război care ar fi putut degenera într-o conflagraţie de proporţii şi a fost anihilată una din cele mai puternice armate ale lumii, şi pînă în Extremul Orient, Asia este continentul pe care există cele mai multe şi mai profunde antagonisme interstatale şi unde potenţialul de conflict este cel mai ridicat.

Mărul discordiei: combustibilul nuclear

Conform unor surse neoficiale, **Israelul** s-ar afla în posesia a cel puţin 100 de arme nucleare, care ar putea fi lansate cu ajutorul rachetelor cu rază scurtă sau medie de acţiune. Cu ajutorul specialiştilor francezi şi americani, în această ţară a fost dezvoltat, încă din anii '50, un program nuclear militar, menit să-i confere o poziţie solidă în mijlocul lumii arabe. Există două reactoare şi instalaţiile aferente, dar numai unul, cel cu o putere mult mai mică, este supus garanţiilor convenite cu AIEA. Israelul **nu a declarat niciodată** în mod clar că posedă arma nucleară, preferînd o formulă mai echivocă, şi anume **că nu va introduce primul** un astfel de armament în Orientul Mijlociu.

Unul din cei mai înverşunaţi duşmani ai Israelului, **Irakul**, ar fi putut obţine arma nucleară într-un an, un an şi jumătate, după părerea inspectorilor de la AIEA, în doi-trei ani, după oamenii de ştiinţă americani. Tranziţia de la stadiul de experiment la cel de producţie industrială ar fi fost totuşi dificilă din cauza lipsei de material nuclear suficient, necesar fabricării armelor. Acest stadiu l-ar fi putut atinge anul 1995, cînd s-ar fi produs cel puţin o ogivă pe an, posibil de instalat pe sistemele de rachete. Irakienii au dezvoltat, pentru armele lor nucleare, sistemul electromagnetic de separare izotopică, putînd produce uraniu îmbogăţit. Inspectorii AIEA au descoperit că se aveau în vedere chiar arme mai sofisticate, cum ar fi cele termo-nucleare sau cele cu propulsie. Din fericire, la ora actuală, potenţialul nuclear irakian a fost anihilat de specialiştii AIEA, sub supravegherea trimişilor ONU.

În **Iranul** vecin, programul nuclear a fost început pe vremea Şahului. În 1987, regimul ayatollahilor fundamentalişti a autorizat accelerarea cercetărilor pentru producerea bombelor, din cauza războiului purtat cu Irakul şi a temerilor că într-o zi acesta va putea folosi arma atomică. Precedentul folosirii fără scrupule a armei chimice fusese deja creat. Iranul încearcă diferite metode pentru a produce combustibilul nuclear, care este strict controlat pe piaţa mondială. AIEA a inspectat instalaţiile nucleare iraniene, de provenienţă chineză şi indiană, în februarie 1992, şi nu a descoperit nici o activitate cu caracter militar. Se afirmă, totuşi, că un centru de îmbogăţire a uraniului s-ar afla în construcţie, ca parte a unui program secret. Odată cu trecerea pericolului irakian, Iranul foloseşte ca pretext posesiunea nucleară israeliană şi ameninţarea care ar reprezenta-o, făcînd apel către lumea musulmană să coopereze în producerea unei arme nucleare. Specialiştii americani consideră că, fără ajutorul Chinei, Iranului i-ar fi necesar un deceniu pentru producerea armelor nucleare. Pesimiştii cred că nu vor trece decît şase, şapte ani, chiar în condiţiile folosirii propriilor resurse.

India şi **Pakistanul** au rămas, după toate aparenţele, singurele state adversare din lume care deţin capacitatea efectivă de a produce bomba atomică, cel mai mare risc de război nuclear existînd actualmente în Asia de Sud. Ambele ţări produc un tip de plutoniu, care poate fi utilizat la fabricarea de arme, şi continuă să refuze să semneze Tratatul de neproliferare nucleară (TNP). Cu toate că a detonat o încărcătură nucleară încă din 1974, India neagă că ar desfăşura un program de înarmare cu astfel de arme. Dar guvernul de la New Delhi şi-a manifestat opţiunea nucleară pentru a descuraja Pakistanul şi China, desfăşurînd cercetări avansate în domeniul rachetelor balistice şi al lansărilor spaţiale. Ca replică, în februarie 1992, la Islamabad s-a recunoscut ceea ce se negase multă vreme, şi anume că Pakistanul este în posesia componentelor şi a tehnologiei necesare pentru asamblarea unei bombe.

China, preocupată de creşterea puterii Statelor Unite după prăbuşirea comunismului în Europa, a efectuat la 22 mai

În Irak, inspectorii ONU cercetează containerele subterane folosite pentru stocarea combustibilului nuclear

1992 cea mai puternică experienţă nucleară subterană, care a depăşit de 70 de ori explozia de la Hiroshima. Aceasta a urmat unor zvonuri persistente potrivit cărora conducătorii de la Beijing ar fi autorizat furnizarea tehnologiei nucleare pentru rachete unor state din Orientul Mijlociu, în pofida faptului că în 1991 China şi-a anunţat intenţia de a adera la TNP. Îngrijorare produc şi vînzările de armament către ţări cu ambiţii în acest domeniu. Deci vor fi foarte importante antrenarea şi cointeresarea Chinei în neproliferarea nucleară, deoarece, după ce Franţa a deţinut tristul record de a fi cel mai mare exportator de tehnologie nucleară, acum se pare că din această ţară se scurg cele mai multe informaţii în domeniu. Şi nu numai informaţii.

Japonia, care prin reglementările internaţionale nu are dreptul de a dezvolta arme nucleare, este criticată pentru presupusele sale planuri de înarmare şi pentru importul de plutoniu care poate fi folosit la o anume categorie de arme. Oficial, acest combustibil este destinat producerii de energie, nu de explozivi. Sînt binecunoscute controversele şi emoţiile provocate de cazul "Akatsuki Maru", adică importul a zeci de tone de plutoniu obţinut din combustibil consumat şi reprocesat în Franţa. S-a pus firesc întrebarea de ce a preferat Japonia acest tip de plutoniu, extras din combustibilul cu uraniu iradiat, îndepărtat din reactoarele nucleare, cînd ar fi putut utiliza la fel de bine uraniu puţin îmbogăţit, care este mai ieftin, se găseşte din belşug şi nu poate fi folosit la producerea armelor.

După unele rapoarte elaborate în 1988, pînă şi micul stat insular **Taiwan** ar fi intenţionat să producă bombe nucleare. Statele Unite au obligat autorităţile acestei ţări să închidă un reactor cu apă grea care prelucra combustibilul consumat pentru a obţine plutoniu.

În ultimii ani, evoluţia situaţiei din **Peninsula Coreea** a stîrnit, în rîndul opiniei publice internaţionale, sentimente contradictorii, speranţa alternînd cu îngrijorarea. Din 1988, cheltuielile militare ale Coreei de Nord reprezintă 21,5 la sută din produsul naţional brut, ceea ce o plasează, ca nivel, pe locul al doilea în lume, după Israel. În Coreea de Sud nu se cheltuiesc pe producerea şi achiziţia de armament decît 4,6 procente, dar acolo continuă să se afle staţionate trupe străine, însumînd 36 000 de soldaţi. Forţele armate americane din Sud se află, după unele estimări, în posesia a peste o mie de focoase nucleare, în timp ce Nordul invocă importurile japoneze de plutoniu pentru a-şi justifica propriul program nuclear. La 15 mai 1992, o oficialitate nord-coreeană a confirmat că ţara sa a produs plutoniu, care poate fi utilizat la producerea de arme. Nici o critică nu s-a adus atunci Coreei de Sud, care tocmai semnase cu Marea Britanie un contract pentru reprocesarea combustibilului uzat din centralele sale atomoelectrice, ceea ce înseamnă că într-o bună zi ar putea primi înapoi plutoniu separat, la fel ca japonezii.

Tot în mai anul trecut, Coreea de Nord a permis Agenţiei Internaţionale pentru Energia Atomică (AIEA) să efectueze o primă inspecţie pe teritoriul său. Aderarea la Tratatul de neproliferare nucleară a avut loc la 12 decembrie 1985, dar abia în data de 30 ianuarie 1992, Phenianul a încheiat cu AIEA un acord de garanţii menit să permită acestei organizaţii inspectarea instalaţiilor nucleare cu destinaţie civilă. Experţii sosiţi de la Viena nu au găsit dovezi potrivit cărora Coreea de Nord ar fi pe punctul de a construi o bombă atomică, deşi unii din ei au apreciat, cu caracter personal, că una din instalaţiile în curs de construire ar putea produce plutoniu. Irakul a demonstrat că un program de înarmare poate fi ascuns de inspectorii ONU, chiar după pierderea unui război. Oficialităţi americane din domeniul controlului armamentelor şi guvernul de la Seul bănuiesc că în Nord există deja fabrici de arme nucleare şi ar avea stocat plutoniu, fiind posibilă producerea acestora în scurt timp.

●

Multe interese converg spre Asia, datorită potenţialului ei uman şi economic. Tendinţele neliniştitoare sînt însă evidente în această parte a lumii şi estompează paşii făcuţi spre reconciliere şi stabilitate, mai ales după încetarea declarată a războiului rece. Instalaţiilor de producere a izotopilor medicali li se poate schimba relativ uşor destinaţia, putînd fi trecute spre producerea de combustibil nuclear. Există apoi o vînătoare teribilă a sutelor de specialişti atomişti din fosta Uniune Sovietică. Chiar dacă nu intenţionează în mod sincer să producă arme, unele ţări dispun de programe nucleare civile convertibile spre domeniul militar, existenţa lor avînd un efect destabilizator. Există ţări, nu numai în Asia, care, aderînd la TNP, au stopat programele lor nucleare. Dar tehnologia se află în posesia lor şi o pot vinde sau furniza oricînd, după propriile discriminări. Avansul este atît de mare încît o explozie poate fi simulată pe calculator în toţi parametrii ei, fără să aibă loc nici un fel de detonaţie. În aceste condiţii nu mai este necesară decît stocarea cîtorva zeci de kilograme de combustibil pentru producerea bombelor în caz de criză.

Apare pe plan regional o "reacţie în lanţ" de incriminare a vecinilor pentru aşa-zisele măsuri de apărare şi securitate naţionale, pentru a putea fi justificate măsuri extreme luate pe plan intern. Nici banii nu mai pot fi consideraţi un impediment, deoarece aceste ţări fie dispun de resurse financiare importante, fie alocă sumele necesare cu prioritate.

Cristian MOANŢĂ

Şcoala comunismului în Cartierul Latin

Retras în bazele sale secrete din adîncul pădurilor cambodgiene, unde nici "căştile albastre", nici observatorii internaţionali nu au acces, cel care a stăpînit ţara timp de cîţiva ani, exterminîndu-i o bună parte din populaţie, continuă să facă planuri pentru revenirea la putere. Oficial, liderul mişcării Kmerilor Roşii **este vechiul său tovarăş Khieu Samphan; dar nimeni nu se îndoieşte că adevăratul şef din umbră rămîne el, invizibilul Pol Pot, al cărui nume a devenit simbolul tiraniei comuniste duse pînă dincolo de limitele barbariei. Americanul** David P. Chandler **a reuşit, după îndelungate cercetări, să alcătuiască o primă biografie politică a acestui feroce urmaş al lui Stalin şi Mao. Această carte (**Brother Number One: A Political Biography of Pol Pot**), apărută anul trecut la Boudler, Colorado, vom încerca să o rezumăm în cele ce urmează.**

Cel care avea să devină Pol Pot, pe adevăratul său nume Saloth Sar, s-a născut în 1928, al optulea din cei nouă copii ai unui fermier înstărit. A petrecut o copilărie fără griji în casa părintească, pînă la vîrsta de 6 ani, cînd a fost trimis în capitală, Pnom Penh - oraşul pe care avea să-l devasteze mai tîrziu - unde un frate al său lucra la palatul regal, iar o verişoară avea o poziţie şi mai înaltă, fiind una din favoritele regelui Monivong. După ce şi-a început educaţia într-o mînăstire budistă şi a continuat-o într-o şcoală catolică, el a intrat, în 1942, la nou-creatul gimnaziu Norodom Sianuk, astfel botezat după numele prinţului moştenitor, pe care traiectoria vieţii sale avea să-l întîlnească de mai multe ori. Saloth nu era, însă, un elev prea strălucit,

preferînd studiilor fotbalul, baschetul, dar şi vioara. Pe scurt, un adolescent ca oricare altul, care, chiar dacă a căzut la admiterea în liceu, avea şanse de a învăţa onorabila meserie de tîmplar la Şcoala tehnică. Numai că şi aici a ieşit înainte de a-şi lua diploma. S-a împrietenit, însă, cu doi buni elevi ai liceului Sisowath: Khieu Samphan şi mai ales Ieng Sary, fiul unui bogat proprietar, militant al partidului democrat care cîştigase alegerile pentru Adunarea naţională (repede dizolvată de Sianuk, devenit rege în 1945, sub tutela francezilor).

Primul mare mister din viaţa lui Saloth Sar este cum a ajuns el, elev mediocru, să obţină una din primele burse de studii din Franţa. Cea mai sigură ipoteză - eternele relaţii, fie la palat, fie la ministerul învăţămîntului deţinut de democraţi. Fapt este că în 1949,la bordul pachebotului Jamaïque, el a ajuns la Marseille, de unde a plecat de îndată la Paris.

Instalat în Cartierul Latin, tînărul Saloth s-a trezit în plină efervescenţă politică. Era vremea victoriei lui Mao în China, a războiului Coreei, iar ideile stîngii revoluţionare dominau mediile intelectuale. Saloth s-a antrenat şi el în acest curent, neglijîndu-şi (din nou) studiile pînă ce şi-a pierdut bursa; dar deja acest lucru nu mai conta. Alături de Ieng Sary, sosit şi el la Paris, îşi petrecea zilele şi nopţile citind clasicii marxism-leninismului (dintre care Stalin era cel mai la modă atunci) dar şi pe Hugo, Verlaine şi Rimbaud, şi discutînd despre revoluţie.

În 1950, a plecat cu o brigadă studenţească pe un şantier de lîngă Zagreb, pe atunci în Iugoslavia, de unde a revenit entuziasmat. Doi ani mai tîrziu, o revistă khmeră, i-a publicat primul articol: **"Monarhie sau democraţie?"** care suna cam aşa:

"Monarhia este o plagă deschisă şi rău mirositoare... Revoluţionarii francezi, ruşi şi chinezi au înlocuit-o printr-o doctrină incomparabilă, strălucitoare precum un diamant". Înscris în partidul comunist francez, Saloth s-a îmbarcat la sfîrşitul anului 1952 pe acelaşi pachebot, cu gîndul să aducă şi în ţara sa revoluţia.

Distinsul profesor

Partidul comunist indochinez, dirijat de la Hanoi, l-a înscris imediat la secţia "propagandă în mase" şi, după ce l-a trecut prin şcoala de cadre, l-a însărcinat cu agitaţia în rîndul democraţilor de la Phnom Penh, sperînd că aceştia vor cîştiga alegerile în 1955. Abilul Sianuk a dejucat, însă, toate previziunile: renunţînd la tron în favoarea tatălui său, s-a instalat la conducerea partidului conservator cu care a cîştigat 80% din voturi şi toate mandatele parlamentului. Hăituiţi, democraţii au părăsit scena iar comuniştii au intrat în clandestinitate.

1979: prizonieri cambodgieni sub paza vietnamezilor

În ce-l priveşte, Saloth îşi găsise o catedră de franceză, istorie şi geografie la un colegiu particular din Pnom Penh, unde competenţa sa era foarte apreciată. Ce-i drept, se cam bănuia că acest profesor amabil era comunist dar, cum opţiunea politică nu-i influenţa în nici un fel cursurile, nimeni nu avea nimic de spus. Tot pe atunci, s-a căsătorit cu Khieu Ponnary, o intelectuală elegantă, cu şapte ani mai în vîrstă, cumnata lui Ieng Sary. Khieu preda literatura la liceul Sişowath. Tinerii soţi şi-au stupefiat vecinii, refuzînd să- şi angajeze servitori.

După cursuri, Saloth devenea "Pol" - nume conspirativ sub care era cunoscut în reţelele comuniste clandestine. Alături de Ieng Sary, îi mobiliza pe cei nemulţumiţi de regimul lui Sianuk. Şi aceştia nu erau puţini. Redevenit rege în 1960, Sianuk interzisese o seamă de ziare, băgîndu-le editorii în închisoare (printre ei, Khieu Samphan) pentru a pune orice critică la respect. Reacţia a fost că, întruniţi în congres, douăzeci şi unu de ilegalişti au înfiinţat partidul comunist cambodgian. Saloth Sar a devenit asistent al primului secretar, Ieng Sary şi mai tîrziu Son Sen au intrat în comitetul central. Doi ani mai tîrziu, în urma dispariţiei primului secretar, probabil ucis de poliţia politică, Saloth a devenit "numărul unu". Dar, în acelaşi timp, pentru a scăpa de represiunea guvernului, a fost nevoit să se refugieze, împreună cu Ieng Sary, în jungla din nord-estul ţării. Se terminase cu slujba şi familia: Saloth Sar devenise un revoluţionar de profesie, căruia nu i se mai spunea decît "fratele secretar" sau "fratele numărul unu".

Cu sprijin vietnamez şi chinez (vizitase China pe cînd "revoluţia culturală" era în toi, rămînînd foarte impresionat)micul grup de activişti dezarmaţi şi loviţi de boli şi-a făcut treptat aderenţi între indigeni, membrii unor triburi primitive, pe jumătate nomade, care nu cunoşteau banii şi urau progresul. Deveniţi luptători feroci, ei au început hărţuielile cu soldaţii guvernamentali. Sianuk a fost cel ce a dat bandelor lui Saloth numele de **Khmerii Roşii**.

1973: Khieu Samphan şi prinţul Norodom Sianuk, pe atunci aliaţi în conducerea rezistenţei

Dar zilele şefului statului erau numărate. Aflaţi în război, atît vietnamezii cît şi americanii doreau să controleze Cambodgia. În 1970, Sianuk a fost răsturnat, în lipsă, de şeful poliţiei, Lon Nol, protejatul americanilor. Denunţînd "clica de trădători", prinţul a alergat de îndată la Beijing, unde chinezii l-au instalat în fruntea unui guvern (regal!) în exil sprijinit, de fapt, pe combatanţii lui Saloth Sar. Acesta rămăsese în umbră; Khieu Samphan era "faţa vizibilă" a Khmerilor Roşii în timp ce Ieng Sary ţinea legătura cu Vietnamul. Foştii duşmani deveniseră aliaţi: străbătînd întreaga lume, prinţul Sianuk dădea girul său unei forţe care, în zonele pe care le controla, îşi arăta deja faţa terifiantă.

Paranoia absolută

Militanţii rigizi şi fanatici ai lui Saloth nu au întîrziat să facă prozeliţi printre ţăranii ruinaţi şi deznădăjduiţi. În 1973, mişcarea ilegală, numită de atunci **organizaţia** (Angkar), cuprindea aproape 60 000 de oameni antrenaţi aproape ca soldaţii de meserie. În zonele "eliberate", Saloth începuse să-şi aplice doctrina: reprimarea budismului, despărţirea tinerilor de familiile lor, deplasarea forţată a populaţiei, portul obligatoriu al uniformei negre...

Regimul corupt al lui Lon Nol se destrăma pe măsură ce americanii tindeau să iasă din joc. Din 1973, atacurile gherilei se îndreptau, tot mai des, asupra capitalei. Şi inevitabilul s-a produs: la 17 aprilie 1975, "omuleţii în negru" au invadat capitala, părăsită de autorităţi, ale căror vîrfuri fugiseră cu ultimele elicoptere americane. În 24 de ore, Pnom Penh a fost golit de toţi locuitorii săi. O săptămînă mai tîrziu, Saloth Sar şi-a făcut intrarea în oraşul pustiu... unde şi-a încetat existenţa, înlocuit, pentru totdeauna, de Pol Pot. Pe lista Adunării Reprezentanţilor Poporului (constituită la un an după "eliberare") Pol Pot figura ca "muncitor în industria cauciucului". Devenit prim, ministru, va rămîne în continuare complet necunoscut lumii încă un an, pînă cînd o vizită la Beijing îi va dezvălui identitatea: fraţii săi rămaşi în viaţă (cel mare murise de epuizare în timpul evacuării capitalei) vor fi surprinşi să afle că el conduce ţara.

Ajunşi la putere, Khmerii Roşii au început prin a închide frontierele şi au împărţit populaţia în două categorii: membrii **organizaţiei** şi **"cei de la 17 aprilie"**, cetăţeni de rang inferior a căror viaţă nu avea nici o valoare, supuşi terorii violente şi muncii forţate. Rolul său fiind încheiat, Sianuk a "demisionat" şi a fost pus sub supraveghere în palatul său. Stăpîn absolut, Pol Pot şi-a dat la iveală planul de "construire a socialismului" în patru ani: autarhie şi colectivizare totală. Banii au fost desfiinţaţi. S-a dat indicaţie ca producţia de orez, care abia atingea o tonă la hectar în anii de pace, să ajungă la trei tone în cel mai scurt timp. Era ecoul unei lozinci asemănătoare lansate tot pe atunci în China, de Hua Guofeng. La fel s-au trasat sarcini şi în alte domenii. Cît despre nivelul de trai, populaţiei i se repartiza un desert pe săptămînă în 1977, unul la două zile în 1978, unul pe zi în 1979... Realitatea era mult mai crudă. Lipsiţi de orice competenţă economică, Khmerii Roşii îşi susţineau dominaţia prin fanatismul adepţilor şi teroarea asupra majorităţii populaţiei: asasinatele în masă erau curente. Dezastrul n-a putut fi evitat. După 1976, foametea a ucis peste 800 000 din "cei de la 17 aprilie". Total izolat de lumea exterioară, cutremurată în faţa atîtor erori (unul din puţinii săi oaspeţi străini a fost fratele întru convingeri, Ceauşescu) Pol Pot a început să caute vinovaţi chiar printre ai săi: **"Trădătorii şi duşmanii complotează. Partidul este bolnav: trebuie izgoniţi microbii, pentru a purifica piramida puterii"**.

În camerele de tortură ale centrului din Tuol Sleng, rezervate pînă atunci oamenilor de rînd, au început

să fie aduşi activişti ai **organizaţiei** acuzaţi de imaginare legături cu CIA sau cu Vietnamul. Sub comanda lui Son Sen, au fost astfel lichidaţi foşti tovarăşi din junglă ai conducătorului, ca şi membri ai aşa-zisului guvern: nimeni nu mai era la adăpost. În acest timp, la reşedinţa sa secretă instalată pe locul fermei părinteşti, Pol Pot îşi executa ca trădători servitorii şi paznicii atunci cînd se întrerupea apa sau curentul. Atins de malarie şi hipertensiune, după ce îşi văzuse soţia alunecînd în demenţă, liderul devenise obsedat de ideea eliminării duşmanilor săi: în interior "**un pumn de infame elemente reacţionare**", în exterior Vietnamul, a cărui protecţie din trecut i se părea umilitoare. Sprijinit de China, el şi-a permis să provoace Vietnamul, care şi aşa urmărea hegemonia în regiune şi nu a întîrziat să răspundă cu forţa. Sub acoperirea unui nou front de eliberare naţională, armatele vietnameze au pornit spre Pnom Penh, în timp ce Pol Pot, în plin delir, proclama că înfrîngerea Vietnamului era iminentă, iar agricultura Cambodgiei avea să o întreacă, în scurt timp, pe cea a Japoniei. Trei luni mai tîrziu, părăsea în grabă capitala, bineînţeles, cu elicopterul.

Coşmarul poate reîncepe

Instalat din nou în junglă, Pol Pot şi-a regăsit obiceiurile din anii '60. Trecuţi din nou în opoziţie, dar lipsiţi de forţa militară, Sianuk şi ultimii democraţi rămaşi în viaţă au fost nevoiţi să se alieze cu el pentru a da putere rezistenţei împotriva vietnamezilor. Iar această coaliţie împotriva naturii a primit recunoaşterea comunităţii internaţionale, silind în cele din urmă guvernul de la Pnom Penh la tratative. Căsătorit a doua oară cu o tînără ţărancă, tatăl unei fetiţe azi în vîrstă de cinci ani, Pol Pot rămîne şi azi convins că regimul său "**a oferit puterea poporului de rînd, pentru prima dată în două mii de ani**" chiar dacă unele "**greşeli... au provocat moartea cîtorva mii de oameni**". El refuză să înţeleagă că vremea comunismului a trecut şi că nici chinezii, prietenii dintotdeauna, nu mai au ce face cu el. Propaganda sa îşi găseşte argumente în mizeria care încă domneşte peste tot, în prezenţa imigranţilor vietnamezi care "iau pîinea de la gură" localnicilor... Regiuni întinse, niciodată cucerite de guvernul pro-vietnamez, în care locuiesc un milion de cambodgieni, rămîn supuse terorii Khmerilor Roşii care, ce-i drept, au renunţat la uniformele lor negre în favoarea altora mai puţin compromise.

Din bazele sale de la frontiera cu Thailanda, Pol Pot controlează şi traficul de rubine, lemn preţios şi droguri. Refuzînd să-şi predea armele, el a minat drumurile de acces spre sanctuarul său şi a înmulţit provocările împotriva forţelor ONU, culminînd cu recentul asasinat al celor trei soldaţi bulgari. În timp ce la Pnom Penh Khieu Samphan şi Son Sen parlamentează în numele Khmerilor Roşii, Pol Pot îşi urmăreşte implacabil strategia. Ştiind că nu poate cîştiga alegerile programate în curînd, va face tot posibilul ca să le tulbure, aşteptînd momentul în care "căştile albastre" vor pleca şi el va putea asalta din nou puterea cu vechile sale metode.

Şi, chiar urzite într-o minte rătăcită, calculele sale s-ar putea dovedi corecte...

Alexandru ANTONESCU

Pol Pot s-a instalat, din nou, în junglă şi a reluat vechile obiceiuri

SCHWARZKOPF

Documente LUMEA

Jurnalul secret al războiului din Golf

Norman Schwarzkopf este omul care a avut în mîinile sale soarta Furtunii deşertului? Astăzi, retras din US Army, după ce, doar cu doi ani în urmă, era aclamat asemenea învingătorilor antici, ne vorbeşte prin intermediul Memoriilor sale.

• Ce însemna fraza codificată: "Cum se simte unchiul meu preferat?"

• Pentru ce Garda republicană a reuşit să-şi salveze o parte dintre tancuri?

• De ce americanii nu au distrus definitiv statuia lui Saddam?

Cîteva dintre filele carnetelor secrete ale generalului vor da răspunsuri la întrebările care aşteaptă de cîţiva ani şi, în acelaşi timp, dezvăluie frămîntările omului pentru care viaţa soldaţilor săi "reprezintă valoarea supremă".

Fragmentele din lucrarea autobiografică apărută în anul 1992, la editura "Plon", au fost selectate de diferite publicaţii occidentale.

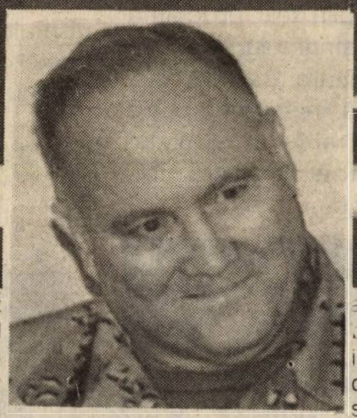

Aveţi dreptate, au trecut frontiera. Prin acest apel telefonic al lui Colin Powell, şeful statului major general, Norman Schwarzkopf este încunoştinţat în 2 august 1990 de invazia armatei irakiene în Kuweit. Cîteva zile mai tîrziu, primele avioane de mare tonaj, încărcate cu militari, aterizau la baza saudită din Dharan. Acesta era debutul operaţiunii Scutul deşertului, care însemna desfăşurarea forţelor armate a peste 500.000 de soldaţi aliaţi, în majoritate americani.

Pregătirile în vederea războiului aveau să dureze peste cinci luni. Data atacului aerian a fost fixată pentru 17 ianuarie 1991. În aceea zi, Furtuna deşertului s-a abătut asupra diviziilor irakiene.

În timpul acestei ultime săptămîni, îmi rămîneau de rezolvat unele probleme de ultimă oră. Am discutat cu Washingtonul asupra celui mai bun mijloc de a ne informa partenerii de coaliţie pentru a stabili ziua şi ora atacului, fără ca această informaţie să fie interceptată de Irak. Temerile noastre erau legate, în special, de regele Fahd, care avea obiceiul să discute liber despre orice cu putinţă, chiar şi secrete de stat. În final, am decis ca Washingtonul să-l prevină pe prinţul Bandar cu cîteva ore mai devreme; Bandar trebuia să-l informeze, apoi, pe regele Fahd prin telefon, utilizînd mesajul codificat: "Cum se simte unchiul meu preferat?" Conducătorii tuturor ţărilor ale căror forţe participau la ofensivă aveau să fie informaţi în acelaşi timp (...).

Am ajuns în momentul ultimelor "reglaje". La 15 ianuarie, la ora 13,30, prinţul Sultan, ministrul apărării saudite, îl primeşte pe Norman Schwarzkopf. După ce l-a informat în legătură

cu riscurile decurgînd din folosirea Scud-urilor asupra Riyadului, prinţul şi-a exprimat dorinţa ca "noi să lovim primii, pentru a nu-i lăsa iniţiativa lui Saddam". La ora 23 (ora Riyadului), Schwarzkopf a fost informat că Washingtonul a semnat ordinul de execuţie. Atacul a fost fixat pentru data de 17 ianuarie, ora trei dimineaţa.

În aparenţă, ziua ce precede atacul seamănă cu oricare alta. Am pus la punct zeci de probleme de rutină privitoare la finanţe, vizitatori, cantonament şi altele de acelaşi gen de care nu ne-am putut ocupa după începerea ostilităţilor. În ciuda acestor activităţi, un calm neobişnuit stăpînea la cartierul general. Convorbirile erau rare; numai cîţiva ofiţeri ştiau că războiul este iminent, în timp ce majoritatea membrilor statului major au fost informaţi că urmau să se prezinte la o şedinţă la cartierul general la ora 2 şi 15 dimineaţa. Presupun că pricepeau semnificaţia faptului.

La ora 12 noaptea, am revenit în biroul meu. Aveam impresia că sînt în faţa unei mese de joc, ca într-un vis, la care mi-am pariat întreaga avuţie, că am aruncat zarurile şi le priveam rostogolindu-se în relanti pe postavul verde; nici o altă acţiune a mea nu mai putea schimba cu nimic rezultatul. M-am aşezat şi am făcut ceea ce fac toţi soldaţii care pleacă la luptă: am scris alor mei pentru a le spune cît de mult îi iubesc.

●

17 ianuarie 1991, ora 12 şi 15 minute noaptea

Draga mea soţie şi dragii mei copii, norii întunecaţi ai războiului se adună la orizont şi eu am dat ordine cumplite care vor dezlănţui monstrul. Din toate fibrele fiinţei mele aş fi dorit să nu fi fost nevoit să dau aceste ordine. Dar e prea tîrziu şi, datorită cine ştie cărei impenetrabile hotărîri divine, noi vom fi în scurt timp în focul luptei. Sînt soldat: de trei ori pînă acum am participat la războaie, dar trebuie să ştiţi că niciodată nu mi-a fost teamă. E adevărat că îmi risc viaţa, dar voi ignoraţi faptul că eu sînt mult mai puţin ameninţat decît majoritatea minunaţilor tineri şi tinere ce sînt sub comanda mea. Unii vor muri; poate, mulţi. Îl rog pe Dumnezeu ca această durere să nu se împlinească, dar, dacă aşa se va întîmpla şi eu voi fi unul dintre cei pe care Dumnezeu i-a ales pentru a-şi sacrifica viaţa, aş dori să vă spun că ultimele-mi gîn-duri dinaintea acestui cumplit început au fost pentru voi, mult iubiţii mei.

Brenda, niciodată n-am ştiut să mînuiesc cuvintele şi am fost prea reţinut pentru a-mi exprima dragostea ce-ţi port. Regret din toată inima, dar aşa sînt eu. Acesta e şi motivul pentru care ţin să-ţi scriu acum, pentru ca să-ţi transmit tot ce reprezinţi pentru mine. Nu pot să-ţi spun de cîte ori i-am mulţumit lui Dumnezeu pentru că-mi eşti soţie şi de cîte ori am fost mîndru că erai tovarăşa mea de viaţă, în special în cursul ultimelor cinci luni, care au fost atît de grele şi acum s-au scurs; faptul că te-am simţit prezentă, mereu prezentă pentru a veghea copiii noştri şi pe atîţia alţii mi-a dat putere. Mulţumesc şi pentru asta ca pentru toate celelalte dăruite mie: dragoste, înţelegere, iertare şi generozitate, ajutor, sprijin şi - pur şi simplu - pentru faptul că eşti Brenda Pauline a mea.

Cindy, Jessica, Christian, sper că ştiţi cît de mult vă iubesc. Toţi trei aţi devenit pentru mine raţiunea cea mai de seamă a prezenţei mele pe acest pămînt. Iar dacă aş pierde tot ceea ce îmi aparţine, dar v-aş avea pe voi, aş avea şi toate motivele să-mi doresc să trăiesc; dacă aş fi bogat, celebru şi mi s-ar da tot ce-mi doresc, dar fără voi viaţa mea n-ar mai avea nici un sens. Voi sînteţi nemurirea mea! Voi reprezentaţi cea mai preţioasă comoară pe care aş abandona-o numai dacă aş părăsi această lume. Iar voi, toţi trei, m-aţi răsplătit cu acelaşi sentiment. Sînt un tată care ştie că este iubit de copiii lui, ceea ce face din mine un om norocos. Cum v-am spus şi la Crăciun, sînt tare mîndru de fiecare dintre voi şi de faptele voastre. Să ţineţi fruntea sus, pentru că sînteţi foarte reuşiţi. Mulţumesc că-mi sînteţi copii; mulţumesc că mi-aţi permis să vă fiu tată; mulţumesc pentru dragostea ce mi-o purtaţi!

Aveţi grijă însă de ceilalţi, iubiţi-vă, şi, prin voinţa Domnului, vom fi curînd împreună. Iar, dacă nu se va întîmpla acest lucru, să ştiţi că, indiferent unde mă voi afla, voi fi cu fiecare dintre voi, în fiecare zi, pentru totdeauna.

Soţul şi tatăl vostru care vă iubeşte, H. Norman şi tata (...)

●

Într-un mesaj către trupe, Norman Schwarzkopf îi asigură de încrederea sa în izbîndă. "Cauza noastră e dreaptă! Voi veţi fi tunetul şi fulgerele Furtunii deşertului". În ultimele ore care au precedat atacul, pe cer se văd B-52 plecate de la Louisiana pentru a se apropia de Irak. Ora 4 fără cîteva minute: primele care se pregătesc să tragă sînt elicopterele.

"Dacă am fi aşteptat să convingem CIA, am fi fost şi acum în Arabia Saudită!"

Vreo zece elicoptere aparţinînd armatelor uscatului şi aerului, echipate pentru operaţiuni speciale, erau destinate intrării în luptă. Zburînd într-o întunecime aproape totală, la doar 10 m deasupra nisipului, ele aveau ca misiune neutralizarea celor două staţii radar de o importanţă capitală, situate la frontiera irakiano-saudită. Urmînd imediat, opt bambardiere de vînătoare F-15 aveau ordinul de a se strecura în spaţiul aerian irakian ca să distrugă cel mai apropiat centru de coordonare al apărării antiaeriene. Această operaţiune trebuia, într-o oarecare măsură, să forţeze poarta Irakului, deschizînd un culoar prin care aveau să se năpustească sute de alte aparate ce erau dirijate spre obiectivele diseminate pe teritoriul irakian. În acelaşi moment, avioanele de vînătoare, greu de depistat, F-17, urmau să înceapă raidurile nocturne deasupra Bagdadului (...)

La ora 2 şi 47, două staţii radar irakiene au fost anihilate. Şi cînd ceasul de la cartierul general a indicat ora 3, focul din cer se revărsa asupra Bagdadului. La 3 şi 10, centralele telefonice şi reţeaua electronică au fost distruse. Iar a doua zi, sistematic, vînătoarea împotriva lansatoarelor de Scud- uri şi bombardarea intensă a trupelor irakiene vor continua, zi şi noapte, intensificîndu-se. La 1 februarie, Norman Schwarzkopf face bilanţul în vederea celei de-a doua faze a războiului.

Am copiat un citat din "Memoriile generalului William T. Scherman" şi l-am prins cu scotch pe biroul meu: "Războiul este remediul pe care l-au ales duşmanii noştri. Iar eu spun să le dăm ceea ce ne cer". Acum că aviaţia noastră trece la faza cea mai feroce a campaniei aeriene, ştiam că soldaţii lui Saddam nu vor mai pune geană pe geană noaptea în buncărele şi adăposturile individuale: zi şi noapte, B-52, bombardierele de vînătoare şi avioanele de luptă nu slăbeau poziţiile lor pe întreg frontul. Principala noastră prioritate era neutralizarea artileriei grele irakiene - în special aparatele susceptibile de a trage proiectile chimice în trupele noastre. Dar în acelaşi timp voiam să săpăm moralul inamicului. Între raiduri aruncam milioane de prospecte concepute cu ajutorul saudiţilor. Pe o faţă a unuia dintre ele zîmbeau nişte saudiţi poposiţi în deşert, în jurul unui foc, servindu-şi oaspeţii cu cafea; pe cealaltă, era o caricatură a lui Saddam, aruncîndu-se asupra unui alt arab cu un cuţit. Mesajul, în arabă, s-ar traduce cam aşa: "Vedeţi ce a făcut Saddam. Voi ocupaţi ţara vecinilor voştri. Dacă veţi veni la noi, veţi fi trataţi ca nişte fraţi arabi".

După două săptămîni de război, instinctul şi experienţa mi-au spus că am bombardat destule ţinte strategice pentru ca obiectivele campaniei noastre să fie atinse: era de acum timpul ca cea mai mare parte a forţelor noastre aeriene să atace armatele împotriva cărora aveam să pornim repede bătălia. Totuşi, experţii noştri - o echipă de "evaluare a distrugerilor", afectată la CentCom (Central Com-

mand) de către agenţiile de informaţii din Washington - nu erau de aceeaşi părere. Munca lor consta în analizarea rezultatelor bombardamentelor şi indicarea obiectivelor ce trebuiau lovite din nou; de la declanşarea Furtunii deşertului aceşti specialişti ne făceau să ne învîrtim în cerc. De exemplu, ei spuneau: "Nu aţi distrus centrala electrică din Bagdad", deşi noi ştiam că Bagdadul era fără electricitate. La începutul "vînării Scud-urilor" ei ne-au tot bătut la cap afirmînd că rampele de lansare fixate la vest de Irak nu erau distruse decît în proporţie de 25 la sută. De pe aceste rampe nu mai pleca nici un Scud; totuşi, vrînd să evităm orice risc, am trimis zeci de aparate care să le lovească din nou.

Tradiţional, evaluarea distrugerilor suferite de duşman este o adevărată artă: analizele comparau raporturile piloţilor, fotografiile luate din bombardiere, raporturile din zborurile de recunoaştere, frînturile de informaţii care pătrundeau prin liniile adverse, şi toate se închegau într-o opinie. Dar, de mulţi ani deja, serviciile de informaţii forţau să o transforme în ştiinţă, în primul rînd cheltuiau miliarde de dolari pentru a ameliora tehnica de supraveghere. Analiştii se încredeau din ce în ce mai mult în datele preluate de la avioanele de recunoaştere şi sateliţi. Cînd un pilot declara la întoarcerea din zbor: "Am văzut buncărul cutare explodînd sub ochii mei", ei nu ţineau cont sub pretext că rapoartele piloţilor sînt întotdeauna exagerate. Totuşi, contrar celor ce credeau experţii, dispozitivele lor nu vedeau chiar totul, dar, în acelaşi timp, nu acceptau chestiuni de bun simţ sau experienţa militară. Desigur, analizele lor erau uneori remarcabile, dar tot atît de frecvent nu aveau nici o relevanţă în raport cu criteriile pe care le fixasem cu scopul de a evalua distrugerile provocate instalaţiilor, unităţilor şi materialelor din tabăra inamică. Categoric, ne trebuiau evaluări corecte: un optimism excesiv conţinea riscul de a ne incita să declanşăm ofensiva terestră prea devreme, cu consecinţa unor numeroase pierderi; un pesimism exagerat ar fi putut să ne antreneze să rămînem cu braţele încrucişate, jeluindu-ne că inamicul era încă prea puternic.

Le-am spus ce gîndeam. Colonelul Chuck Thomas, principalul nostru consilier în materie de informaţii, fusese deja ofiţerul meu în această specialitate pe vremea cînd eu comandam divizia 24 infanterie mecanizată; ştiam că Chuck era un profesionist în egală măsură strălucit şi devotat. În fiecare seară îmi dădea raportul asupra ultimei evaluări privitoare la eficacitatea bombardamentelor noastre, făcută de serviciile de informaţii, şi, tot în fiecare seară, mă asculta răbdător, cînd eu făceam remarci de genul: "De fapt, dacă noi am distruge un pilon al unui pod

"Presiunea făcută pentru a porni atacul terestru mai devreme mă înnebunea"

cu patru piloane, astfel că oricine ar încerca să-l treacă ar cădea în Eufrat, băieţii voştri mi-ar spune că podul n-a fost distrus decît în proporţie de 25 la sută".

Cînd am mai rărit bombardamentele strategice pentru a ne concentra împotriva forţelor terestre irakiene, bătaia de cap a fost şi mai mare. Este mult mai simplu să determini dacă a fost distrusă o uzină de muniţii sau un depozit de arme chimice decît să ştii ce face un batalion de 40 de tancuri ascunse în deşert; iar Garda republicană se îngropase pur şi simplu, construindu-şi adăposturi subterane pentru oameni şi tancuri. Degeaba le dirijam - B-52 făceau cîte 30 de ieşiri pe zi -, era foarte dificil să cuantificăm rezultatele. Pentru a rezolva problema, am imaginat o tactică-martor constînd în trimiterea unui avion cu misiunea de a repera o cazemată şi de a o distruge cu ajutorul bombelor ghidate prin laser. La întoarcerea lor, piloţii semnalau punct ochit, punct lovit.

Dar la nivelul solului, prea puţine stricăciuni erau vizibile, în timp ce şi analiştii susţineau cu înverşunare că unităţile Gărzii republicane îşi păstraseră forţele în proporţie de aproape sută la sută. Controversa a ajuns repede pe prima pagină a ziarelor. Un articol din "New York Times"- autor un corespondent din Washington - purta titlul: "Cele mai bune trupe irakiene nu sînt prea afectate de bombardamente, declară reprezentanţii Pentagonului", în timp ce un altul - aparţinînd corespondentului la Dharan - afirma: "Forţele de elită irakiene, puternic atinse de bombardamente, susţin aghiotanţii aliaţi".

Thomas era la fel de enervat ca mine. Am sfîrşit prin a-i spune: "Trebuie să găsim o soluţie raţională". După ce s-a închis în biroul său cîteva zile, ne-a prezentat o metodă în care se împletea arta de altădată cu ştiinţa de astăzi într-o manieră acceptabilă pentru toţi. Pentru fiecare categorie de obiective - să spunem, aeroporturile inamice -, lua o coală de hîrtie şi juxtapunea evaluarea "obiectivă" a analiştilor, bazată pe fotografii, şi evaluarea "subiectivă" a propriilor noastre servicii de informaţii, luînd în calcul criteriul global pe care-l fixasem eu, "stabilirea supremaţiei aeriene".

Conform analizelor bazate pe fotografii, stricăciunile suferite de aeroporturile inamice erau moderate sau mici: "Pistele nu sînt distruse decît în proporţie de 20 la sută; terenurile rămîn operaţionale". Dar noi ştiam că aviaţia irakiană absenta din spaţiul aerian; avioanele care decolau erau doborîte sau piloţii lor fugeau în Iran. În consecinţă, evaluarea subiectivă a serviciilor noastre de informaţii era că, după propriile noastre criterii, obiectivul era atins în proporţie de 95 la sută. Această suprapunere a informaţiilor ne permitea să ajungem la o concluzie evidentă: aeroporturile erau suficient de bombardate pentru a putea trece la alte obiective.

Inovaţia lui Thomas a salvat multe vieţi - nu mai era necesar ca piloţii să riște în raiduri inutile - şi a diminuat presiunea exercitată de agenţiile din Washington. L-am solicitat să-şi explice metoda în faţa lui Cheney şi Powell; după ce i-au pus întrebări amănunţite, aceştia au recunoscut că CentCom îşi vedea de treabă. Doar CIA nu se pleca în faţa faptelor; în ajunul ofensivei terestre ea continua să spună Preşedintelui că noi exageram mult distrugerile făcute în tabăra adversă. Dacă am fi aşteptat să convingem CIA, am fi fost şi acum în Arabia Saudită (...)

La 8 februarie, Dick Cheney şi Colin Powell au luat avionul pentru Riyad pentru a afla cu precizie dacă Schwarzkopf şi statul său major erau pregătiţi pentru atacul terestru.

"Atacaţi rapid Garda republicană. Acest inamic este de rahat!"

Pentru Cheney şi Powell prevăzusem nu mai puţin de opt ore de briefing. Înaintea sosirii lor, John Yeosock mi-a prezentat în avanpremieră raportul celei de-a III-a armate. După ce l-am ascultat, unica mea grijă serioasă a rămas al VII-lea corp de armată. Desigur, armatele aveau să atace cum fusese prevăzut, iar planul său de operaţiuni corespundea misiunii cu care îl însărcinasem, dar mi se părea laborios şi prea prudent: al VII-lea corp trebuia să avanseze, să se oprească, să se regrupeze, să-şi reia mersul şi tot aşa. În plus, un comandant, generalul Francks, continua să susţină că pentru a-şi îndeplini misiunea îi era necesară divizia de rezervă. Cu cît reflectam mai mult, cu atît îmi creştea neliniştea. Cînd avea să vină momentul să se ia deciziile cruciale pe cîmpul de luptă, eu nu aveam să fiu acolo. Depindeam în întregime de cunoştinţele, îndemînarea, temperamentul şi judecata generalilor mei. Eu puteam fixa un cadru precis, să-i fac să-mi înţeleagă intenţiile şi să le împărtăşesc viziunea conform căreia doream să decurgă campania. I-am reamintit lui Yeosock că cel de-al VII-lea corp nu se va găsi în faţa armatei sovietice, bine antrenată şi bine echipată, pe care erau pregătiţi s-o înfrunte în Europa. "Nu vreau o mentalitate lentă şi greoaie, de pachiderm, nici un atac prudent. Vreau ca al

VII-lea corp să atace în viteză Garda republicană. Acest inamic este de rahat. Trebuie mizat pe îndrăzneală, efectul şocului, surpriză" (...)

În timpul vizitei lui Cheney şi Powell, data asaltului terestru a fost fixată pentru 21 februarie iar comandantul Marinei şi al specialiştilor meteo l-a convins pe Schwarzkopf să o amîne pînă în 24. Apoi pînă în 26. Furie din partea lui Powell, care a avut o discuţie dură cu Schwarzkopf.

Această insistenţă crescîndă pentru declanşarea prematură a operaţiunilor terestre mă înnebunea. Îmi puteam imagina ce se întîmpla; Cheney şi Powell erau prinşi, probabil, între două focuri. Bineînţeles, exista la Washington o fracţiune de ulii care voiau să se oprească înainte de a-l pedepsi pe Saddam. Bombardam Irakul de mai bine de o lună, dar asta nu le ajungea. Aceşti tipi îl văzuseră pe John Wayne în "Beretele verzi", văzuseră şi Rambo, deci le era uşor să bată cu pumnul în masă: "Fir-ar să fie, trebuie să-i zdrobim mutra ticălosului, să-l chelfănim!" Bineînţeles, nici unul dintre ei nu risca să fie atins de vreun glonte. Nici unul dintre ei nu trebuia să răspundă de actele sale în faţa părinţilor soldaţilor ucişi.

Miercuri seara, mi s-au trans-mis ultimele precizări meteo: un timp scîrbos pentru 24; la fel în 25, dar o perioadă frumoasă începînd cu 26. Comandanţii mei ar fi preferat să amîne atacul; nu numai Boomer de această dată, dar şi Peay, a cărui divizie de asalt aerian avea nevoie de cer degajat pentru elicopterele sale. Acum era necesar să-l convingem pe Powell, iar asta preferam s-o fac singur. Nu mi se părea corect să asiste statul meu major la ceea ce avea toate şansele să fie un veritabil dezacord între şefi. Deci am telefonat din cămăruţa mea, aflată în apropiere de birourile cartierului general. Imediat ce l-am anunţat: "Avem o problemă meteo", Powell a început să se enerveze: "I-am transmis Preşedintelui data de 24. Cum vreţi să mă întorc să-l anunţ că, acum, am schimbat pentru 26? Nu vă daţi seama de presiunile la care sînt supus. Sînt înconjurat de o grămadă de oameni care la această propunere nu se vor simţi bine. Preşedintele vrea să termine cu

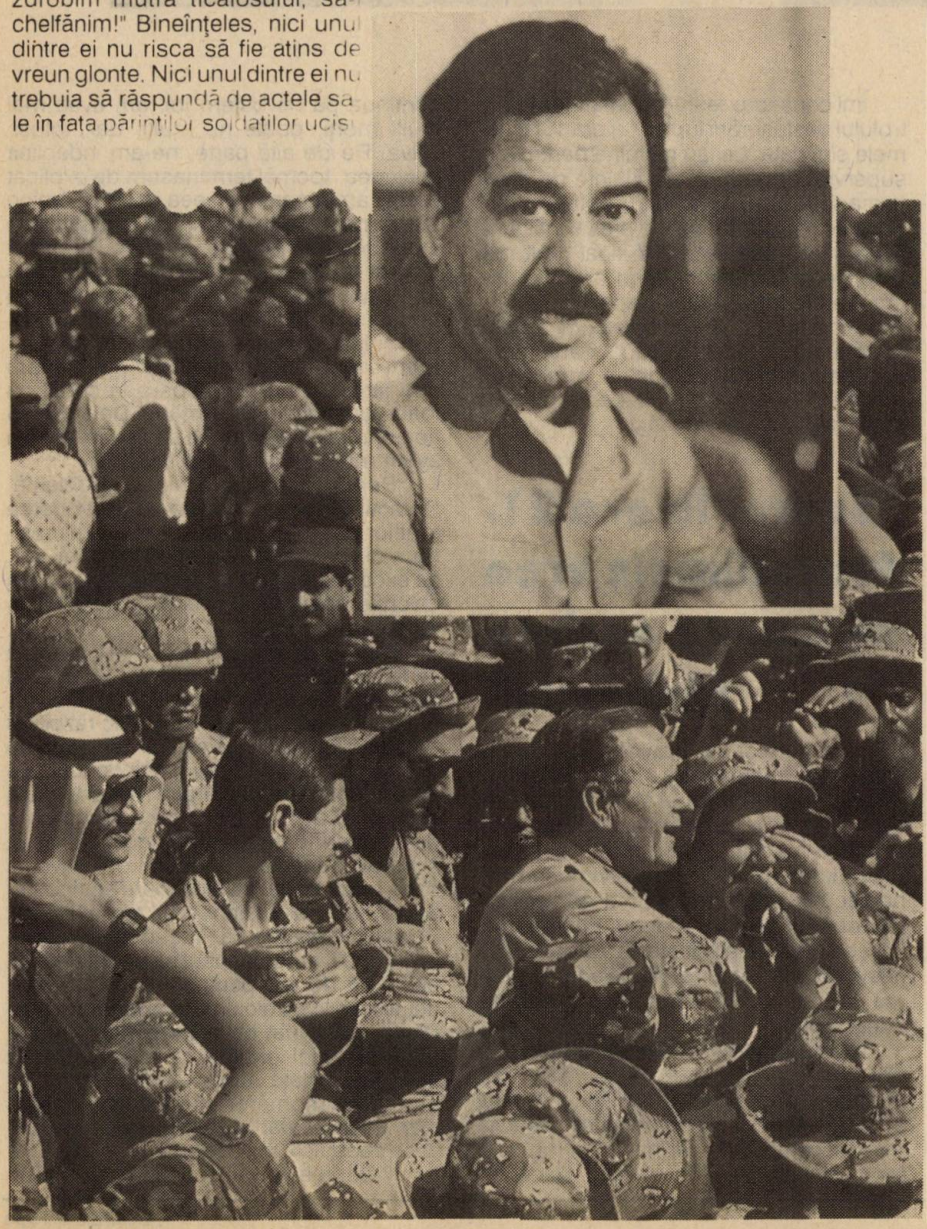

această afacere. Ministrul Apărării, la fel. Trebuie să acţionăm." (...)

Politica şi-a spus cuvîntul şi consideraţiile militare au rămas pe planul doi. În 24 februarie la ora 6 (ora Arabiei Saudite), Bush a anunţat: "Eliberarea Kuweitului intră în faza finală". 400.000 de oameni au pornit la asaltul Kuweitului şi al teritoriului irakian. Înaintare fulgerătoare. Pierderi minime. Kuweitul este eliberat. Armistiţiul este previzibil curînd. Dar al VII-lea corp de armată, mult mai lent decît celelalte unităţi, nu reuşise încă să atingă celălalt obiectiv visat de Washington şi de comandantul Furtunii deşertului: desfiinţarea faimoasei Gărzi republicane, floarea armatei lui Saddam Hussein. Pentru a atrage diviziile irakiene în "capcana rutieră" dinspre Bassora, a început atunci o cursă feroce contra cronometru, înaintea sfîrşitului oficial al ostilităţilor.

Ora 1 şi 45. Conferinţă telefonică cu locotenent-generalul Horner. Comandantul şef i-a spus generalului Horner că nu îl va chema să-i acopere înaintarea, chiar dacă aşa se părea c-ar sta situaţia. Pe măsură ce "capcana mortală" se strîgea, riscam să tragem împotriva alor noştri. Nu vă cer să faceţi altceva decît pînă acum, dar faptul mă neliniştеşte. Apropo, păstraţi-mi o bombă pentru statuia lui Saddam Hussein. Am intenţia să prezint o jalbă personală Preşedintelui."

Puţin mai tîrziu, Powell a sunat într-o dispoziţie excelentă, destins: "Trebuie să propuneţi încetarea focului. Porumbeii au început să se plîngă de distrugerile pe care le provocaţi".

"Casa Albă ar face mai bine să-şi închidă blestematul de televizor!"

Evident, ziariştii începuseră să intervieveze piloţii din Forţele aeriene care atacaseră convoaiele ce se retrăgeau din Kuweit. Şi de îndată ce am eliberat acest sector, reporterii membri ai agenţiilor de presă au fotografiat ruta numărul 6 pe care o bombardasem luni seara. Ea oferea un spectacol atît de zguduitor încît au numit "autostrada morţii" această şosea cu patru benzi pe care erau răspîndite carcasele carbonizate a peste 1000 de vehicule militare şi camioane, autobuze şi automobile, acestea fiind maşini civile furate. Aceasta a fost imaginea văzută de oameni la televizor luni după-amiază. Powell m-a prevenit că Preşedintele a început să se neliniştească: "Reportajele dau impresia unui măcel".

Noi, el şi cu mine, ştiam că nu asta este realitatea. Cu toate că o parte dintre irakienii din convoi îşi găsiseră moartea, cei mai mulţi săriseră din maşini şi fugi-

"Autostrada morţii"

seră. Povestea mă agasează; Washingtonul este gata, ca întotdeauna, să se repeadă cu capul înainte de îndată ce opinia publică se emoţionează. Mă gîndesc, dar nu spun nimic, că la Casa Albă ar fi mai bine dacă s-ar închide bles-tematul de televizor din sala de rapoarte. Powell, la rîndul său, nu părea de fel neliniştit. Este obişnuit cu dus-întorsul din viaţa politică.

"Atunci spuneţi-mi ce vreţi să faceţi", reia el întrebarea. I-am descris, deci, hărţile de operaţiuni în curs şi i-am raportat că Yeosock doreşte să termine cu Garda republicană. La sfîrşitul zilei, chiar dacă sîntem în măsură să declarăm Irakul incapabil să mai constituie o ameninţare militară pentru vecinii săi, avea să rămînă o puternică concentrare de material de război în zona Bassorei. "Iată ce propun, am spus eu. Aviaţia trebuie să continue să bombardeze convoaiele strînse în valea Eufratului, unde podurile au fost aruncate în aer. Vreau să continui mîine ofensiva terestră, să avansez pînă la mare şi să distrug tot ce vom găsi în drum". Ceea ce i-am expus era planul Furtunii deşertului la care ceream răgaz de o zi pentru a-l împlini. M-am întrerupt: "Vă daţi seama că dacă ne oprim mîine seară campania terestră nu a durat decît cinci zile? Ce părere aveţi, cum sună: războiul de Cinci zile?"

Powell a rîs încetişor: "Nu sună rău. O să-i dau curs": Ne trebüie o dezvăluire pentru mass-media la sfîrşitul zilei, a adăugat. Eu am propus ca briefingul să aibă loc la Riyad, mai degrabă decît la Washington, pentru că pînă atunci vom primi toate informaţiile. A acceptat. După ce am închis, am trasat celor doi desenatori ai noştri sarcina de a executa o serie de diagrame ale campaniei terestre, al cărui crochiu era făcut de mine.

Îmi consacru restul după-amiezii controlului desfăşurării luptei. La ora 19 schemele sînt gata. Le iau cu mine pentru a le superviza timp de o oră înainte de a traversa strada ca să mă duc la hotelul Hyatt, unde se ţine conferinţa de presă. Întîlnirea avea să se desfăşoare în final mult mai bine decît sperasem. Cînd am ieşit din hotel eram într-o bună dispoziţie fantastică. Abia sub lumina felinarelor mi-am dat seama că e doar a doua oară într-o săptămînă cînd ies de la ministerul apărării. Iar în situaţia precedentă, tot pentru o conferinţă de presă.

"Seara, la ora 21, Preşedintele vrea să anunţe oprirea războiului"

La ora 22 şi 30, Powell sună: Sînt la Casa Albă. Ideea dv. de a termina războiul în cinci zile circulă. La Washington, îmi explică el, controversa declanşată de vizionarea măcelului care prezintă <<autostrada morţii>> începe să ia o turnură neplăcută; chiar francezii şi englezii se întreabă cît timp va mai dura campania. Preşedintele se gîndeşte să vorbească la televiziune la ora 21 pentru a anunţa oprirea războiului. Vă ridică vreo problemă acest fapt?"

Ora 21 la Washington echivalează cu ora 5 dimineaţa la Riyad, deci mai rămîneau doar 6 ore şi jumătate. Powell aşteaptă în timp ce eu reflectez. Reacţia mea viscerală este că încetarea rapidă a focului înseamnă vieţi salvate. Dacă am continua să ne batem joi, am avea mai mulţi morţi, poate nu mulţi, dar, totuşi, cîţiva. Pe de altă parte, ne-am îndeplinit misiunea, tocmai terminasem de explicat presei americane că ceea ce mai rămîne din armata irakiană nu mai constituie o ameninţare în regiune. Evident, Yeosock a cerut o zi în plus, iar eu aş fi încîntat să-i mai dau încă şase luni ca să distrugă armata lui Saddam. Dar i-am dat lui Saddam nişte picioare zdravene în dos, nimeni nu se îndoieşte că noi sîntem cîştigătorii şi noi am scos-o la capăt cu foarte puţine pierderi umane. De ce să nu ne oprim aici? Pentru ce să riscăm să mai avem morţi şi mîine? Iau decizia:

"Pentru mine nu e nici o problemă. Obiectivul nostru constă în distrugerea forţelor duşmane şi asta practic am reuşit-o. Voi verifica prin comandanţii mei, dar, cu excepţia faptului că au descoperit vreo chichiţă despre care eu nu sînt informat, ne putem opri aici".

Preşedintele, explică Powell, cere, în vederea opririi focului, sfîrşitul luptei şi al atacurilor Scud din partea irakiană, eliberarea imediată a prizonierilor de război şi a ostaticilor civili kuweitieni, respectarea tuturor rezoluţiilor ONU şi alte condiţii. Eu întreb dacă în declaraţia prezidenţială este la fel de clar faptul că e vorba doar de o suspendare a operaţiunilor ofensive, şi nu de o încetare a focului definitivă, şi dacă forţele noastre sînt libere să riposteze în caz că irakienii vor trage în noi. Powell mă anunţă că Preşedintele va invita generalii ambelor părţi să se întîlnească peste 48 de ore pentru a pune la punct detaliile militare ale unei suspendări a ostilităţilor. Sînt luat pe nepregătite - nu mă gîndisem nici o clipă că aveam să mă aşez faţă-n faţă cu generalii irakieni - şi trec cîteva momente gîndindu-ne cum s-ar putea organiza asta. Brusc îmi privesc ceasul: "Colin, trebuie să închid telefonul. Dacă e vorba să opresc războiul în

6 ore şi 20 de minute, trebuie să-i previn pe băieţii care se bat".

Îl chem imediat pe Horner. Îi spun să nu oprească reîncărcarea bombardierelor, dar că trebuie să fie gata să stopeze totul la ora 17. "Nu este sigur, îi spun eu. Washingtonul trebuie să mai discute cu aliaţii noştri. Dar nu vă lansaţi într-o chestie din care să nu vă puteţi opri".

Îi telefonez apoi lui Yeosock şi îi trec parola: "Pînă la ora 17, nimic schimbat. Vă sfătuiesc, din acest moment, să distrugeţi cît mai mult cu avioanele voastre Apache". Pe urmă iau legătura cu amiralul Arthur, generalul Boomer şi maior-generalul Wayne Downing, care se ocupă de operaţiuni speciale americane în spatele liniilor duşmane. Nimeni nu este surprins de iminenţa încetării focului.

Cîteva ore mai tîrziu, Powell îmi confirmă noutatea: "Vom opri acţiunile ofensive, numai că există ceva nou. Preşedintele îşi va face declaraţia la ora 21, dar noi nu ne vom opri pînă la miezul nopţii. Va fi războiul celor 100 de ore". Nu mai e nimic de spus, ei ştiu într-adevăr să ambaleze frumos un eveniment istoric. Preşedintele Bush şi ministrul apărării, Cheney, intervin pentru a mă felicita. La sfîrşit, Powell trece la telefon şi concluzionează: "OK, asta-i tot. Opriţi focul mîine la ora 8, ora locală".

Mă retrăsesem în birourile mele pentru a răspunde apelului telefonic. Acum mă întorc la cartierul meu general şi explic statului major condiţiile încetării luptelor. Ordinele sînt clare: "Forţele noastre rămîn acolo unde se află în Irak. Vreau să se distrugă în întregime materialul militar abandonat şi taberele de aprovizionare ce se găsesc în preajmă".

"Casa Albă, le spun generalilor mei, a adăugat o condiţie suplimentară: irakienii din zona de luptă trebuie să abandoneze materialul şi să se îndrepte spre nord. Această condiţie îmi place pentru că ea ne va permite să le distrugem armele şi să sfîrşim treaba."

Dar Johnson explică imposibilitatea respectării în totalitate a acestei exigenţe: "Generale, noi putem bara multe căi, dar cu excepţia atacării acestora, nu vom putea niciodată să-i împiedicăm pe irakienii care sînt deja pe malul fluviului să repare podurile şi să-şi transporte materialul spre nord".

Are dreptate, bineînţeles. O cantitate impresionantă de material blindat - poate echivalentul a două divizii - este lipit de podurile plutitoare la Bassora: un adevărat talcioc, pornind de la tancuri T-55 din anii '50 şi transportoare de trupe blindate BTR, pînă la mai multe duzini de T-72 care au bătut în retragere în timp ce al VII-lea corp de armată întîrzia să se angajeze în lupta cu Garda republicană. Noi am bombardat intens materialul în timpul nopţii şi pînă mîine seară totul trebuie demolat cu ajutorul avioanelor Apache care vor bloca tancurile ce încercau să traverseze.

Discutăm implicaţiile. N-avem nici un strop de dorinţă să trecem cu vederea materialul irakian, mai ales T-72 ale Gărzii republicane. Mai devreme sau mai tîrziu, aceste tancuri vor servi unei cauze criminale. Totuşi, dacă priveşti problema din punct de vedere strict militar şi din punct de vedere al aliaţilor noştri arabi, n-ar trebui să ne intereseze. Materialul este într-o stare deplorabilă. O bună parte este prost întreţinut, îi lipsesc diferite piese (sovieticii au încetat să le mai furnizeze); unele dintre maşinării sînt în pană sau scoase din uz. Şi, mai ales, irakienii nu pot lua pur şi simplu oameni şi tancuri şi spune: "Iată, avem două divizii". Le-ar trebui mulţi ani pentru a constitui şi forma unităţi mici, apoi companii, la urmă batalioane şi aşa mai departe. Fără îndoială cinci sau şase ani, luînd în considerare dezordinea în care se găsesc.

420.000 de oameni, 2.000 de tancuri, 1.000 de avioane, 7 portavioane, 110 vase de război. O logistică ce depăşeşte de departe pe cea angajată în Vietnam. Şi pentru motive serioase.

De această dată, nu este vorba de a se împotmoli. Pentru avantajul lor, Statele Unite vor trebui să atace repede, puternic şi precis. Dar cînd?

Decizia este prea importantă pentru CentCom. Este necesar s-o supună Washingtonului. Îl chem pe Powell, îi raportez punctul de vedere al lui Johnson şi îl previn: "Dacă se declară încetarea focului, vom vedea T-72 ale Gărzii republicane traversînd podurile plutitoare".

"N-am putea să le radem în noaptea asta? se interesează el. Îi răspund că deja i-am ordonat lui Yeosock să dubleze ofensiva cu ajutorul elicopterelor. Avioanele Apache au primit ordin să distrugă orice tanc vizibil".

"Bine, o să vă telefonez", promite. Douăzeci de minute mai tîrziu mă anunţă că preşedinţia îşi dă seama că o parte dintre tancuri ne vor scăpa şi că este dispusă să se resemneze. Deoarece noi nu putem să-i constrîngem pe irakieni să-şi abandoneze materialul fără să tragem în ei, această exigenţă a fost retrasă din declaraţia prezidenţială.

Yeosock şi cu mine mai aveam încă o chestiune crucială de reglementat: unde să oprim înaintarea terestră? Al XVIII-lea corp aeropurtat stăpînea deja o suprafaţă vastă aparţinînd Irakului. Corpul VII fugărea rămăşiţele Gărzii republicane în nordul Kuweitului. Privind harta, mă frămînta o singură problemă: răscrucea principală, la şapte kilometri în nordul frontierei kuweitiene, unde şoseaua numărul 6 din Kuweit şi cea dinspre Umm Kasr, pe ţărmul kuweitian, se încrucişau în direcţia Bassora. Dacă nu blocăm acest punct, scurgerea materialului irakian avea să fie deosebit de serioasă. Voiam, de asemenea, să mă asigur de zona muntelui Safwan, foarte apropiat, pentru că Scud-urile irakiene fuseseră trase asupra Dharanului din acest sector. Divizia I infanterie, unitatea cea mai apropiată de acest amplasament, aparţinînd corpului VII, se găsea la vreo 20 de kilometri distanţă; Yeosock crede că ea ar putea ajunge uşor la răscruce, înainte de încetarea focului. "Strașnic! spun eu. Fă-o în măsura în care nu vă antrenaţi într-o bătălie pe care n-aţi putea-o termina la vreme. Locul este perfect pentru a ne instala o tabără".

Reverific dacă toţi comandanţii mei ce se află pe teren sînt la curent cu încetarea focului. În sfîrşit, frînt de oboseală, mă duc să mă culc. Două ore mai tîrziu, cînd preşedintele Bush a apărut la televiziune pentru a declara că războiul din Golf este pe punctul de a se termina, eu dormeam cu pumnii strînşi.

Traducere şi adaptare
Ana-Maria TATOVICI

Serial

LUMEA

James Francis Byrnes

"SĂ VORBIM DESCHIS"

②

• Un diplomat american despre procesul instaurării comunismului în România

La sfîşitul lunii martie (1945), dl. Churchill i-a împărtăşit preşedintelui Roosevelt îngrijorarea sa : acordurile de la Yalta se prăbuşeau şi, dacă nu luam imediat măsuri de remediere a situaţiei, consecinţele puteau fi foarte serioase. În ziua de 27 martie, preşedintele american i-a răspuns că a observat şi el cu "tristeţe şi anxietate evoluţia atitudinii sovieticilor, de la Yalta încoace". Adăuga că îşi dădea perfect de bine seama de pericolul inerent generat de evoluţia actuală a evenimentelor, nu numai pentru diferendul în cauză (situaţia din România - n.tr.), dar şi pentru succesul Conferinţei de la San Francisco şi viitorul cooperării mondiale. A inserat în mesajul său proiectul unei telegrame pe care avea intenţia să i-o trimită lui Stalin.

Preşedintele Roosevelt a expediat această telegramă mareşalului Stalin pe data de 1 aprilie. La rîndul lui, primul ministru britanic i-a trimis o notă informativă, în care se ralia punctului de vedere al preşedintelui.

În telegrama în cauză, referitor la România, preşedintele afirma că nu putea înţelege de ce evoluţia evenimentelor din această ţară nu era conformă cu principiile Declaraţiei de la Yalta asupra Naţiunilor Eliberate, cerîndu-i mareşalului Stalin să examineze "personal notele shimbate între guvernele noastre cu privire la această chestiune".

În telegrama de răspuns a mareşalului Stalin nu existau măcar un rînd, o idee, un cuvînt privind situaţia din România...

Potsdam 6 iulie - 7 aug. 1945

Prima reflecţie formulată de Stalin în discuţiile cu omologii săi, preşedintele Truman şi dl Atlee, a fost că Uniunea Sovietică avea de făcut o anumită remarcă privind situaţia statelor din sud-estul Europei. Remarca, însă, nu a făcut-o domnia sa, ci dl Molotov, a doua zi, la întîlnirea miniştrilor afacerilor externe. Era, de fapt, o critică severă la adresa situaţiei din Grecia. Iritat, dl Eden (ministrul britanic al afacerilor externe -n. tr.) a declarat că acest atac era "un travesti al unor fapte reale". I-a amintit omologului său sovietic faptul că observatori internaţionali, inclusiv sovietici, fuseseră invitaţi să supravegheze şi să controleze alegerile din Grecia. Din nefericire **nu se putea spune acelaşi lucru despre România sau Bulgaria.**

Dl Molotov i-a replicat că acuzaţiile sale erau dirijate în exclusivitate împotriva guvernului grec şi că britanicii aveau mai mulţi reprezentanţi în România şi Bulgaria decît sovieticii şi, referindu-se la extrasele din presa britanică şi americană asupra situaţiei din aceste două ţări, le-a calificat drept "exagerări tipic gazetăreşti"...

În cursul discuţiilor, dl Churchill a remarcat că misiunea britanică la Bucureşti fusese "îngrădită în cartierul său,cu o rigoare apropiată unui internat". Dl Stalin l-a întrerupt pentru a-şi exprima surprinderea şi a calificat declaraţia interlocutorului său drept "eronată".

Dl Churchill a roşit uşor, spunînd cu un ton apăsat :"Generalisimul ar fi cît se poate de uimit dacă ar avea cunoştinţă de marele număr de dificultăţi îndurate de membrii misiunii britanice în România. Pur şi simplu, se pare că s-a abătut o veritabilă cortină de fier în jurul lor".

"Poveşti de adormit copiii ! - a exclamat Stalin, rîzînd. Misiunea britanică din România este tratată cu aceeaşi curtoazie ca misiunea sovietică din Italia".

Un alt punct de fricţiune, prezent pe tot parcursul conferinţei, l-a prezentat chestiunea instalaţiilor industriale ale companiilor britanice şi americane din România, care fuseseră luate în stăpînire de ruşi. Era un exemplu edificator al concepţiei sovieticilor asupra dreptului de proprietate. Înainte de război, companiile americane şi britanice avuseseră interese importante în societăţile petroliere româneşti şi posedau aici materiale de o înaltă valoare. Bineînţeles, cînd au invadat România (octombrie 1940-n.tr.), germanii confiscaseră acest material; societăţile noastre comerciale erau convinse că, în momentul în care România va fi eliberată, materialul le va fi, evident, restituit. Mare a fost stupefacţia noastră, cînd au aflat că ruşii l-au socotit pradă de război şi l-au însuşit pentru ei fără prea multe menajamente. Nu le puteai recunoşte ruşilor dreptul de a-şi însuşi drept pradă de război bunuri aparţinînd aliaţilor. Stalin, Molotov şi Vîşinski susţineau sus şi tare că era vorba despre un material german şi că, prin urmare, avuseseră dreptul de a-l confisca. O parte din acest material fusese cumpărat într-adevăr din Germania, înainte de război, de societăţile americane şi britanice, **dar sovieticii persistau în a declara că materialul era german, deci le aparţinea lor, nu nouă.**

Dl Vîşinski a fost cel care a prezentat teza sovietică. Este un abil şi un viclean, cu o privire penetrantă, care, pur şi sim-

plu, te îngheaţă. Avînd aceste trăsături, la care s-a adăugat precizia nemiloasă cu care şi-a argumentat teza, este uşor de înţeles de ce l-au considerat sovietic "omul ideal" pentru a schimba guvernul s sistemul politic din România.

Londra Consiliul Miniştrilor Afacerilor Externe 4 sept. - 8 oct. 1945

Nu realizasem decît progrese slabe î ceea ce priveşte Tratatul de Pace cu Italia **iar delegaţia sovietică insista pentru ca guvernele marionetă din Europa de Est să fie recunoscute de guvernele britanic şi american.** Această ultimă revendicare mi s-a părut a fi principala piatră de încercare a conferinţei. Duminică dimineaţa, am hotarît că era de datoria mea să-l fac pe dl Molotov să înţeleagă **de ce refuzam noi să recunoaştem guvernele instalate şi menţinute de Uniunea Sovietică.** Delegatul sovietic şi-a petrecut întreaga zi la ţară; cu toate acestea, a fost de acord cu o întrevedere la ambasada sovietică, la ora 17,30.

Am deschis conversaţia prin aceste cuvinte:

— Este esenţial pentru viitorul întregii lumi ca naţiunile noastre să continue să coopereze şi ca noi să încercăm să reglăm diferendele care apar, astfel încît să salvgardăm unitatea noastră de vederi.

Am insistat, apoi, asupra faptului că Statele Unite nu aveau alt interes decît să vadă, de-a lungul frontierelor sovietice, guverne animate de sentimente amicale faţă de URSS.

— Trebuie să vă mărturisesc că am îndoieli în această privinţă şi nu este loial din partea dvs. să vă ascundeţi - a replicat dl Molotov. Aceste dubii s-au născut în urma atitudinii Statelor Unite în cazul României. Fostul guvern Rădescu era ostil Uniunii Sovietice şi se bucura de sprijinul Marii Britanii şi Statelor Unite. Din contră, cînd guvernul Groza, care este un guvern amical Uniunii Sovietice, a fost stabilit, Marea Britanie şi SUA i-au retras imediat sprijinul.

— Declaraţia de la Yalta asupra popoarelor eliberate a fost primită cu căldură de poporul american - i-am declarat eu. Sînt sigur că vă amintiţi, guvernul Groza a fost constituit în timpul vieţii preşedintelui Roosevelt. **Ştim că acest cabinet s-a format în urma unui ultimatum adresat regelui României de dl. Vîşinski.** De atunci, expulzarea corespondenţilor noştri de presă, tratamentul rezervat reprezentanţilor noştri oficiali, cît şi alte măsuri de acest gen ne-au confirmat îndoielile privind caracterul acestui guvern.

Regele Mihai asistă la inaugurarea monumentului ostaşului sovietic din Bucureşti

"Obiectivul nostru - am adăugat - este prezenţa unui guvern nutrind sentimente cordiale faţă de URSS, **dar care să reprezinte, în acelaşi timp, toate elementele democratice din România".**

I-am amintit că toate neînţelegerile ivite după Yalta în chestiunea Poloniei au putut fi, în final, aplanate şi i-am propus **să încercăm să cădem de acord asupra compoziţiei unui guvern român,** aşa cum am făcut-o în cazul Poloniei.

Dl Molotov a refuzat să considere cazul Poloniei drept un precedent în România, a dăugat el, această manieră de a acţiona ar provoca, fără doar şi poate, un război civil. **Numai după alegeri, va fi posibilă o reorganizare a guvernului.**

I-am dat de înţeles că, atunci cînd guvernul nu va mai fi provizoriu, ci **ales** şi că dacă ne vom înţelege asupra stabilirii unui **guvern provizoriu reprezentativ**, rezultatele organizate de un astfel de guvern vor fi acceptate de poporul american.

— Toate partidele sînt reprezentate în guvernele britanic şi american? - a întrebat dl Molotov.

— Nu - i-am răspuns - dar, în cazul României, este vorba de un guvern temporar şi nu despre un guvern rezultat în urma alegerilor. Ţinînd cont de modul în care s-a constituit guvernul Groza şi de măsurile luate de acesta, toate alegerile organizate sub aceste auspicii vor părea suspecte în ochii poporului american.

Atunci, dl Molotov m-a atacat în problema Greciei.

— Este o problemă de fapte - i-am spus. În Grecia corespondenţii de presă au dreptul de a circula liberi şi nestingheriţi, iar reportajele lor nu sînt cenzurate. Astfel, poporul american a fost informat despre ce se întîmplă în Grecia şi a apreciat că acolo situaţia este cu totul alta decît cum spuneţi dvs. **În România, corespondenţilor de presă li s-au refuzat astfel de facilităţi, iar acţiunile guvernului Groza ne-au determinat să considerăm că nu este absolut deloc reprezentativ.**

— În concluzie, a remarcat dl Molotov, în Grecia corespondenţii de presă sînt fericiţi, pe cînd poporul nu este, în timp ce în România poporul este fericit, iar corespondenţii nu. Să ştiţi că guvernul Uniunii Sovietice acordă o importanţă mai mare sentimentului popular.

Reprezentanţii noştri aveau impresia că majoritatea zdrobitoare a românilor erau împotriva regimului Groza. M-am hotărît, prin urmare, să nu mai abordez această problemă direct în discuţiile cu dl Molotov, ci să încerc, mai degrabă, să găsesc o formulă care să ne permită aplanarea divergenţelor noastre de optică. **Cu toate acestea, el a continuat să afirme că refuzul nostru de a recunoaşte guvernul Groza însemna, pur şi simplu, că doream instaurarea în România a unui guvern ostil Uniunii Sovietice.** După ce am încercat, în repetate rînduri, să-l conving că nu are dreptate, în final, am abandonat partida şi am plecat spre

casă. A fost o tristă seară de duminică pentru delegaţia americană. Am discutat ceasuri întregi despre eşecul acestei întrevederi şi problemele pe care le ridică. **Se părea că sovieticii aveau ferma intenţie de a domina Europa.** Nu găseam, pe moment, nici o soluţie la această problemă, dar ştiam că trebuia să căutăm, în continuare, pînă găseam una.

Evenimentele de a doua zi nu au adus nici o încurajare. În toate tratatele, propusesem o strictă limitare a forţelor armate şi crearea de comisii de inspecţie, care să supravegheze modul în care aceste limitări erau puse în pratică. Aveam în servietă proiectul Tratatului de Pace cu România, dar dl Molotov a refuzat din capul locului să discute ambele chestiuni.

Miercuri seara, dl Molotov m-a vizitat la birou şi a reînceput aceeaşi discuţie, dusă în aproape aceiaşi termeni. **El persista în credinţa sa că poziţia noastră faţă de guvernul Groza era inspirată din ostilitatea faţă de Uniunea Sovietică.** Nimic din tot ceea ce i-am declarat nu l-a convins de contrariul.

Am fost impresionat de declaraţiile repetate ale lui Stalin, Molotov şi celorlalţi, conform cărora Uniunea Sovietică nu urmărea altceva decît securitatea mondială. De la perioada Yalta, cînd mareşalul Stalin amintise cum, în decursul ultimilor 25 de ani, Polonia servise de două ori drept rută de acces pentru invadarea URSS, această temă a marcat politica sovietică, incitîndu-l pe Molotov **să pretindă ca guverne în întregime devotate Uniunii Sovietice să fie menţinute în Ungaria, România şi Bulgaria.**

Moscova Conferinţa Miniştrilor Afacerilor Externe 12 - 29 dec. 1945

În dimineaţa acelei zile de Crăciun a anului 1945, locuitorii lumii întregi trebuiau să afle că, după cinci luni de negocieri, ne hotărîsem, în sfîrşit, să ne reunim în cadrul unei conferinţe cu misiunea "de a restabili pacea pe tot mapamondul".

Soluţia adoptată de noi nu era tocmai ideală, **dar, cel puţin, ea oferea ţărilor mici şansa de a se face auzite**.

Am aruncat, prin urmare, în discuţie, din nou, dar de data aceasta cu mai multă forţă, **chestiunea României şi Bulgariei.** În cea de-a treia zi a conferinţei, remisesem dlui Molotov o copie a raportului lui Mark Ethridge asupra situaţiei din cele două ţări. "Intenţia noastră - i-am spus, atunci, lui Molotov - era să publicăm acest raport, dar am preferat să-l păstrăm în această formă iniţială, în speranţa că va servi drept bază pentru un acord".

Fără a arunca măcar o privire asupra lui, dl Molotov a început să-l critice, afirmînd că dl Ethridge ştia, de la bun început, că noi nu aveam de gînd să recunoaştem guvernele acestor ţări, aşa că raţionamentul său a fost influenţat.

I-am arătat, atunci, instrucţiunile pe care i le dădusem, personal, dlui Ethridge. Ele figurau la începutul raportului şi dovedeau clar că observaţiile ulterioare fuseseră făcute într-un mod absolut independent şi obiectiv...

După o anchetă liberă şi imparţială, dl. Ethridge ajunsese la concluzia că acele guverne nu numai că nu respectau principiile Declaraţiei de la Yalta, dar **erau arbitrare, monopartide şi excludeau complet autoritatea reprezentanţilor părţilor majoritare democratice ale populaţiei.** I-am atras, în mod special, atenţia dlui Molotov asupra unui fapt consemnat de dl Ethridge: **în România, colaboratorii profascişti şi chiar membri ai Gărzii de Fier, organizaţie pro-nazistă, ocupau posturi-cheie în actualul guvern**. În continuarea raportului său, dl. Ethridge confirma tot ceea ce aflasem şi noi asupra activităţilor la care se deda dl. Vişinski în acea ţară şi represiunile care s-au succedat instaurării guvernului Groza.

După ce i-am lăsat dlui Molotov două zile la dispoziţie pentru a studia raportul Ethridge, am supus miniştrilor afacerilor externe britanic şi sovietic o serie de note prin care ceream luarea grabnică de măsuri împotriva guvernelor din aceste două ţări. Documentele propuneau **o acţiune comună a celor trei puteri în vederea reorganizării guvernelor actuale, astfel încît în componenţa lor să intre toate elementele democratice importante. Dl. Molotov a respins categoric această propunere.**

Referitor la România, el a pretins că apelul regelui Mihai, care solicita ajutorul celor trei puteri pentru constituirea unui guvern, fusese făcută la instigarea reprezentanţilor britanici şi americani din această ţară.

L-am asigurat că acest lucru era fals, dar a preferat să nu mă creadă. La fel a respins raportul Ethridge, sub pretextul că se mărginea să reproducă opinia mea şi că ar fi putut fi foarte bine scris fără a fi necesară întreprinderea voiajului în România.

Am avut, atunci, impresia că singura nădejde rămînea tratarea problemei direct cu generalisimul Stalin. Mi-a fixat, prin urmare, o întîlnire, în seara celei de-a doua zile, la ora 22.00.I-am exprimat lui Stalin dorinţa de a-i vorbi despre "problema Balcanilor", ţinînd cont de faptul că avusesem oarecare dificultăţi în încercările de a o aborda cu dl Molotov.

Stalin a zîmbit, declarîndu-mi că, pentru el, era o veste neaşteptată.

I-am trasat, în linii mari, situaţia din acea zonă şi am subliniat că, în cazul în care vom ajunge la un acord, voi fi obligat să dau publicităţii raportul Ethridge.

Stalin mi-a răspuns că, dacă mă voi simţi obligat să public raportul Ethridge, îi va cere dlui Ehremberg, care era un om la fel de imparţial, să-şi publice punctul de vedere asupra chestiunii.

I-am demonstrat că efectul publicării celor două rapoarte ar fi dezastruos, mai mult divizînd ţările noastre, decît apropiindu-le în această problemă. Mi-am exprimat, apoi, încrederea în înţelegerea sa, precizîndu-mi convingerea că vom sfîrşi prin a găsi împreună reprezentanţi ai partidelor democratice care să fie, în acelaşi timp, amici ai URSS.

După un schimb politicos de amabilităţi, Stalin a admis că posibile schimbări în România ar ridica mai puţine dificultăţi. La capătul unei discuţii interminabile, **am hotărît ca o comisie, alcătuită din ambasadorii britanic şi american la Moscova, să studieze, împreună cu guvernul român, probleme privind includerea reprezentanţilor altor partide şi asigurarea restaurării şi menţinerii libertăţilor civile.**

A doua zi, împărtăşindu-le dlor Molotov şi Vîşinski rezultatele discuţiei cu Stalin, **aceştia nu au fost de acord cu termenii înţelegerii, iar discuţia s-a prelungit, inutil, întreaga zi. Pasul important pe care se părea că-l făcusem cu o zi în urmă era, de fapt, un uriaş balon de săpun...**

(Sfîrsit)

Selecţia textului, prezentarea şi traducerea
Andrei CĂPUŞAN

Alexandru Vasile, Bistriţa. Doriţi să aflaţi mai multe date despre fenomenul emigrării la români. În completarea grupajului "Sindromul Argentina" (din nr. 6-7), vă prezentăm statisticile următoare, puse la dispoziţie de **Serviciul de Presă al Ministerului de Interne al României**:

1. Situaţia emigrărilor, pe ani, în perioada 1990-1992, în ţările cele mai solicitate

	1990	1991	1992
Germania	103 627	17 994	13 022
Ungaria	17 257	5 661	6 480
SUA	6 764	5 670	2 219
Austria	2 112	4 458	3 847
Canada	2 371	1 607	1 963
Franţa	1 627	1 520	1 476

2. Categorii socio-profesionale

Cu studii superioare (ingineri, economişti, jurişti etc.)	6 086	3 942	4 342
Cu studii liceale (tehnicieni, funcţionari etc.)	16 646	1 840	9 932
Muncitori	43 608	10 489	10 275
Pensionari	28 513	5 654	3 830
Fără calificare	49 690	14 619	6 204
Total	144 543	43 544	34 583

3. Situaţia emigrărilor, pe vîrste

Minori	36 594	14 641	6 204
18-40 ani	39 033	18 794	19 308
41-60 ani	34 312	5 576	5 778
peste 60 ani	34 604	4 533	3 293

Petricuţ Stuparof, Iaşi. "Apelez la cititorii revistei <<Lumea>> ca să mă sprijine la completarea colecţiei cu numerele: 1/1982, 27/1984, 51-52/1989, 1-2, 4, 7, 12-22, 24, 27, 33, 37, 40, 43, 49, 51/1990, 1-4, 6, 9, 12-50, 52/1991, 48-52/1992, 1-3/1993".

Deoarece redacţia nu dispune de alte numere de revistă în afara celor strict necesare colecţiei sale, publicăm adresa dvs., în speranţa că vi se va îndeplini dorinţa: **Căsuţa poştală 1029, Of. poştal nr. 4, Cod 6600, Loc. Iaşi**.

Întărirea controlului pe Dunăre

Dumitru Calomfirescu, Botoşani. În vederea întăririi controlului asupra respectării embargoului la frontiera fluvială a Serbiei, statele membre ale Uniunii Europei Occidentale au hotărît să trimită pe Dunăre nave rapide de patrulare, echipe de poliţie şi vamale. Vor fi mobilizaţi în acest scop între 250 şi 300 de poliţişti, la bordul a aproximativ zece nave rapide, avînd misiunea de a "obliga prin forţă ambarcaţiunile suspecte să oprească, dar fără a face uz de arme, la care ar putea recurge numai în caz de autoapărare", a subliniat ministrul italian al apărării, Salvo Ando, citat de AFP. La această operaţiune, Germania, Italia, Franţa, Olanda şi Luxemburg se vor alătura echipelor de poliţie şi vamale ale Ungariei, României şi Bulgariei. Patru vedete germane şi cincizeci de membri ai poliţiei germane de frontieră vor participa la această iniţiativă nemilitară, iar Franţa va trimite echipament şi aproximativ 20 de jandarmi. Urmează ca Secretariatul General al UEO să stabilească rapid zonele de amplasare a navelor de patrulare şi data începerii operaţiunii. Agenţia Taniug a transmis că Emilio Colombo, preşedintele UEO, şi-a exprimat speranţa că acţiunea nu ar avea loc, dacă partea sîrbă din Bosnia va accepta planul de pace propus de Vance şi Owen în ansamblu. În acest caz, pe ordinea de zi ar putea fi inclusă problema ridicării sancţiunilor împotriva Iugoslaviei.

Stresul la locul de muncă

Ilie Rihozneanu, Arad. Sîntem de acord cu elogiile aduse stilului de muncă al japonezilor, dar, se pare, că ritmul impus costă foarte mult

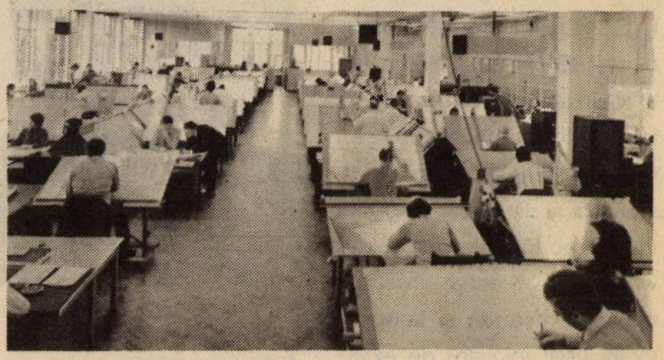

unele categorii de salariaţi.

Organizaţia Internaţională a Muncii (OIM) a dat publicităţii un document, a cărui principală concluzie este că stresul constituie una din cele mai grave probleme de sănătate a vremurilor noastre. El duce nu numai la epuizare nervoasă şi accidente la locul de muncă, ci şi la ulcere şi afecţiuni coronariene. În SUA, stresul înseamnă pierderi de circa 200 miliarde dolari pe an din cauza absenteismului, scăderii productivităţii, cheltuielilor medicale directe etc. Studiile realizate în Statele Unite arată că indivizii doritori de a ajunge în vîrful ierarhiei, aflaţi permanent într-o cursă contra-cronometru, îşi sporesc singuri riscurile de a se îmbolnăvi.

Japonezii folosesc termenul "karoshi", care înseamnă "moarte prin surmenaj". Durata timpului de muncă a fost în Japonia de 2 044 ore în 1990, faţă de 1 646 în Franţa.

Proces politic în Austria

Virgil Ţepeniş, Bucureşti. Procesul politic declanşat, la începutul lunii martie, la Tribunalul din Viena, considerat cel mai mare proces politic din Austria postbelică, ar urma să dureze luni de zile. Conform agenţiei Associated Press, fostul cancelar Fred Sinowatz şi doi foşti miniştri sînt judecaţi sub acuzaţia de a fi tăinut vînzări ilegale de arme austriece spre Iran. În vara anului 1985 au apărut primele infor-

Fred Sinowatz, fostul cancelar al Austriei în perioada 1983-1986

maţii de acest gen. Conform legii, este interzis ca Austria neutră să trimită arme în ţări aflate în război (cum era atunci Iranul). În februarie 1991, au fost condamnaţi 14 dintre cei 18 oameni de afaceri implicaţi în transporturi de arme. Sinowatz, Karl Blecha (fost ministru de interne) şi Leopold Gratz (fost ministru de exter-

ne) au refuzat să depună mărturie la acel proces. Ei sînt primii miniştri austrieci judecaţi sub acuzaţia de abuz în funcţie, din 1969, cînd Franz Ullah, fost ministru de interne, a fost condamnat pentru fraudă. Cei trei politicieni ar putea fi condamnaţi la cinci ani închisoare, dacă acuzaţia se dovedeşte întemeiată - adaugă sursa citată.

Leopold Gratz - fost ministru de externe (septembrie 1984-iunie 1986)

Constantin Dobre-Sibiu; Tudora Statie, Elena Irimescu - Bucureşti. Datele pe care le solicitaţi despre Grecia, le-am publicat deja în numărul 50-51 al revistei noastre, şi, le găsiţi şi în "Ghidul călătorului român în străinătate". Nu mai revenim asupra lor, în schimb, ţinînd cont de faptul că la 25 martie poporul grec a sărbătorit ziua naţională (172 de ani de la declanşarea insurecţiei elene împotriva jugului otoman), vă prezentăm un scurt istoric al acestei ţări, preluat după Rompres:

Grecia este patria uneia dintre cele mai vechi civilizaţii ale antichităţii europene. Cucerită de Macedonia, a devenit apoi provincie romană, supusă ulterior Imperiului Roman de Răsărit, în timpul evului mediu; a cunoscut migraţia popoarelor, dominaţia cruciaţilor, ajungînd apoi sub stăpînire otomană. Îndelungata luptă antiotomană a poporului grec a culminat cu războiul de eliberare naţională din 1821-1829.

Prin Tratatul de la Adrianopole (1829), Imperiul otoman recunoaşte independenţa Greciei, care devine regat în 1832. La 25 martie 1924, Grecia este proclamată republică, dar monarhia este restaurată în urma loviturii de stat militare din 10 octombrie 1935. Generalul Ioannis Metaxas instituie în 1936-1941 un regim de dictatură militară. Atacată de Italia fascistă la 28 octombrie 1940, Grecia se apără cu vitejie, dar după agresiunea Germaniei hitleriste din 6 aprilie 1941 este obligată să capituleze, la 23 aprilie 1941.

În septembrie-octombrie 1944, întreaga Grecie este eliberată de sub dominaţia fascistă de către forţele patriotice. După eliberare, în Grecia au avut loc puternice tensiuni politice, care, în perioada 1946-1949, s-au transformat în război civil.

La 24 iulie 1974, Constantin Karamanlis (fost prim-ministru în perioada 1955-1958, 1958-1961, 1961-1963) formează un guvern civil de salvare naţională.

La referendumul din 8 decembrie 1974, peste 68 la sută dintre participanţi optează pentru republică, formă de stat consacrată oficial de Constituţia din 16 iunie 1975.

Constantin Karamanlis este ales la 5 mai 1980 preşedinte al Republicii Elene pe o perioadă de cinci ani.

La 29 martie 1985, Parlamentul Elen l-a ales în funcţia de şef al statului pe Christos Sartzetakis, candidat din partea Mişcării Socialiste Panelene (PASOK).

În mai 1990, Constantin Karamanlis, reprezentant al partidului Noua Democraţie, a fost reales preşedinte al Republicii Elene, în cel de-al doilea tur de scrutin.

Rubrică realizată de Maria VASCHI

IMPORTANT

la dispoziţia tuturor celor interesaţi

De la cea mai autorizată sursă

- Direcţia Consulară a Ministerului Afacerilor Externe -

Editura "LUMEA"

propune călătorilor români în străinătate o lucrare deosebit de utilă

GHIDUL CĂLĂTORULUI ROMÂN ÎN STRĂINĂTATE

- EDIŢIA 1993 -

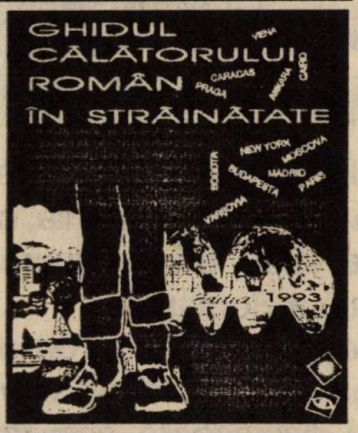

Din cuprins:

problematica specifică tratată pe ţări

recomandări cu caracter general, izvorîte din situaţii concrete

regimul de vize cu România

reglementări privind trecerea frontierei

reglementări vamale privind persoanele fizice

cum ar fi posibilă stabilirea domiciliului cetăţenilor străini în altă ţară

ce este de făcut în situaţia îmbolnăvirii sau decesului unui călător român pe teritoriul unei ţări străine

Pentru informaţii suplimentare, în Ghid sînt prezentate adresele şi telefoanele misiunilor diplomatice ale României în străinătate şi ale statelor respective în România, precum şi reglementări interne în domeniul paşapoartelor şi călătoriilor în străinătate, în privinţa regimului vamal şi regimului valutar

Preţul unui exemplar este de 490 lei. Cei interesaţi pot face comanda, contra cost, şi direct la redacţia "Lumea", printr-o scrisoare în care să indice adresa exactă. Plata se face la primire.

LUMEA

Revistă editată de
IANUS INF s.r.l.
Director: Marian Oprea
şi
EDITURA LUMEA s.a.
Director: Ion Cârje

Redactor şef:
Mircea Bărbulescu

Secretar general de redacţie:
Ilie Olteanu

Redactori:
Alexandru Antonescu, Mihaela Brumă, Constantin Bucşan, Vasile Crişu, Mirela Iamandi, Ileana Iordache, Ion Madoşa, Cristian Moanţă, Maria Vaschi, Odette Hanganu

Secretariat de redacţie:
Dan Constantinescu, Aurel Tărziu, Speranţa Neagu, Radu Dobre

Documentare:
Ioana Mariela Bărbulescu, Ana Maria Tatovici

Corecturã:
Eliza Iliescu, Mariana Paraschiv

Secretariat tehnic:
Rodica Suzan Crişu, Tudorina Mavlea, Simina Tomoilă

Administrator publicaţii:

Redacţia şi administraţia:
Bucureşti, Piaţa Presei Libere nr.1, sector 1, cod poştal 71341, C.P. 29-33.
Telefon: 618.53.55, 618.50.81, 615.45.71
Fax: 312.48.93
Cititorii din străinătate se pot abona prin societatea IANUS / LUMEA, costul unui abonament anual fiind de 115 dolari SUA sau echivalentul în valută liber convertibilă.
Sumele se depun în contul 47.21.0.1.6.0234.0. BCR Sector 1 Bucureşti.

Grafica:
Victor Ciobanu

Tehnoredactare computerizată
Ianus S.R.L.
Lucian Lupu, Adrian Mitu, Dan Nedea, Luiza Tomiuc

România AZI
TIPOGRAFIA ROMÂNIA AZI S.A.

BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ - S.A. - este o societate comercială cu tradiție în istoria sistemului bancar din România, care a reapărut în economia românească la 1 decembrie 1990, prin preluarea operațiunilor comerciale efectuate de Banca Națională a României.

Banca dispune de o rețea cu peste 180 unități operative, care sunt întotdeauna la dispoziția clienților săi, oferind servicii de calitate, indiferent de sectorul în care aceștia își desfășoară activitatea sau de localitatea de reședință.

BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ - S.A. - efectuează toată gama serviciilor bancare, dintre care se menționează:

- primește depozite în lei sau valută, la vedere sau la termen de la persoane fizice sau juridice, pentru care banca bonifică dobânzi avantajoase;
- acordă credite în lei sau valută pe termen scurt cu rambursarea până la 12 luni pentru activitatea de aprovizionare, producție, desfacere, prestări servicii etc;
- acordă credite pe termen mediu cu rambursare până la 5 ani și pe termen lung cu rambursare până la 25 de ani;
- primește și emite garanții pentru angajamentele de plată în țară și străinătate pentru clienții săi și în favoarea acestora;
- efectuează operațiuni de încasări și plăți în lei sau în valută;
- efectuează operații de schimb valutar;
- efectuează operații de arbitraje pe piețele monetare;
- acordă asistență în materie financiară, juridică și patrimonială;
- efectuează și alte operații din gama largă a serviciilor bancare.

Printre avantajele oferite de Banca Comercială Română - S.A. - clienților săi, se pot enumera:

- asigurarea de servicii bancare competitive și rapide;
- posibilitatea de a oferi informații economice și financiare utile;
- protecția și fructificarea capitalurilor în scopul obținerii de profit.

BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ S.A.

București, 70348, B-dul Republicii nr.14 - Telex 10.893; 10.938; 11.994

100 Lei

LUMEA

MUZEUL ... JIMBOLIA
NR. D.555

Nr.10 ☆ 22-28 APRILIE 1993

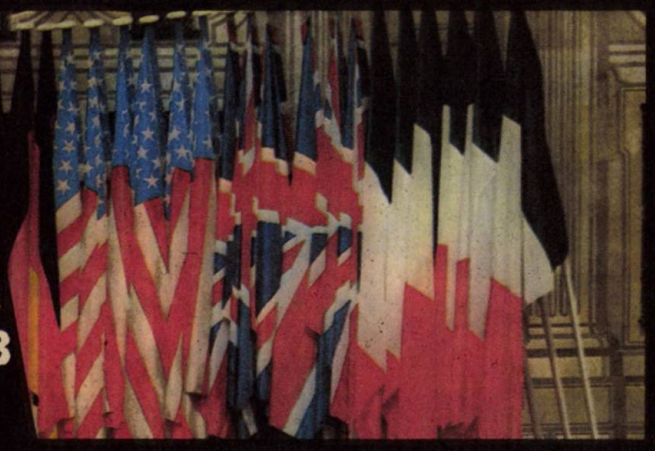

Pirateria reînvie

UN PAS SPRE EUROPA

UN SPION DIN EST ÎN FRANȚA

Vestiți tuturor că Hristos a înviat, că viața are un sens bine stabilit și că, în această perspectivă, felul cum trăim pe pământ are o deosebită importanță. Să fim încredințați că darurile Învierii ne sunt nouă hărăzite. Mântuitorul Hristos, Învierea noastră, ne va ajuta cu harul Duhului Sfânt să biruim încercările și dificultățile actuale. Sărbătoarea Paștilor să reverse peste noi toți, cei de aproape și de departe, darurile sale cele bogate și sfinte, bucuria Învierii lui Hristos și nădejdea reînnoirii și Învierii noastre.

Părintele vostru iubitor și pururea către Hristos rugător vă îmbrățișează cu dragoste și vă vestește:

HRISTOS A ÎNVIAT!

F. Teoctist

*** Din Pastorala I.P.S. Teoctist, adresată clerului, cinului monahal și drept credincioșilor creștini.**

Papa Ioan Paul al II-lea ~ Mesaj de Paști

Peste 150 000 de credincioși au urmărit, în piața aflată în fața Catedralei Sf. Petru din Roma, discursul pe care Papa Ioan Paul al II-lea l-a rostit duminică, 11 aprilie, cu ocazia Paștelui catolic.

Nu numai ei, ci și telespectatorii din 60 de țări au ascultat mesajul Papei care a fost, înainte de toate, un apel către pace. Un strigăt de durere, o pledoarie dramatică pentru încetarea războaielor. O chemare pentru restabilirea liniștii în Bosnia.

"Cine va putea spune: <eu nu am știut>?", a întrebat retoric suveranul pontif încercînd o paralelă între ceea ce se întîmplă acum în Bosnia și atrocitățile naziste din timpul celui de-al doilea război mondial - apreciază Reuter. "Conducători din lumea întreagă, bărbați și femei de bună-credință, cu inima plină de durere, vă îndemn încă o dată, pe fiecare din voi: opriți acest război".

La începutul anului Papa Ioan Paul al II-lea și-a exprimat convingerea că este de datoria comunității internaționale să "dezarmeze agresorul" pentru a sfîrși suferințele celor vinovați, dacă demersurile diplomatice eșuează. În mesajul pascal el a preferat să pledeze, în termeni dramatici, pentru reglementarea situației din Bosnia. "Fie ca acest mesaj să răsune puternic acolo unde violența, angoasa și disperarea zdrobesc încă oameni și familii întregi, popoare și națiuni! Mă refer în mod special la unele țări din Africa ce se simt lezate în dorința lor de pace, cum ar fi Angola, Ruanda și Somalia sau la cele care, trecînd prin multe dificultăți, se îndreaptă către democrație și înțelegere, cum ar fi Togo și Zairul", a mai declarat Papa. "Și cum să taci astăzi, în această zi a păcii, în fața luptelor fratricide care însîngerează regiunea Caucazului?", a adăugat suveranul pontif.

Cu același prilej, creștinii din lumea întreagă au fost îndemnați să acționeze cu devotament și curaj "acolo unde există foamete, sărăcie și nedreptate, acolo unde se atentează împotriva vieții, a nașterii la termen normal, acolo unde viața este disprețuită". Referitor la avorturi și eutanasie, Papa a apreciat că toți credincioșii sînt datori să lupte împotriva oricărui atac la adresa vieții "de la începutul pînă la sfîrșitul ei natural".

Creștinii trebuie să se dedice, a mai spus el, "sarcinii dificile și urgente a reînnoirii societății prin muncă plină de încredere, în totală concordie, pentru a imprima cursului istoriei simbolul luminios al Evangheliei".

În final, Papa a adresat urări de Paști în 57 de limbi citind o urare neobișnuit de lungă în limba italiană, prilej cu care și-a exprimat speranța că "dificultățile prezente" vor fi în final depășite.

Mirela IAMANDI

"Hristos a înviat, vom învia şi noi"

de vorbă cu **Părintele Stăniloaie**

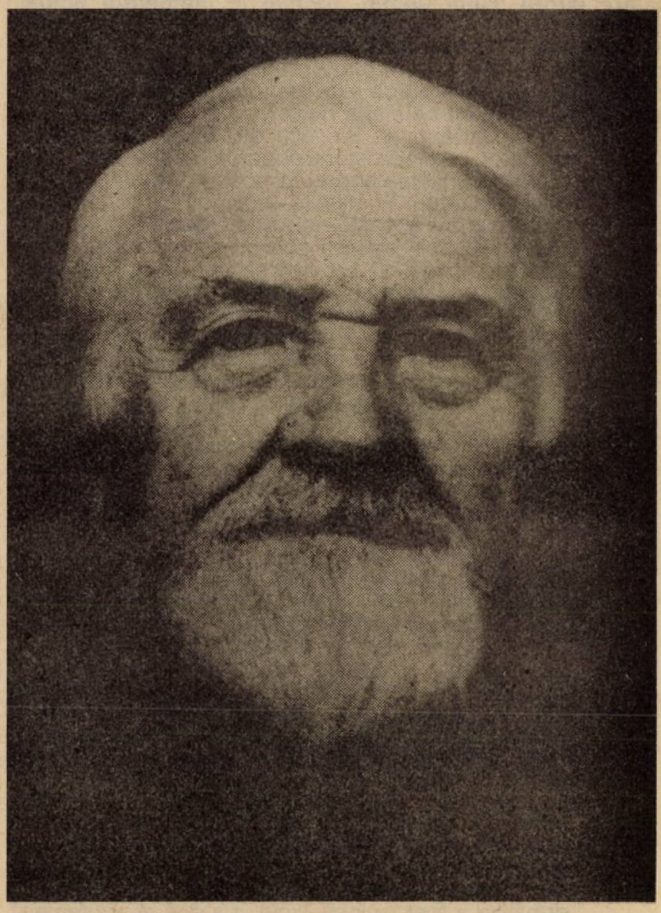

— Vrem să vă mulţumim, în primul rînd, pentru faptul că aţi acceptat să staţi de vorbă cu noi, într-o săptămînă atît de importantă a anului şi v-am ruga pe dumneavoastră, ca vechi slujitor al Bisericii ortodoxe române, cu ocazia sărbătorii Sfintelor Paşti, să transmiteţi gîndurile dv cititorilor noştri.

— Sărbătoarea Paştilor este sărbătoarea de cea mai mare bucurie pentru Biserica ortodoxă, pentru popoarele ortodoxe, pentru că e sărbătoarea în care comemorăm învierea Domnului Hristos şi prin aceasta ne-a arătat că viaţa noastră nu se sfîrşeşte cu moartea. Altfel viaţa n-ar avea nici un înţeles şi toată existenţa ar fi fără înţeles. Paştile dau un sens întregii existenţe. Ştim că dacă Hristos a înviat ca om vom învia şi noi şi de aceea se cîntă la Paşti "Acum toate de lumină s-au umplut". Toate capătă un sens. Capătă un sens viaţa noastră, capătă un sens lumea întreagă pentru că cunoştinţa pe care o cîştigăm în cursul vieţii pămînteşti despre ea nu se pierde şi o ducem cu noi în veşnicie şi toate capătă o valoare veşnică în frunte cu viaţa persoanei omeneşti. Ies în relief viaţa, valoarea vieţii, valoarea persoanei umane şi iese în relief existenţa unui creator care dă sens veşnic persoanei umane. Fiecare om devine pentru mine o mare valoare pentru că ştiu că îl voi întîlni în veci şi ne vom întîlni în veci şi vom progresa în veci, în cunoaşterea tainei infinite a Creatorului.

— Cum vedeţi dv rolul Bisericii ortodoxe în actualul context social din România, după schimbările care au avut loc în ultimii ani, rolul ei în depăşirea crizei morale pe care o trăim cu toţii?

— Numai biserica ar putea să aibă un rol hotărîtor în depăşirea acestei crize. Dar pentru aceasta trebuie ca membrii ei să respecte şi să primească învăţătura ei. Biserica nu e ceva abstract, biserica e făcută din toţi credincioşii, care au, e adevărat, în preoţi nişte slujitori, şi-n episcopi la fel, deci aceştia au o responsabilitate mai mare, dar ei nu pot face singuri totul. Membrii bisericii trebuie să contribuie la şi să-şi însuşească învăţătura bisericii despre valoarea fiecărui om în faţa fiecăruia. Deci membrii bisericii trebuie să se preţuiască reciproc, să nu se dispreţuiască, să nu se urască, să nu se duşmănească, să nu se dezbine, pentru că dacă Dumnezeu ne-a iubit pe noi, venind însuşi fiul său şi luînd moartea ca s-o învingă pentru noi toţi, ca să înviem şi noi, el vrea ca să ne unim în el toţi. Că numai unindu-ne în iubire faţă de El şi între noi, numai aşa realizăm ceea ce a urmărit Dumnezeu prin înviere. Deci toţi sîntem datori să aducem contribuţia noastră în sensul acesta pozitiv şi să nu ne mai dezbinăm, să punem preţ pe iubirea reciprocă dintre noi, urmînd în această privinţă pilda persoanelor Sfintei Treimi care sînt unite fără să se confunde. Aşa ne-a făcut Dumnezeu şi pe noi, persoane unite într-o fiinţă, persoane făcute să se înţeleagă, să se apropie, preţuindu-se reciproc, deci neconfundîndu-se, pentru că dacă am fi incapabili de a vedea lovirea dintre ele, n-ar mai fi necesară iubirea, n-ar mai fi necesară comunicarea. E necesară comunicarea, e necesară iubirea, pentru că numai aşa ne întregim unii pe alţii, pentru că fiecare sîntem altfel decît celălalt şi avem nevoie de întregirea celorlalţi. În toate păturile, creştinismul cere această reciprocă iubire, această reciprocă preţuire pentru îmbogăţirea lor în cursul vieţii pămînteşti şi pentru întregirea lor, dar şi pentru a cîştiga prin această iubire viaţa veşnică şi a avea acolo iubirea maximă şi înţelegerea maximă în Dumnezeu. Nu se poate înţelege omul dacă nu este considerat ca o mare valoare, dar în acelaşi timp ca o mare taină şi un mare prilej de bucurie a unuia pentru altul. De-aş avea toată lumea, dar dacă n-ar fi cineva care să-mi dea atenţie, n-aş avea nici o bucurie. Bucuria mea e o trecere în altul. Să ne preţuim unii pe alţii, să ne iubim unii pe alţii, asta e învăţătura! Acesta-i un îndemn pe care-l transmit episcopii de la Hristos, de la apostoli, şi îl transmit şi preoţii, dar trebuie să fie ascultaţi de toţi membrii bisericii. Toată biserica, în sensul acesta, trebuie să pornească pe acest drum - al preţuirii reciproce, al iubirii reciproce, al conştiinţei că se-ntregesc reciproc, al conştiinţei că numai aşa ar putea ajunge la o fericire veşnică, altfel ajung la o nefericire veşnică. Nu mă poate ferici decît iubirea altuia şi nu-l poate ferici decît iubirea mea. Acesta-i programul bisericii, dar pentru realizarea acestui program vedem că e necesară contribuţia tuturor membrilor ei. Se critică biserica, dar se uită că o critică doar membrii bisericii care nu împlinesc ceea ce li se spune. Se critică pe ei înşişi atunci. În sînul membrilor bisericii nu sînt divergenţe. Dar vezi gazetarii care sînt şi ei membri ai bisericii şi critică ortodoxia, îi acuză pe alţii, îi dispreţuiesc pe alţii, se dispreţuiesc pe sine înşişi. Ce face el ca să nu mai

existe această reciprocă dispreţuire? Ce fac eu cînd critic ortodoxia? Ca această ortodoxie să însemne şi pentru mine ceea ce vrea ea să însemne? Ortodoxia este iubirea faţă de alţii. Asta-i ortodoxia!

— Biserica are o importantă menire socială, eu aş zice şi naţională, cum de altfel a şi avut de-a lungul întregii noastre istorii. Cum vedeţi, tocmai în momentul actual, raportarea Bisericii ortodoxe române la idealurile naţionale de totdeauna ale poporului român. Şi ţinînd cont de multe lucruri care se întîmplă pe plan internaţional, pentru că noi sîntem o revistă de politică externă, cum vedeţi raporturile Bisericii ortodoxe cu celelalte culte?

— Într-adevăr, Biserica ortodoxă a avut un rol hotărîtor, pozitiv în istoria poporului nostru. Prin ea s-a menţinut unitatea poporului nostru cînd era divizat în diferite straturi, în diferite provincii. Şi biserica s-a identificat cu această trebuinţă a poporului de a se menţine şi a se lumina şi de a-şi păstra unitatea şi vrea să o facă şi astăzi. Ea vrea să împlinească porunca lui Hristos care a spus "Mergînd, învăţaţi toate neamurile". Neamurile sînt de la Dumnezeu. Deci şi neamul nostru e de la Dumnezeu. Şi lucrînd pentru neamul în care este trimisă, biserica lucrează împlinind porunca lui Dumnezeu. De aceea eu am acceptat mereu relaţia ortodoxiei cu naţia mea, pecetea pe care o dă ea neamului, dar şi pecetea pe care o dă fiecăruia neamul ei. Ortodoxia românească este într-un fel deosebită de ortodoxia grecească sau ortodoxia rusească şi are o înfăţişare care vine şi de la caracterul latin al poporului nostru, are o lumină, are o luciditate, are o comunicabilitate, are o delicateţă, şi acestea sînt proprii şi poporului nostru şi noi trebuie să păstrăm aceste caractere ale poporului nostru. Trebuie să-l înfăţişăm lumii ca un popor propriu cu mari posibilităţi spirituale. Avem de dat ceva Europei. Latinitatea din Vest nu are acest sentiment de taină, de dulceaţă pe care-l are latinitatea noastră. Limba franceză este o limbă elegantă dar nu are seva aceasta dulce pe care o are limba românească. Şi e foarte curios. Eu am remarcat că limba noastră este cea mai apropiată de limba latină scrisă. Franceza e foarte depărtată de limba latină scrisă - poitrine, coeur, main. Pe cînd limba noastră - piept, inimă, mînă. Încît eu cred că noi sîntem protolatinitatea. Că limba latină a început să se scrie cînd era dominantă în cadrul latinităţii poporului acesta al nostru. E sigur că nepotul lui Priam, după ce a fost învinsă Troia, s-a dus şi a întemeiat Roma. Troia era capitala Bitiniei, care era dincolo de Bosfor. Dincoace populaţia se numea besi, tracii se numeau besi, dincolo de Bosfor se numeau biti. Eu cred că noi sîntem protolatinitatea. Dar avem şi ceva ce nu are latinitatea din Apus. Avem un sentiment al tainei pe care-l are Orientul, pe care-l are Răsăritul şi un sentiment al delicateţei, al respectului deosebit faţă de celălalt. Cînd zic sentiment al tainei, zic sentiment al infinităţii, o aspiraţie către infinit, mereu vrem să fim mai buni, mereu vrem să comunicăm mai mult, vrem să comunicăm taina noastră mai mult. Eu cred că ortodoxia are şi din acest punct de vedere un mare rol în viaţa neamului nostru, dar şi în viaţa Europei pentru că putem comunica cum nu pot comunica ortodocşii slavi sau ortodocşii greci, cu o spiritualitate atît de agreabilă şi aşa de apropiată, cu luminozitate. Ei merg mai mult spre un raţionalism pur, evitînd taina, şi de aceea au aplicat raţiunea lor mai mult la despărţirea lucrurilor, la împărţirea lor şi la putinţa lor de folosire tehnică. Aşadar la ei s-a dezvoltat mai mult o civilizaţie tehnică şi spiritualitatea este destul de pierdută la ei. De aceea este necesar ca noi să dăm Europei acea spiritualitate pe care n-o prea au ei. În America se manifestă o tehnică extraordinară, şi nu prea vezi această spiritualitate la ei, ei nu au unitate. Se caută o noutate continuă, nu se vede aceeaşi taină în care se poate înainta continuu, nu se vede acelaşi Hristos care este Alfa şi Omega, care este fiul lui Dumnezeu făcut din Om, la a cărui înălţime nu putem ajunge niciodată. Mereu trebuie să mergem mai departe. Adică unim noutatea cu tradiţia. Şi acesta este scopul bunătăţii. Vreau să fiu cît mai bun, să nu rup cu trecutul meu, ci să continui să fiu tot mai bun.

Din părăsirea rînduielilor, a legilor acestei cuviinţi, a acestei bunătăţi, a acestei comunicabilităţi, s-a dezvoltat individualismul şi poate de acolo a venit şi ideea totalitarismului comunist. Pe cînd la noi, mai ales dacă ne uităm în satul nostru, el ar putea fi un model pentru politică. E o comuniune în care fiecare este preţuit, dar nu silit, nu e despărţire, nu e dispreţ. Îmi spunea un cunoscut din jurul Făgăraşului că a învăţat de la părinţi rugăciunea aceasta: "Doamne, ţine-l pe taica şi pe maica, Doamne ţine vitele, Doamne ajută să nu mă fac de rîs în sat". Fiecare caută să se încadreze în sat şi toţi apreciază pe fiecare pentru ceea ce face el însuşi, nu caută noi forme. Nu caută să dispreţuiască şi să se afirme el împotriva celorlalţi, ci caută prin darul lui special să facă un bine comunităţii. Cred că poporul nostru a păstrat aceste lucruri şi cred că noi avem un dar.

— Care este rolul Bisericii ortodoxe române în unirea neamului cu fraţii noştri de dincolo de Prut?

— Şi din hotărîrea Sinodului Bisericii noastre de a recunoaşte un mitropolit român la Chişinău, pentru poporul care şi acolo este român, se vede ataşamentul bisericii noastre la neamul propriu şi la unitatea lui şi ar trebui ca toţi să fim alături de biserică pentru a împlini toate acestea, să fim în stare să şi luptăm pentru această hotărîre a Sinodului ca un prim pas spre unitatea perenă. Poporul nostru nu-i un popor care a năvălit peste alte popoare ca să le cucerească, nu-i un popor imperialist, dar s-a luptat ca nici un alt popor pentru apărarea sa şi chiar pentru apărarea altor popoare.

Eu cred că poporul român a avut cel mai mare rol în istoria Europei. Cine a apărat Europa de invazia mahomedană? Dacă nu Mircea cel Bătrîn şi Ştefan cel Mare şi Mihai Viteazul? Ce-au făcut ungurii pentru asta? Ş-au dus mahomedanii pînă la Viena. De acolo, austriecii i-au respins pînă în sud, ajutaţi de tabăra lui Sobieski şi Şerban Vodă. Cine, la 1877, a adus contribuţia cea mai importantă la eliberarea poporului balcanic? Cine a oprit în 1916 pe nemţi să ne includă în Rusia şi, eventual, să cîştige războiul? Cine a dezarmat pe hitlerişti după ce poporul s-a dus cu ei pînă la Volga, cu dorinţa de a descînta comunismul şi de a recupera Basarabia? Cine decît poporul român, care dacă a văzut că Europa susţine comunismul atunci i-a dezarmat pe aceştia la graniţa noastră, la Iaşi, încît nemţii au putut pleca dezarmaţi pînă la Berlin. Ce rol mare a avut poporul nostru în lupta aceasta pentru apărarea sa şi pentru apărarea Europei! Putem să ne lăudăm cu trecutul nostru şi să urmăm pilda acestui trecut, să stăm alături de Biserică care totdeauna a fost pe post de învăţător al neamului nostru. Şi de aceea ar fi bine ca să nu ne prea declinăm din punct de vedere religios. Unii conducători ai greco-catolicilor ar vrea să dezbine. De ce? Cînd ei au aceleaşi sărbători, au aceeaşi liturghie, toate sînt ca la noi la ortodocşi, asta doar ca să spunem biserica din deal, biserica din vale? De ce să ne dezbinăm aşa? Sau de ce să dăm drumul sectelor, cum văd că se face la televiziune, cînd se prezintă o sectă sau alta. Sectele ne fărîmiţează. Eu cred că e o lucrare aici, plănuită ca să desfiinţeze ortodoxia şi prin aceasta poporul român. Trebuie să apărăm ortodoxia ca să apărăm unitatea neamului nostru.

Un anumit rol al poporului nostru în Europa, un rol pe care l-a avut şi pînă acum, a fost să ţinem la tradiţia strămoşească. El s-a definit ca popor român primind de la început creştinismul. A păstrat acest creştinism, care a devenit legea românească, legea strămoşească. Asta-i legea noastră.

— În încheiere, vă rugăm să adresaţi cîteva cuvinte cititorilor revistei "Lumea".

— Sărbătoarea Paştilor ne aduce cea mai mare bucurie pentru că ştim că vom învia. Cea mai veselă sărbătoare, cea mai frumoasă sărbătoare este sărbătoarea Paştilor. Viaţa noastră capătă un sens, pentru că ştim că nu vom trăi numai pe pămînt, ci vom învia. Acum ştim că trăim pentru viaţa veşnică, nu pierim cu totul cînd murim, ci vom fi pentru viaţa veşnică. Ce bucurie am avea pentru toate celelalte pe care le trăim în viaţă? Ar fi o bucurie scurtă, umbrită de ideea morţii. Aşa, noi ştim că vom învia, aşa cum a înviat fiul lui Dumnezeu - Omul.

LUMEA Nr. 10 (1529) - 22-28 aprilie 1993 I.S.S.N. 1220-4366

2 Din pastorala I.P.S. Teoctist, adresată clerului, cinului monahal şi drept credincioşilor creştini
Papa Ioan Paul al II-lea - Mesaj de Paşti

INTERVIUL NOSTRU
3 "Hristos a înviat, vom învia şi noi". **De vorbă cu Părintele Stăniloaie**
9 "Optimismul meu este evident. Precizez, însă, că este un optimism lucid". **Interviu acordat revistei "Lumea" de ministrul afacerilor externe, domnul Teodor Meleşcanu**

Preşedintele României în Orientul Mijlociu
6 Podul lui Apollodor. **Neagu Udroiu**
8 Vizită de relansare. **T.I. Mirea**

EDITORIAL
5 Şalupele sindicale în derivă. **Mircea Bărbulescu**

BURSA POLITICĂ
12 **Grupaj realizat de Paul Cornel Chitic. Foto: Cristian Tănase**

LUMEA ÎN TOP. **Ileana Iordache**
14

DOSAR
16 Un pas spre Europa. **Elena Gugu**
39 Japonia - de la politica industrială la cea tehnologică. **Vasile Crişu**

LUMEA ÎN EVENIMENTE
18 Chişinău. Congresul intelectualităţii: regruparea mişcării naţionale
19 Tiraspol. Vinovaţi de a fi români. **Alexandru Antonescu**
20 Saraievo. Interdicţie de zbor. **Ioana Bărbulescu**
22 Consemnări. "Greşeala" lugoslaviei. **I. Madoşa**
23 Roma. Spre regenerarea morală. **Dinu Bucşan**
27 Budapesta. Partidele politice în faţa campaniei electorale. **Eva Galambos**
28 La Est de Est. **Grupaj realizat de Radu Budeanu**
29 Moscova. Ultimele salve
31 Tokio. G-7 votează pentru reformă. **Alexandru Antonescu**
32 Paris. Alt program, aceleaşi probleme. **Dinu Bucşan**
33 Madrid. Socialismul la ananghie. **Ileana Iordache**

OPINII
34 O.N.U. - pe picior de război. Marea dilemă. **Henri Zalis**

SPECIAL
35 Dalai Lama. "Nu este loc de tocmeală". **Cristian Moanţă**
37 Pirateria reînvie. **Odette Hanganu**

DOCUMENTE
42 Mărturiile unui spion din Est în Franţa. **Mariana Paraschiv**

LUMEA ÎN DIALOG. **Maria Vaschi**
44

Coperta I. **Victor Ciobanu**

editorial

Şalupele sindicale în derivă

Există toate indiciile pentru a fi convinşi că reforma, aşa cum este percepută de actualul guvern, îşi va urma cu îndîrjire cursul. În timp ce sindicatele, după puteri şi după preferinţe, au ales calea confruntării în stradă sau în cabinetele Palatului Victoria, rezultatul riscă să se transforme însă în opusul celui scontat. Pentru că el apare nu ca o accelerare a privatizării, a restructurării aparatului productiv şi a structurilor administrative, ci doar, sub banala formă a unei compensaţii băneşti, a unei sume ce ameninţă să rămînă literă moartă, mulţumind doar pe cei care îşi vor aşterne semnăturile pe documentul în cauză.

Pierduţi în dezbateri sterile, liderii sindicali luptă acum cu procentele, fiecare leu smuls din vistieria guvernamentală fiind ridicat la rang de trofeu. Începînd de la 1 mai 1993, salariile posibile (dar total improbabile) vor fi în aceste condiţii mai mari cu circa 40-50 la sută decît cele din decembrie 1992. Baza economică a acestei creşteri este total absentă, chiar presupunînd o relansare economică cifrată la 5-10 procente. Nu ne vom mira atunci de o inflaţie cu trei cifre, la sfîrşitul lui 1993, lucru pentru care vom mulţumi în egală măsură sindicatelor, dar şi guvernului.

Intuind parcă şi refuzînd de a-şi lega numele de acest rezultat, dar şi de perioada total neproductivă care l-a precedat, preşedintele Ion Iliescu a plonjat într-o veritabilă cruciadă diplomatică, în care politicul este egalat dacă nu depăşit de economic. Lumea arabă, spaţiul economic al Americii Latine, America, sprijinul puternicei finanţe internaţionale evreieşti, totul se înscrie în spiritul acelei "real politik" transpuse în termeni economici. În timp ce diplomaţia română ţese cu migală un veritabil păienjeniş de relaţii externe, pacte şi tratate, preşedintele Iliescu pare să fi ales o cale mult mai directă, dar mult mai riscantă. Forţarea unei întîlniri cu Bill Clinton este un pas curajos indiferent de deznodămînt. Evenimentele din fosta Iugoslavie şi instabilitatea pe care o riscă Turcia (după pierderea lui Türgut Ozal) ar trebui să dea de gîndit posibilului interlocutor de la Casa Albă. La fel opţiunea între imagine şi realităţile prezentului. Care opţiune, deşi amînată în repetate rînduri,nu va întîrzia să se cristalizeze, cu sau fără şalupe de patrulare pe Dunăre.

Mircea BĂRBULESCU

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI ÎN ORIENTUL MIJLOCIU

PODUL LUI APOLLODOR

Președintele Ion Iliescu i-a invitat pe oamenii de afaceri din Emiratele Unite să vină să investească în România, șanse reale de colaborare existînd, mai ales, în domeniile petrolului, hidroenergetic și de hidroameliorații, construcții civile și industriale.

Înainte de a fi legendă, înainte de a se decide să rămînă în covoare și miniaturi inconfundabile, înainte de a fi o nesfîrșită carte de povești Orientul rămîne un loc al oamenilor săi cu care noi, oamenii stîndu-le mai departe sau mai aproape, intrăm în relație pentru a constata că ne este mai bine alături. Orientul la care mă refer capătă în ochii noștri de oameni școliți reflexe diverse. Rămînem, fiecare din noi, tributari unei imagini anume, tolerate, prin noi, de către cei din jur cu privire la Orient. Un loc plin de nisip, cu oameni adunați sub corturi și sub lună, deprinși de a trăi săraci cu petrol sub fiecare prag de casă; cu locuri încărcate de poezie, cu trimiteri istorice tulburătoare - cam aici s-ar plasa algoritmul la zi.

Europeanul ajuns în Orient, este și cazul semnatarului acestor rînduri, va căuta să deprindă secretul interesului țării sale pentru acel petic de lume unde existența se mulează în bătaia vîntului deșertului și a veșmîntului alb fluturînd ca o pînză de corabie. Sîntem într-un anotimp al căutării de prieteni și orice șansă, oricît de mică, merită preluată și examinată la microscop, pentru ca din seva ei, atîta cît este, să ne croim clorofila amiciției fără de care existența este amenințată. De secetă, de toropeală, de neputință.

Președintele României, domnul Ion Iliescu, a parcurs de curînd un periplu oriental, incluzînd Emiratele Arabe Unite, Siria și Libanul. Prin hazard avionul președintelui, care a fost și al nostru, - vorba vine, de fapt închiriat de "Romavia" ca oricărui solicitant care plătește cît i se cere și cu servicii la bord cu nimic diferit de ale clienților obișnuiți - a unit Marea Neagră și Dunărea de Golful Persic, Mediterana și Eufrat, într-un desen care odată pus pe hîrtie se poate privi din unghiuri diverse.

Mi s-a părut, acest drum prezidențial, o normală căutare, pentru România, de interlocutori dornici să te accepte și să-ți stea aproape, într-un concert la scară planetară, unde bașii și baritonii se caută între ei, se susțin între ei, reușind - cu voie sau din întîmplare - să eclipseze tenorii, indiferent de numărul lor. Imaginea acelui glob terestru cu "mai multe voci, o singură lume", pe care bunul și simpaticul Mc Bride încerca s-o acrediteze pare a fi o amintire. Sînt multe voci în lumea noastră, și este normal să fie astfel, dar vedem bine cîte lumi s-au ivit peste noapte, ca niște cluburi cu reguli precise și cu frontiere strașnic păzite. Toți ne-am vrea membrii clubului diplomatic de la Băneasa dar, și acolo, spațiul este fatal limitat iar taxele de intrare sînt achitabile doar în valută. Îți rămîne șansa să încerci mai încolo, spre

Florească sau Colentina, dacă nu vrei să te apuce dimineaţa tot aşteptînd bonuri de ordine. Exclusivismul de orice fel, dăunător şi n-ar fi deloc o măsură deşteaptă să rămîi ţeapăn în faţa puterii cuiva numai pentru că asta îţi dă certificatul de acces în lumea bună. Ni s-a probat, prin exemplul altora ca şi noi, că sunînd respectuos la telefon pe oricine meritã căutate adrese unde regula statului la coadă a dispărut sau nici măcar n-a fost inventată.

De Orient ne leagă puterile istoriei. Nu ştim dacă românii îşi făceau vînt pe Coasta Piraţilor, dar sigur între Dunăre şi Eufrat există un pod al lui Apollodor pe care trecem în ambele sensuri de îndelungată vreme. Cît priveşte umbra cedrilor de Liban, ce să mai spunem...

Aşadar, în Orient, în Orientul Arab, România constată că are cu cine sta de vorbă, constatîndu-se, şi dintr-o parte şi din cealaltă, că în lucruri serioase gîndim la fel.

Ce se află în fapt la capătul acestor autostrăzi în deşert spre care ne-am dus?

Un grup de mici colectivităţi umane aglomerate în albastrul Golfului, grupate în statul de existenţă relativ recentă. O ţară de lumea a treia, zicem noi privind la Emirate, operînd cu un concept menit să nu lase pe deţinătorii de bilete la peluză să se amestece printre costumele cu papion ale celor ce stau în fotolii de orchestră. Cînd vezi Abu Dhabi îţi dai pălăria pe ceafă şi te întrebi ce-ar mai lipsi ca acest oraş strălucitor, născut prin înfigerea blocurilor năucitoare şi a grădinilor fără pereche direct pe nisip, ce- ar mai lipsi ca el să fie trecut în abecedar pe aceeaşi filă cu Hong Kong, Rio sau, de ce nu, City of London. Se află în fruntea acestui stat prosper, cu unul din cele mai ridicate venituri pe locuitor, unul din acei oameni coborîtori dintre localnicii autentici, un patriarh legat prin numele de familie de naşterea civilizaţiei noi pe coasta Golfului.

O minte luminată venind din trecut, aţintită tot timpul spre viitor, în aşteptarea căruia se face totul.

Pentru România, Emiratele sînt o ţară depozitară de petrol şi ne legăm speranţe de intrarea în rezonanţă pe această lungime de undă. Sîntem printre bătrînii găzari ai continentului iar în materie de scule de foraj puţini ne trec pe dinainte. Ar fi o şansă pentru construcţia noastră de echipament petrolier ca şi pentru rafinăriile în aşteptare să se cristalizeze o axă a colaborării între România şi statele din Golf, în stare să ne reorganizeze potenţele atrofiate în anii din urmă. O puzderie de companii româneşti îşi încearcă norocul pe cont propriu în cîmpul mănos al ofertelor arabe şi aş vrea să cred că mi se va da dreptate afişînd rolul de catalizator pe care ambasada noastră şi ambasadorul român la Abu Dhabi - Nicolae Irimie - şi l-au asumat şi îl exercită strălucitor. Sînt aici hidroenergeticieni, fabricanţi de utilaj petrolier, constructori de case şi de uzine, specialişti în gospodărirea apei.

Ne aşteaptă acolo experienţe de gabarit ce merită studiate şi preluate. Exemplul zonei libere de la Jebel Ali, impresionantă idee negustorească, aducătoare de clienţi şi de profit. Îi aşteaptă pe ei la noi perspectiva unei porţi de intrare în inima Europei prin gurile Dunării, prin Canalul dobrogean, pe fluviul capabil să cărăuşească pînă în inima continentului.

Situaţia se repetă, cu particularităţi, dar cu păstrarea datelor materiale, în Siria. A fost această ţară un debuşeu al experţilor noştri în irigaţii - lucrările lor acoperă suprafeţe importante în Valea Eufratului - în fabricaţia de ciment, în petrochimie. Rafinăria de la Banias era la data intrării în funcţiune între cele de primă mărime din această regiune. Au învăţat în România atîţia tineri şi se află la specializare mulţi dintre cei pregătiţi de şcolile noastre. Nu sînt lipsite de sensibilitate aceste momente de relansare a stării de normalitate cu un partener tradiţional. Ca pe o şosea unde lucrul s-a oprit brusc, fără a se şti cînd va fi preluat şi dacă aşa ceva se va mai întîmpla vreodată. Au dispărut între timp din scule, s-a evaporat asfaltul, s-au risipit constructorii. Orice întîrziere, peste cea de care avem cunoştinţă, poate agrava. Privirea lucidă, gestul de înţelegere şi pornitul din loc sînt de preferat. Ambasadorul - Ion Mielcioiu - diplomat de marcă, autorizează prin experienţa sa speranţa în acest sens.

La Beirut o prezenţă-simbol. Oraşul e plin de răni printre care foşgăie nestingherite semnele mizeriei. Puştile tac dar pînă la revenirea porumbeilor pe acoperişul caselor va mai trece timp. Şaptesprezece ani au meliţat puştile, forfecînd existenţa cîtorva generaţii de libanezi. Acum este linişte. Dar drumul unui şef de stat - domnul Iliescu este primul dintre liderii nonarabi ajunşi la Beirut după "reizbucnirea" păcii - are loc în coloană mascată, printre soldaţi aşezaţi pe trotuare, în maşini, pe acoperiş. N-am fost în viaţa mea privit aşa de aproape de atîtea ţevi de mitralieră cu cartuşele la îndemînă ca în capitala libaneză! Un oraş somnolent, neconvins parcă de ivirea zorilor. Reconstrucţia, saltul înainte la care se vede obligată ţara implică etape şi strategii unde ne putem găsi cu uşurinţă locul în durată.

Discuţiile cu principalii conducători - şeful statului, premierul, preşedintele parlamentului - concentrate pe cîteva ore au dus la prefigurarea unor semne de urmat. Un diplomat de carieră, expert în economie, Ion Beşteliu, asigură acum conducerea ambasadei şi, după cum merg lucrurile prin ecluza comercială, pare a fi fost depăşită faza tatonărilor.

Au fost multe întîlniri ale preşedintelui nostru cu oameni de afaceri. Spunea la un moment dat careva dintre ei: Businessmanul cînd trebuie să facă un pas trebuie să fie sigur că vede unde pune piciorul. Cu alte cuvinte, are nevoie de lumină. De siguranţă. Este ceea ce i-a preocupat aproape fără excepţie: E sigur să pui piciorul în România? E linişte? Se merge spre o zi de mîine mai sigură de cît azi? Nu ştim care sînt răspunsurile, croşetate prin analiza serioasă a evenimentelor ce ne alcătuiesc viaţa. Ar fi, cred eu, unul din cîştigurile importante ale turneului prezidenţial în Orientul Mijlociu: furnizarea în proză directă a informaţiei necesare pentru a permite celor interesaţi răspunsurile ce şi le doresc.

S-au discutat, între lideri politici preocupaţi de soarta ţărilor lor, subiecte diverse din actualitatea internaţională. Şi-au spus, unul altuia, ce gîndesc despre şi cum văd evoluţiile la care sîntem martori. Sînt, aceste schimburi de păreri, ţesătura-fundal pe care se brodează şi se încheagă traseele comunicării în continuare.

De la Apollodor citire, orice pod, linia cea mai scurtă dintre două maluri.

Neagu UDROIU

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI ÎN ORIENTUL MIJLOCIU

O vizită de relansare

Vizitele preşedintelui ION ILIESCU în Emiratele Arabe Unite, Siria şi Liban au avut o notă comună şi un rezultat comun: relansarea relaţiilor României cu o zonă de mare interes din punct de vedere economic şi financiar, dar şi politic.

Desigur, prezenţa şefului statului român în fruntea misiunii atestă importanţa pe care ţara noastră o acordă relaţiilor de ansamblu cu ţările vizitate, aşa cum componenţa delegaţiei care l-a însoţit dezvăluia, de la bun început, natura şi conţinutul practic al convorbirilor ce aveau să confere substanţă contactelor cu oficialităţile din ţările vizitate.

Ceea ce va rămîne în activul acestor vizite sînt aranjamentele concrete şi modul în care părţile vor şti să le valorifice. Premise favorabile există, pentru că fiecare parte are ceva de oferit şi ceva de primit prin promovarea proiectelor comune de cooperare. Iar aceste proiecte sînt suficient de promiţătoare pentru a capta interesul partenerilor şi a asigura valorificarea lor reciproc profitabilă.

Este vorba, cum se ştie, de semnarea cu Emiratele Arabe Unite a trei acorduri guvernamentale vizînd domenii importante ale colaborării - comerţul, încurajarea investiţiilor, evitarea dublei impuneri - instrumente care asigură cadrul politic, economic şi juridic, favorabil unei cooperări la adăpost de orice discontinuităţi sau perturbări pentru vreuna dintre părţi.

S-a mai convenit organizarea unei bănci româneşti la Abu Dhabi şi a unei reprezentanţe arabe, cu profil bancar- financiar, la Bucureşti.

În curînd, în capitala României va lua fiinţă un Centru de informare pentru oamenii de afaceri din lumea arabă. Această instituţie este menită să faciliteze şi să promoveze contactele oamenilor de afaceri din zona arabă cu Europa şi, în primul rînd, cu ţările din centrul şi răsăritul continentului, inclusiv cu republicile din CSI, desigur tot într- o idee pragmatică - investiţii, comerţ, proiecte comune, afaceri profitabile. Plasarea acestei rampe de lansare în România denotă cel puţin încrederea lumii de afaceri arabe în seriozitatea partenerului român.

Vizita la Damasc a fost marcată, la rîndul său, de ideea relansării, cu atît mai mult cu cît vechile tradiţii ale raporturilor româno-siriene permiteau şi impuneau o revigorare şi adaptare a relaţiilor reciproce la noile condiţii din ţările noastre şi din lumea în care trăim. În convorbirile celor doi preşedinţi, factorul politic a predominat, fără însă a se neglija celelalte domenii ale relaţiilor reciproce, vizînd, între altele, unele arierate financiare sau proiecte neduse pînă la capăt.

Escala Beirut a avut acelaşi obiectiv: identificarea unor modalităţi concrete de a continua sau demara proiecte comune de cooperare, în special prin participarea României la reconstrucţia Libanului, traumatizat de 15 ani de război civil.

Trăgînd linie şi adunînd, putem conchide că vizitele în Emirate, Siria şi Liban au deschis sau redeschis României o zonă de relaţii care, valorificate cu răspundere, pot aduce ţării importante beneficii materiale, politice şi morale.

Sentimentul nostru este că beneficiul cel mai important şi, poate, cel mai rîvnit de noi în acest moment, este că aceste vizite au reliefat o nouă imagine internaţională a României. Cineva spunea că România deţine un loc privilegiat în lumea arabă. Recentele vizite în zonă ale preşedintelui României vin să confirme această afirmaţie.

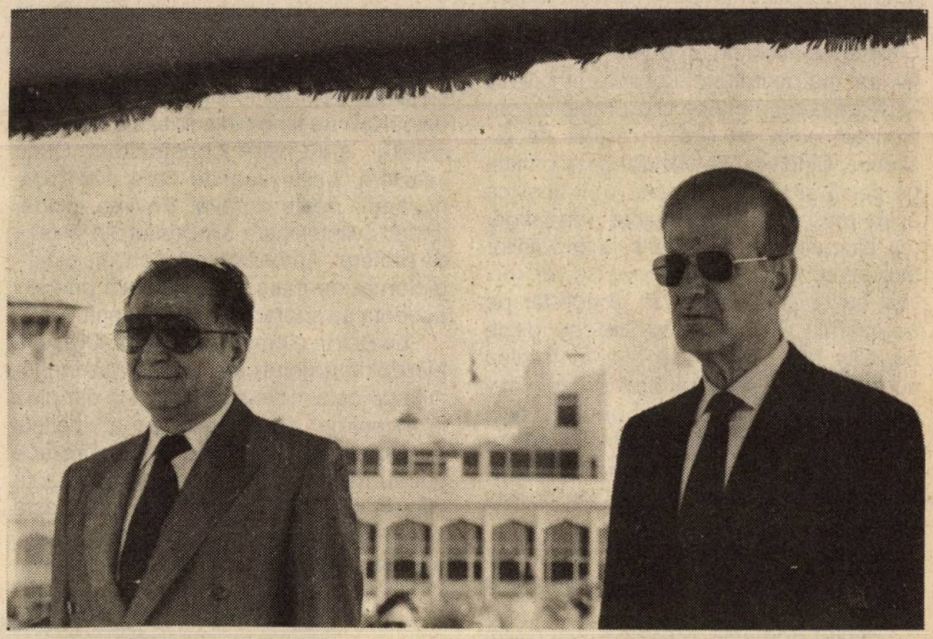

Relaţiile dintre Romania şi Siria, ale căror rădăcini se pierd în istorie, au condiţii să se refacă şi să se dezvolte - aceasta a fost concluzia la care au ajuns preşedinţii Ion Iliescu şi Hafez Al-Assad în cursul convorbirilor de la Damasc

Convorbirile din Emirate, Siria şi Liban au relevat, înainte de toate, încrederea reciprocă a partenerilor de dialog, o încredere bazată, la rîndul său, pe o identificare obiectivă a nevoilor şi posibilităţilor fiecăruia, şi, de aici, evaluarea intereselor comune şi a modalităţilor de a le promova.

Identificarea României de către lumea arabă ca o placă turnantă a expansiunii economice şi financiare proprii spre Europa sau în Europa echivalează cu un semnificativ vot de încredere, care, aşa cum spuneam, proiectează o nouă şi favorabilă imagine internaţională a ţării noastre.

Există în acest vot de încredere şi o componentă afectivă. Gazdele arabe au evocat cu gratitudine poziţia României în timpul crizei din Golf şi au apreciat, de asemenea, eforturile ţării noastre în vederea soluţionării paşnice a situaţiei din Orientul Mijlociu.

Cu gîndul la recentele vizite ale preşedintelui României în zona arabă, la rezultatele benefice pentru ţară, îmi vin în minte nesfîrşitele acuze şi polemici privind orientarea internaţională a României, însoţite de penibila întrebare: "Cu faţa spre Est sau spre Vest?"

"De ce spre Est şi nu spre Vest?" spun unii. "De ce spre Nord şi nu spre Sud?" ar putea spune alţii. Sau invers.

Întrebarea rămîne penibilă pentru că este produsul unei filosofii păguboase, inclusiv în experienţa României - filosofia alinierii cu orice preţ. Lumea are patru puncte cardinale şi interesul naţional cere ca nici unul dintre aceste orizonturi să nu rămînă neexplorat şi nevalorificat.

T.I. MIREA

Interviu acordat revistei "LUMEA" de ministrul afacerilor externe, dl. TEODOR MELEŞCANU

"OPTIMISMUL MEU ESTE EVIDENT. PRECIZEZ, ÎNSĂ, CĂ ESTE UN OPTIMISM LUCID"

— După cum rezultă din declaraţiile actualului guvern, dimensiunea europeană este prioritară în politica externă românească.

Numeroasele contacte pe care le-aţi avut, atît la Bucureşti cît şi în străinătate, cu reprezentanţi marcanţi ai unor state şi structuri economice, politice şi de securitate europene şi euro-atlantice relevă că există o preocupare susţinută în această direcţie. Altfel spus, România manifestă clar voinţa politică a apropierii şi, în perspectivă, a integrării în respectivele structuri.

Care sînt, în opinia dvs., şansele unei receptări favorabile şi, în consecinţă, ale unei reacţii corespunzătoare la aceste demersuri ale diplomaţiei noastre?

— Integrarea României în structurile euro-atlantice reprezintă, într-adevăr, prioritatea absolută a politicii externe româneşti actuale. În acest context, numeroasele contacte pe care le-am avut şi continuăm să le avem pe plan diplomatic sînt o consecinţă firească a creşterii semnificaţiei geostrategice a României.

Înainte de a detalia acest aspect, aş vrea să profit de faptul că interviul va fi publicat în revista "Lumea", pentru a lansa specialiştilor în relaţii externe, universitari, cercetători şi ziarişti invitaţia de a nu scăpa din vedere faptul că - pornind de la parametrii obiectivi ai poziţiei României - diplomaţia noastră utilizează sintagma **ţară central-europeană, învecinată cu Balcanii.**

Ca să vă conving că nu este vorba de o opţiune "artificială", aş aminti în primul rînd că, în perioada interbelică, România era inclusă, în mod curent, alături de ţările care încearcă astăzi să monopolizeze această denumire, în zona central-europeană. Alte două argumente - unul de ordin teoretic, celălalt de ordin pragmatic - relevă pertinenţa definiţiei pentru care optăm noi.

Argumentul teoretic. La începutul lui 1990, un politolog de talia lui Zbigniew Brzezinski atenţiona că schimbarea realităţilor europene impune o necesară revizuire a limbajului. "Astăzi - remarca el -, Europa de Est a redevenit ceea ce a fost întotdeauna din punct de vedere istoric, cultural şi filosofic - Europa Centrală. Chiar dacă aproape jumătate de secol zona în cauză a fost greşit etichetată ca Europa de Est, corecta ei definire geografică este, de asemenea, aceea de Europa Centrală... Termenii <<Europa de Est>> şi <<Europa de Vest>>, aşa cum au fost ei utilizaţi în ultimele cîteva decenii, nu defineau identitatea geografică, ci una geopolitică. Ei reflectau divizarea politică produsă în Europa după Ialta.

Astăzi, Uniunea Sovietică a redevenit adevăratul Est geografic şi geopolitic al Europei" **(Beyond Chaos. A Policy for the West,** in "The National Interest", Spring 1990, p. 3-4).

Ca urmare a destrămării URSS, încă imprevizibilă la vremea publicării studiului lui Brzezinski, chiar tabloul oferit de el se pretează unor retuşuri. În locul "Uniunii Sovietice" ar trebui puşi deja termeni precum "Comunitatea Statelor Independente" sau "Federaţia Rusă".

În ce priveşte argumentul pragmatic, aş dori să nu se uite că există deja documente politice importante, elaborate împreună cu partenerii noştri din Occident în care se recunoaşte apartenenţa României la zona central-europeană. Am în vedere, spre exemplu, **Declaraţia întîlnirii Extraordinare a Consiliului de Miniştri al UEO cu State ale Europei Centrale** (Bonn, 19 iunie 1992). Primul său paragraf identifică drept "state ale Europei Centrale": Bulgaria, Cehoslovacia, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, România şi Ungaria.

Revenind la creşterea semnificaţiei geostrategice a României, consider important de semnalat că, datorită modificărilor intervenite pe harta Europei în ultimii doi ani, ţara noastră ocupă, din punct de vedre teritorial şi demografic, locul 8 în Europa. Aceasta face ca, în rîndul partenerilor de cooperare ai NATO, din Cadrul Consiliului de Cooperare Nord-Atlantică, noi să ne situăm, alături de Ucraina şi Polonia, între cei mai importanţi interlocutori din Europa Centrală.

Oricît de ridicat ar fi, însă, interesul statelor şi organizaţiilor occidentale faţă de potenţialul geostrategic al României, preocuparea lor de a îl valorifica pentru stabilitatea şi securitatea continentală nu ar fi căpătat dimensiunile actuale dacă evoluţiile interne din România nu ar fi reprezentat, ele însele, un semnal convingător al vocaţiei noastre europene.

Mai vechile "dubii" - lipsite, de altfel, de temei - cu privire la opţiunile României s-au risipit. Primim semnale tot mai clare că sîntem percepuţi, la fel ca şi vecinii noştri, ca ţară aflată în plin proces de tranziţie spre economia de piaţă, o ţară care a ales în mod irevocabil calea democraţiei. Aşa se explică şi faptul că România a devenit, din acest an, membru asociat al Comunităţilor Europene şi al Asociaţiei Europene a Liberului Schimb. În pofida unei reacţii, aş spune, "ceva mai lente" a Consiliului Europei la ritmul şi amploarea racordării noastre la standardele europene, inclusiv în materie de drepturi ale omului, primirea României ca membru cu drepturi depline în această organizaţie este, şi ea, de domeniul viitorului imediat.

Referitor la contactele recente, aş dori să mă opresc asupra a două dintre cele mai semnificative. Respectiv la vizita în ţara noastră a unei delegaţii conduse de domnul Hans van den Broek, vicepreşedintele Comisiei Comunităţilor Europene, responsabil cu relaţiile politice externe, şi la participarea mea la multiplele reuniuni prilejuite de desfăşurarea, la Copenhaga, a Conferinţei internaţionale asupra dezvoltării economice în Europa Centrală şi de Est. Cu acest ultim prilej s-a inaugurat dialogul politic România - Comunităţile Europene.

În cadrul tuturor acestor întîlniri, am evidenţiat opţiunea fermă, ireversibilă a României pentru deplina integrare în structurile europene şi euro-atlantice. Am relevat că, în această privinţă, contăm pe sprijinul ţărilor membre ale Comunităţilor Europene, căutînd, la rîndul nostru, să contribuim la realizarea unui obiectiv căruia CEE îi acordă o atenţie sporită în ultima vreme - realizarea unei cooperări armonioase între ţările asociate. În viziunea CEE, pe care noi o împărtăşim întru totul, un atare demers este complementar eforturilor de adaptare la exigenţele integrării viitoare în CEE. Pentru că el oferă garanţii în plus pentru realizarea, în această parte a Europei, a unei tranziţii lipsite de convulsii, atît în cadrul fiecărei ţări cît şi al zonei în ansamblul ei, spre democraţie şi economia de piaţă.

Este evident că toate aceste obiective necesită timp şi eforturi susţinute, dar sînt convins că, plasîndu-ne cu toţii sub semnul colaborării, deschiderii şi solidarităţii, vom contribui substanţial la edificarea unei Europe cu adevărat unite, în care să domnească doar pacea, libertatea, democraţia şi prosperitatea. Cred că aţi sesizat că optimismul meu este evident. Precizez, însă, că este un optimism lucid.

— O preocupare manifestă a opiniei publice din ţara noastră o constituie raporturile cu vecinii. **Înţelegem că problema ar merita o tratare corespunzătoare şi de substanţă. Vă rugăm ca, în cadrul acestei întrevederi, să punctaţi activul şi pasivul din relaţiile noastre cu statele vecine şi dacă există temeri în legătură cu anumite presiuni sau ameninţări la adresa ţării noastre? Putem spera ca între noi şi vecini să fie stabilite raporturi de colaborare şi alianţă trainică?**

— Printre priorităţile politicii externe româneşti, imediat după obiectivul integrării în structurile europene şi euro-atlantice, se situează cel al stabilirii de relaţii normale cu statele vecine şi de consolidare a relaţiilor privilegiate cu Republica Moldova.

Principala preocupare pe care o avem este constituită de prelungirea conflictului deschis din Bosnia-Herţegovina şi de pericolul real de "iradiere" al acestuia în regiune. Implicarea diplomaţiei româneşti în încercarea de structurare a zonei pentru faza post-violentă a conflictului constituie un "reflex" al acestei preocupări.

Consider că din noţiunea de "raporturi normale" în sens larg nu poate lipsi un schelet juridic obligatoriu, reprezentat, în opinia noastră, de tratate politice de bază. În consecinţă, negocierea şi încheierea de astfel de tratate cu Ungaria şi Ucraina constituie priorităţi absolute ale diplomaţiei noastre, cu Bulgaria, tratatul politic de bază fiind deja încheiat. În paralel cu procesul de negociere al acestor tratate, înţelegem să revedem cu partenerii noştri ansamblul cadrului juridic, prin completarea sau adaptarea celui existent, în special în domeniul economic.

Acordăm o importanţă particulară realizării unui dialog politic sistemtic, intensificării schimburilor economice şi culturale, extinderii contactelor între cetăţenii statelor noastre.

Prevenind o posibilă observaţie - nelipsită, poate, de pertinenţă - în legătură cu nivelul destul de scăzut al schimburilor economice cu majoritatea vecinilor noştri, doresc să precizez că, în opinia noastră, scăderea volumului schimburilor comerciale între statele din regiune, după desfiinţarea CAER, constituie un fenomen negativ pasager. Nivelul echivalent al dezvoltării economice a statelor din regiune, apropierea geografică şi relativa complementaritate a economiilor sînt factori obiectivi, care, dincolo de elementele conjuncturale, vor sfîrşi prin a prevala, cunoscut fiind faptul că, de multe ori, economicul precede politicul.

— Aţi urmărit, sîntem siguri, în întreaga ei desfăşurare întîlnirea de la Vancouver dintre preşedinţii Boris Elţîn şi Bill Clinton. Ce elemente semnificative a putut reţine şeful diplomaţiei româneşti?

— Întîlnirea de la Vancouver dintre preşedintele american Bill Clinton şi omologul său rus Boris Elţîn a constituit, în mod evident, un eveniment cu o mare încărcătură politică. Aceasta derivă inclusiv din faptul că ea s-a produs pe fundalul unui moment deosebit de dificil pe plan intern pentru preşedintele Federaţiei Ruse, situaţie al cărei deznodămînt este încă greu de estimat.

Convenirea şi realizarea întîlnirii constituie un indiciu clar al sprijinului internaţional substanţial de care se bucură preşedintele Elţîn. În acelaşi timp, a fost evidentă dorinţa ambelor părţi de a nu supralicita această dimensiune, pentru a nu se suscita reacţii contrare în Rusia.

Din evaluările noastre, rezultă mai multe aspecte, din care aş dori să evidenţiez cîteva: în primul rînd, aş reliefa puternicul sprijin manifestat pentru desfăşurarea procesului de reformă şi democratizare în Rusia, element de bază şi în recentele discuţii de la Tokio dintre miniştrii de externe şi finanţe din ţările Grupului celor 7 state cele mai industrializate. Totodată, apare semnificativă pentru orice analist poziţia Administraţiei americane conform căreia ajutorul pentru Rusia "reprezintă o investiţie care nu este doar în interesul acesteia, ci şi, în primul rînd, al SUA".

A fost evident că, în primul rînd în SUA, evoluţiile interne din Rusia au ridicat unele semne de întrebare. Mai ales în ceea ce priveşte garantarea respectării înţelegerilor în domeniul nuclear, dar şi în legătură cu menţinerea stabilităţii federaţiei pentru a se evita crearea unei imense zone de conflict şi tensiune cu consecinţe grave pentru întreaga lume. Nu mai puţin semnificativ este interesul deosebit al SUA pentru piaţa rusă, ceea ce reflectă percepţia că actuala recesiune economică mondială este, într-o măsură însemnată, rezultat al dificultăţilor actuale de absorbţie ale Rusiei, al gravei căderi economice din această ţară. La acestea aş adăuga interesul manifest al SUA de a atrage Rusia ca partener în soluţionarea unor probleme internaţionale complicate, cu accent deosbit pe cele din fosta Iugoslavie. De fapt, întreaga întîlnire s-a desfăşurat sub semnul parteneriatului dintre cele două state, chiar dacă acest concept nu a fost definit în toate articulaţiile sale.

Pentru România, această întîlnire prezintă interes în măsura în care rezultatele sale pot contribui la stabilizarea situaţiei din Federaţia Rusă, precum şi la continuarea procesului de democratizare şi de tranziţie spre economia pe piaţă, ceea ce ar crea şi condiţii pentru dezvoltarea relaţiilor de cooperare între România şi Rusia, îndeosebi în domeniul economic.

Este de la sine înţeles că statele din apropierea cvasiimediată a Rusiei, România în speţă, sînt primele interesate în atingerea obiectivelor interne pe care şi le-au propus forţele democratice din Rusia. Într-o regiune în care "virusul instabilităţii" are un potenţial ridicat de manifestare, cristalizarea în toate statele zonei a valorilor şi practicilor democratice, a principiilor şi mecansimelor proprii economiei de piaţă constituie, în fapt, singura garanţie de creştere a rezistenţei imunologice la tentaţii contrare aspiraţiei spre o Europă unită. Şi, în egală măsură, un factor de prevenire a unei eventuale reeditări a tentativelor de factură hegemonică.

Noi privim afirmarea democraţiei în Rusia şi ca pe o premisă importantă a consolidării independenţei şi suveranităţii Republicii Moldova, a detensionării situaţiei din Transnistria, cu toate implicaţiile pozitive pe care le-ar avea acestea.

— Aţi putea să menţionaţi pentru cititorii revistei "Lumea" principalele demersuri ale diplomaţiei noastre în etapa imediat următoare?

— Trăim o perioadă extrem de densă şi intensă a vieţii politice internaţionale.

Diplomaţia română încearcă să intre în această logică şi să păstreze acest ritm, generate de volatilitatea şi fluiditatea accentuate ale echilibrelor şi evenimentelor, în special în zona noastră.

Acordăm o atenţie prioritară relaţiilor noastre cu structurile politice, economice şi de securitate europene şi euro-atlantice. Chiar astăzi a avut loc vizita în România a vicepreşedintelui Comisiei CE, domnul Hans van den Broek, imediat după reuniunea de la Copenhaga şi dialogul politic România - Comunitatea Europeană.

Vor începe, în scurt timp, negocierile României, Bulgariei şi Ungariei cu UEO, în vederea utilizării sprijinului acestei importante organizaţii europene în monitorizarea embargoului pe Dunăre.

Încercăm să imaginăm pentru faza post-violentă a conflictului din Iugoslavia un concept de structurare a zonei, luînd în considerare realităţile şi necesităţile economice, militare, de securitate şi de asigurare a respectării drepturilor omului în statele din spaţiul iugoslav. Considerăm că participarea tuturor ţărilor din regiune, alături de Statele Unite şi Federaţia Rusă, la un astfel de demers ar contribui la crearea unor condiţii minimale pentru normalizarea, în timp, a raporturilor dintre cei aflaţi actualmente în conflict.

Structurarea acestor raporturi complexe ar contribui la contracararea predispoziţiei spre instabilitate şi criză, la care această regiune este în mod tradiţional expusă.

Ne concentrăm, de asemenea, eforturile spre atingerea unui important obiectiv al "Campaniei europene de primăvară" a diplomaţiei noastre - aderarea ca membru cu drepturi depline în Consiliul Europei.

În paralel cu această activizare deosebită a demersurilor diplomatice multilaterale, dorim să diversificăm contactele politico-diplomatice la nivel bilateral.

În perioada imediat următoare voi efectua vizite oficiale în Mexic, R.P. Chineză, Singapore şi Thailanda. Ca o premieră, pe care dorim să o continuăm şi în viitor, am asociat delegaţiilor noastre un important grup de oameni de afaceri români, înţelegînd astfel să dăm o necesară componentă economică efortului politico-diplomatic de tip clasic. Voi însoţi, de asemenea, pe domnul preşedinte Ion Iliescu la manifestările legate de inaugurarea Muzeului memorial al Holocaustului la Washington. Prezenţa domnului Ion Iliescu în SUA va permite, de asemenea, realizarea unor contacte la nivelul Administraţiei americane, Camerei Reprezentanţilor, a unor Organisme financiare internaţionale, cu reprezentanţi ai oamenilor de afaceri americani şi ai diasporei române.

— Vă mulţumim, domnule ministru.

Ioana BĂRBULESCU

BURSA

În ziua de 14 aprilie a.c., Consiliul Consultativ la Sindicatelor (CNSLR,FRĂŢIA, ALFA), Confederaţia UNIVERS, Confederaţia CERES şi Camera confederativă a Medicilor au decis declanşarea GREVEI GENERALE comune, la nivel naţional, pe data de 5 MAI 1993. Capacitatea de a pune în acţiune mari mase de oameni nu poate decît să impresioneze liderii partidelor, căci nici un partid nu mai poate spera să aibă un efectiv atît de numeros şi - mai ales - atît de lesne mobilizabil. Această grevă, mai mult promisă decît realizabilă, ia o turnură politică şi seamănă cu un exerciţiu de apărare civilă. Iată de ce opiniile unor politicieni devin, prin grija acordată fiecărui cuvînt, un barometru demn de luat în seamă. Întrebările - dacă mai erau necesare - au fost: Care credeţi că este motivul acestor greve şi dacă este el întemeiat? Care estimaţi a fi rezultatul acestor înfruntări? Iată primele patru răspunsuri...

Radu Boroianu

P.N.L.

Motivată, da, este întemeiată de situaţia economică dezastruoasă a României care se reflectă în nivelul de trai al cetăţenilor şi deci al membrilor acestor sindicate. În felul cum este susţinut acest punct de pornire al conflictului apar tot felul de abateri faţă de legea sindicatelor, ca şi faţă de cadrul în care ele îşi desfăşoară activitatea. Cred că se va reuşi pînă la urmă ieşirea, dar din păcate sindicatele nu reprezintă o unitate de vederi şi poate că nici nu e rău că e aşa... din păcate ele, cu toate că nu au o unitate de vederi, provoacă uneori senzaţia unităţii prin declanşări de greve, cu caracter aproape general. Cum această mişcare îşi propune greva generală, în mod normal, cred eu, greva nu va produce o

Petre Roman
F.S.N.

Guvernul este vinovat de aceste greve pentru că el trebuia să fi precizat, cuantificat, numărat, care sînt efectele acestei liberalizări asupra populaţiei. În timpul guvernării noastre au fost cîteva etape ale reducerii subvenţiilor şi de fiecare dată noi am informat asupra efectelor. Asta înseamnă transparenţa în democraţie şi numai ea asigură încrederea în ziua de mîine a oamenilor care trăiesc numai din salarii. Faptul că guvernul a menţinut realitatea într-o neclaritate, pentru a putea spune, la un moment dat, că cedează la anume solicitări mi se pare o manevră politică şi nedemocratică şi periculoasă. Aşa încît, în faţa unei nemulţumiri sociale exprimate printr-o grevă generală, guvernul va trebui să-şi asume răspunderea: fie să găsească o reală soluţie să dezamorseze nemulţumirea socială, fie să-şi asume răspunderea de a demisiona.

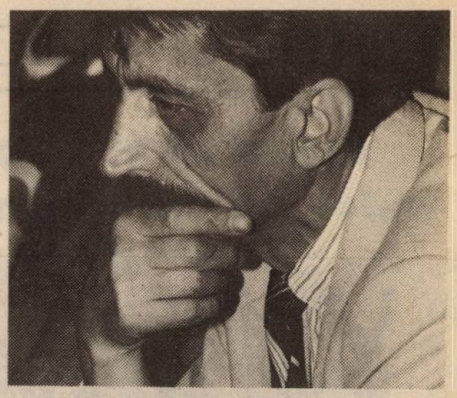

Mircea Ciumara
P.N.Ţ-C.D.

Din toate punctele de vedere pentru mine anul ăsta vor fi dificultăţi enorme şi impactul social neplăcut; multe puteau fi evitate dacă guvernul avea curajul să ia nişte măsuri clare... Mi se pare că ar fi deosebit de grav dacă aceste conflicte sociale s-ar adeveri că sînt exploatate la nivel politic. Însă dacă există instabilitate în ţară şi se bănuieşte că ar fi posibile alegeri anticipate, s-ar găsi partide care, din motive electorale , să încerce să manipuleze mişcările sociale; ceea ce ar fi cumplit. Iată de ce mie mi se pare normal ca aceste acţiuni sindicale să nu se amestece cu altele politice şi să lase să fie o luptă între guvern şi sindicate normală, făcînd guvernul să-şi asume răspunderea unei guvernări realiste, unui program real de guvernare... Tot au fost bune la ceva aceste demonstraţii de pînă acum, căci l-au forţat pe domnul prim-ministru Văcăroiu să ne spună, pe canalul de televiziune, cine sînt marii hoţi din ţară, ce fură, cît fură şi cum fură... Pînă acuma, n-a zis nici pîs! De teama demonstraţiilor din stradă l-a scos în faţă pe Triţă Făniţă... Deci el ştia despre aceste hoţii... De ce nu le-a spus pînă acuma? Asta începe să sune, pe undeva, a complicitate cu aceştia...

POLITICĂ

cădere a guvernului, ci doar o remaniere a lui. Dar cred, în acelaşi timp, că această grevă generală va avea loc pentru că, din păcate, există multe personalităţi sindicale care nu reprezintă întreaga opinie a sindicatelor şi care se lasă, din păcate uşor manevrate.

Dinu Patriciu
P.N.L. - A.T.

Motivul este tranziţia luată ca ritm şi fără un scop bine definit. Deja cei trei ani scurşi ne-au dovedit că jumătăţile de măsură duc la suferinţe, mai mult... un nivel de viaţă extrem de greu şi care se degradează continuu. Devine din ce în ce mai evident faptul că numai o reformă

rapidă, o reformă concentrată în timp şi bazată pe măsuri ferme, începînd cu cele legate de redarea proprietăţii şi de privatizare, poate fi o soluţie pentru România. Contrar părerii dlui prim-ministru, cererile sindicatelor nu sînt antireformiste, ci, dimpotrivă, doresc o schimbare a cursului reformei, o grăbire a ei. Aş spune că această confruntare într-o oarecare măsură şi falsă, falsă datorită încercărilor guvernului de a denigra sindicatele, de a manipula şi dezinforma, de a crea false conflicte între lideri şi membrii sindicatelor, se datorează refuzului unui dialog serios şi responsabil al guvernului şi reprezentanţii milioanelor de sindicalişti. O astfel de politică de confruntare nu va fi decît păguboasă pentru actualul guvern şi cred că într-un interval de timp, nu foarte lung, el va trebui să părăsească scena politică dovedindu-se incapabil de guvernare.

Iugoslavia. Pe pămînt iadul, pe cer avioane NATO

Nu pare pentru moment, apreciază observatorii, să se fi produs modificări în poziţia sîrbilor bosniaci faţă de planul de pace Vance-Owen.

Radovan Karadjici a precizat că atîta timp cît planul nu prevede realizarea unui coridor între teritoriile sîrbeşti din Bosnia-Herţegovina şi Serbia şi nu include majoritatea zonelor ocupate de sîrbi, el este inacceptabil. Liderul sîrbilor bosniaci a pus în gardă ţările occidentale faţă de o eventuală ridicare a embargoului privind livrările de arme ce ar avea ca urmare un război în Balcani. În cursul întrevederilor de la Belgrad, emisarul american a lăsat să se înţeleagă ceea ce comunitatea internaţională aşteaptă - încetarea acţiunilor militare şi acceptarea de către sîrbii bosniaci a ansamblului planului de pace Vance-Owen. Reginald Bartholomew a exclus orice eventuale concesii, precizînd că nu este momentul unei noi şi lungi negocieri în timp ce războiul continuă să facă ravagii în Bosnia.

Pe de altă parte, Washingtonul a lansat un nou avertisment sîrbilor, evocînd posibilitatea ridicării embargoului asupra vînzărilor de arme către Bosnia.

Dar în timp ce avertismentele internaţionale se înmulţesc, în timp ce avioanele miltare continuă să efectueze zboruri deasupra Bosniei-Herţegovina în cadrul operaţiunii NATO "Deny Flight", iadul de pe pămîntul bosniac continuă. Enclava musulmană, asediată de cîteva săptămîni de forţele bosniace, trece prin momente de coşmar. Cei aproximativ 30.000 de refugiaţi care aglomerează oraşul încearcă cu disperare să-l părăsească (în imagine), dar camioanele Înaltului Comisariat al ONU pentru refugiaţi ajung destul de greu în enclavă din cauza tirurilor permanente ale armatei sîrbeşti. (Pe larg în rubrica "Lumea în evenimente".)

Rusia. Dispute înainte de referendum

Săptămîna aceasta la Moscova a fost marcată de campania pentru referendumul din 25 aprilie, destinat soluţionării crizei politice din Rusia. "Este un drept al ruşilor să-şi exprime opinia sub formă de vot naţional", a afirmat Boris Elţîn, exprimîndu-şi încrederea că cetăţenii ţării

"vor reuşi să înţeleagă, în ciuda formulărilor viclene, ce opţiune au de făcut, pentru ce votează în mod real".

Este prematur să facem pronosticuri asupra consultării populare ce va avea loc pe 25 aprilie. Este de remarcat doar faptul că "părţile în dispută" - executivul şi legislativul - studiază toate variantele posibile şi imposibile pentru ca reuşita să fie de partea unuia sau a altuia. Aşa se explică şi apariţiile frecvente în public ale preşedintelui Boris Elţîn, chiar şi la meciurile de fotbal, sau în Kuzbas (în imagine), ceea ce seamănă a campanie electorală în vederea unor alegeri anticipate. Cu aceste ocazii, preşedintele Elţîn a afirmat de nenumărate ori, cu privire la ciocnirile dintre legislativ şi executiv, că este vorba de o incompatibilitate între două poziţii privind trecutul, prezentul şi viitorul Rusiei şi a subliniat că reforma economică va duce la soluţionarea problemei capitale - proprietatea.

Preşedintele Parlamentului, Ruslan Hasbulatov, nu se lasă nici el mai prejos. El nu scapă nici o ocazie pentru a califica decretele prezidenţiale drept "o fatalitate tragică pentru patrie "şi a condamna "eroarea dramatică a deputaţilor care au lăsat executivul să scape de sub controlul legislativului", fapt ce "a permis geniului rău să iasă din amforă pentru a impune propriile sale legi".

Rămîne de văzut care dintre cei doi a fost mai convingător şi în ce măsură poporul Rusiei îşi cunoaşte propriile interese.(Pe larg, în rubrica "Lumea în evenimente".)

Spania. Socialismul în criză

Criza pe care o traversează Partidul Socialist Muncitoresc Spaniol (PSMS), aflat de zece ani la conducerea Spaniei, s-a acutizat devenind cronică din cauza şomajului, corupţiei şi a uzurii puterii. Spania, care la sfîrşitul anilor '90 se bucura de o puternică expansiune economică, prezentîndu-se într-un fel ca o "Japonie a Europei", a ajuns în prezent "campioană" a ţărilor din Comunitatea Europeană în privinţa numărului şomerilor - aproape trei milioane de şomeri la 38 de milioane de locuitori.

Scandalurile de corupţie în care sînt implicaţi unii membri ai PSMS au dus la scăderea credibilităţii partidului, astfel încît, după cum relevă sondajele de opinie, opoziţia conservatoare condusă de liderul Partidului Popular (PP), Jose Maria Aznar - 40 de ani, a ajuns din urmă partidul de guvernămînt.

Toate acestea l-au determinat pe Felipe Gonzalez, primul ministru al Spaniei şi liderul PSMS, de guvernămînt, să dizolve Parlamentul şi să convoace alegeri parlamentare anticipate pe 6 iunie. (Pe larg în rubrica "Lumea în evenimente".)

Africa de Sud. Situație încordată

Programate să fie reluate la 19 aprilie, negocierile multipartite privind viitorul Africii de Sud au fost amînate cu o săptămînă la cererea Congresului Național African (ANC), din cauza funeraliilor liderului de culoare, recent asasinat, Chris Hani. Președintele ANC, Nelson Mandela, a cerut comunității albe să participe la aceste funeralii prevăzute pentru 20 aprilie la Soweto, iar pe negrii i-a rugat: "exprimați-vă supărarea, dar în mod disciplinat".

Miza pentru ANC este de a împiedica prăbușirea fragilului proces de negocieri pentru viitorul țării, care a fost reluat la începutul lui aprilie, după aproape un an de întreruperi. Dar este foarte greu de prevăzut dacă aceste negocieri vor putea fi reluate, așa cum s-a planificat, joi 22 aprilie, pentru că în numeroase orașe din Republica Africa de Sud au izbucnit incidente în timpul manifestațiilor (în imagine) organizate în memoria conducătorului comunist. Dacă aceste incidente nu vor degenera în mișcări de masă ale negrilor împotriva albilor, atunci negocierile se vor relua. Deocamdată situația rămîne în încordată. (Amănunte în rubrica "Lumea în evenimente".)

Moscova. Proces de "trădare" a unei patrii care nu mai există

Învinuiți de trădare a unei țări care acum nu mai există pe harta politică a lumii, cei 12 membri ai Comitetului de Stat pentru starea excepțională, autori ai loviturii de stat eșuate din 22 august 1991, au fost chemați în fața Tribunalului Militar al Curții Supreme din Rusia în procesul intentat lor pentru conspirație în scopul asumării puterii, "trădare de patrie", "abuz de funcție" și "neglijență în exercitarea funcției".

Potrivit articolului 64, aliniatele 33, 34 și 35 din Codul Penal al Federației Ruse, cei 12 inculpați sînt pasibili de pedeapsa cu moartea, dar toți experții sînt de părere că sentința va fi mai ușoară. Puciștii, între care figurează fostul ministru al apărării Dmitri Iazov, fostul șef KGB, Vladimir Kriucikov, fostul vicepreședinte Ghennadi Ianaev și fostul președinte al Parlamentului, Anatoli Lukianov, ar putea fi condamnați la pedepse cu închisoarea între 10 și 15 ani potrivit aceluiași articol al Codului Penal.

Dosarul complet al acestui proces are 147 de volume. Apărarea a venit și ea cu zece volume de contestații, reclamații, cereri de schimbare a încadrării juridice, recuzări.

Procesul început pe 14 aprilie la Moscova va fi un lung act procesual de justiție a cărui durată este necunoscută. Printre cei 120 de martori chemați la bară se numără președintele de atunci, Mihail Gorbaciov, care a confirmat în scris că va depune mărturie în proces, Ruslan Hasbulatov, Alexandr Rutkoi, Pavel Gracev, Rafik Nisanov și alți foști lideri de partid și de stat sovietici și ruși.

O mulțime de nostalgici ai comunismului, membri ai organizațiilor comunist-patriotice "Trudovaia-Moskva", "Trudovaia-Rossia", "Frontul celor ce muncesc" și altele, au venit în fața clădirii tribunalului pentru a-și demonstra solidaritatea cu acuzații (în imagine).

Gruzia și Ucraina. Front politic comun

Liderul gruzin Eduard Șevardnadze a sosit la 12 aprilie în Ucraina pentru convorbiri menite să ducă la crearea unui front politic comun împotriva Rusiei. "Este începutul edificării unor noi relații între state independente", a declarat el ziariștilor. "Există, bineînțeles, speranțe mari".

Șevardnadze, fost ministru sovietic de externe, a afirmat - într-un recent interviu - că țara sa și Ucraina au interese comune pentru a acționa ca o contrapondere față de o "a treia forță" pe care însă nu a numit-o. "Am fost forțați să intrăm în acest război. Separatismul s-a înrădăcinat de-a lungul cîtorva decenii datorită intereselor speciale ale unei a treia forțe", a declarat Șevardnadze, într-un interviu acordat televiziunii gruzine, interviu prezentat și la Kiev. "Cred că Ucraina înțelege pe deplin că această a treia forță este interesată nu numai în destabilizarea Gruziei".

Potrivit Gruziei, prezența continuă a trupelor rusești pe teritoriul său împiedică soluționarea situației din Abhazia, unde sute de persoane și-au pierdut viața în ultimele opt luni. După dezmembrarea Uniunii Sovietice, Ucraina și Rusia s- au aflat permanent în dispută pe diferite motive, de la dreptul de proprietate asupra flotei din Marea Neagră pînă la partea ce-i revine Ucrainei din arsenalul nuclear sovietic și achitarea datoriei externe a fostei URSS. Kievul, în general suspicios față de vecinul său din nord, după trei secole de conducere a Moscovei, a acuzat Kremlinul de aroganță și de încercare de intimidare în relațiile cu Ucraina.

Șevardnadze și președintele ucrainean, Leonid Kravciuk, au semnat aproximativ 20 de documente, inclusiv un tratat de prietenie și cooperare, care, potrivit liderului gruzin, s-ar putea transforma în "asistență reciprocă". "Cred că aceasta este indiscutabil abordarea corectă. Interesele noastre naționale, interesele noastre strategice coincid pe deplin. Putem vorbi în termeni reali despre prietenie și ajutor reciproc", a relevat Șevardnadze. "Relațiile dintre Ucraina și Gruzia au fost întotdeauna cordiale. Aceasta este valabil mai ales acum dat fiind amestecul în treburile interne ale celor două țări", a declarat agenției "Reuter" Mikola Mihalcenko, consilier al președintelui Kravciuk. "Pozițiile țărilor noastre coincid - sîntem împotriva oricărei imixtiuni în treburile noastre interne".

Pagini realizate de

Ileana IORDACHE

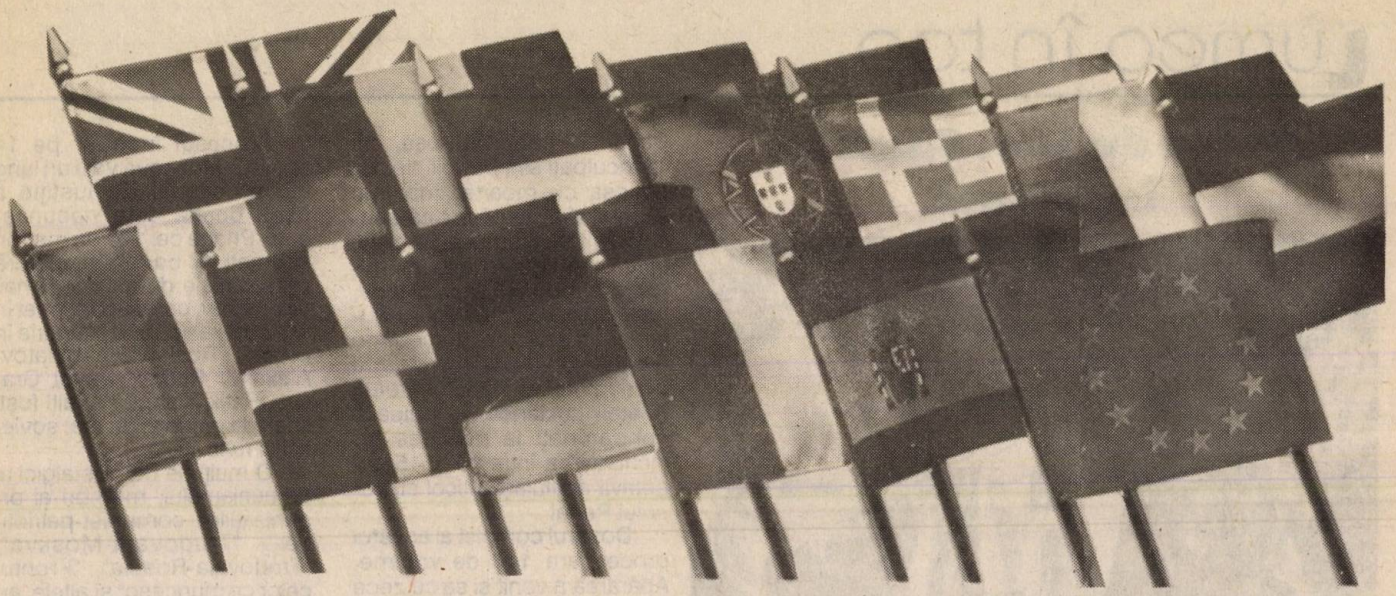

UN PAS SPRE EUROPA

Ziua de 1 Mai va fi o dată cu multiple consecinţe. Una dintre ele - o realizare benefică - este intrarea în vigoare a **Acordului interimar de asociere la Comunitatea Europeană.**

Odată ce acest acord va începe să funcţioneze, putem spune că am făcut primul pas real spre integrare.

Acest cuvînt-cheie în desfăşurarea politică a ultimilor ani are o rezonanţă puţin rigidă, matematică, în acestă formă neologistică a sa. Desfăşurîndu-l în minte, apropiindu-l de fondul sensibil al limbii române, mi se pare mai apropiată de realitate semnificaţia de **întregire**. Cu noi şi cu ceilalţi foşti parteneri în **CAER** Europa se întregeşte, îşi rotunjeşte şi regăseşte contururile sale originare.

Deci, primul pas s-a făcut. Inevitabil, urmează al doilea, întrucît nimeni nu poate rămîne prea mult într-o poziţie indecisă, chiar hilară.

Nu demult ne-a vizitat dl Daniel Guggenbuhl, negociatorul şef al Comunităţii Europene pentru Acordul de asociere a României la C.E., care a dorit să explice pentru participanţii aflaţi la întîlnirea de la Şcoala de studii politice şi administrative conţinutul şi semnificaţiile Acordului.

Dintru început domnia sa a ţinut să arate faptul că Acordul va declanşa o relaţie de tip nou, contractual, între România şi Continentul European, prin care se vor desfiinţa efectiv barierele politice, psihologice, culturale şi, evident, economice care au existat pînă nu demult.

"Integrarea", spunea dl Guggenbuhl, "depinde de acţiunea pe baza aceluiaşi sistem de valori".

Evident că aici, în realizarea "aceluiaşi sistem de valori", se află esenţa întregului proces. A ajunge la un sistem comun de valori este mai întîi o problemă filosofică, intim- conceptuală şi mecanismul determinărilor interioare este foarte important în acest sens.

Chiar în planul cotidianului, orice căsătorie presupune armonizarea complexă a celor doi care îndrăznesc să-şi asume o existenţă comună. Cu atît mai mult în plan politic, economic şi social problemele se multiplică imprevizibil. O probă a multiplicităţii lor este **Tratatul de la Maastricht** prin care se doreşte realizarea globală şi efectivă a Comunităţii Economice Europene la nivelul celor 12 membri ai săi. Sentimentul cel mai des evocat de cei reticenţi este cel al pierderii identităţii naţionale şi al rătăcirii într-un sistem birocratic uriaş şi uniformizant. Günther Grass, celebrul scriitor german, fost membru marcant al Partidului Social Democrat şi consilier al lui Willy Brandt, a declarat că: "Dacă Europa înseamnă toată birocraţia nesfîrşită de la Bruxelles şi Strasbourg, mie nu-mi trebuie această Europă". Deci, iată că există această dificultate a percepţiei, această precaritate a asimilării conceptelor care, probabil, este o dovadă a faptului că fructul nu este încă suficient de copt pentru ca gustul său să fie pe deplin simţit.

În ceea ce priveşte **sistemul de valori,** trebuie mai întîi decodificat în termenii plasării oricărui cetăţean român pe aceeaşi poziţie cu oricare alt cetăţean din cuprinsul continentului. Desfiinţarea complexelor, etalarea energiilor sînt probabil unii din factorii cei mai importanţi, dar nu atît la nivelul negociatorilor, cît la nivelul celor care pot face în mod concret ca acest prim Acord să existe.

Domnul Guggenbuhl a dorit în mod special să sublinieze faptul că nu s-au încheiat acorduri diferite şi nici nu se aplică tratament diferit ţărilor fost-comuniste. "Acordurile sînt fundamental aceleaşi. Concesiile comerciale sînt aceleaşi, pînă la identitate".

O altă componentă receptată uneori distorsionat a fost cea politică.

De fapt, cerinţele cu caracter politic nu urmăresc decît realizarea certă a evoluţiei democratice a ţării. Accentul se pune, şi nu numai în cazul României, pe respectarea drepturilor omului şi ale minorităţilor. Desigur că aceste noi cerinţe ilustrează o necesitate recent apărută în contextul politic european de a asigura dincolo de schimbările profunde care s-au petrecut o coexistenţă fără rupturi, traume sau diferenţe, şi capabilă să dea şansa împlinirii oricărui om.

Poate că cel mai important obiectiv de perspectivă al acestor acorduri, al Tratatului de la Maastricht, este cel de a reuşi să trăim împreună şi de a realiza un echilibru de forţe în lume, care poate asigura perenitatea societăţii umane.

În acord se spune astfel: "Principiile generale conţinute în acord şi obiectivele procesului de asociere, vizează:

- Crearea unui cadru instituţional pentru realizarea unui întens dialog politic între părţi, inclusiv la nivel înalt;
- Realizarea liberei circulaţii a mărfurilor, serviciilor, capitalului şi forţei de muncă;
- Crearea unui cadru pentru dezvoltarea cooperării economice, financiare, culturale, sociale etc;
- Sprijinirea eforturilor României pe calea realizării economiei de piaţă şi a consolidării democraţiei.

În linii foarte generale aici este conţinut întreg planul intenţiilor. Ascultîndu-l pe domnul Guggenbuhl am avut, nu o dată, senzaţia căderii printre hîrtii. Şi totuşi, Golgota birocratică trebuie urcată. Există, evident, două planuri de realizare a noastră în cadrul acestui acord: **cel vizibil, concret,** al legiferărilor, reglementărilor şi **cel invizibil** care aparţine fiecăruia dintre noi şi în care fiecare este liber să-şi însumeze acel sistem de valori după propria putinţă. Trebuie să ştim să folosim în modul cel mai inteligent poziţia strategică importantă pe care o avem în Europa şi de care sînt în cea mai mare măsură conştienţi partenerii noştri comunitari, recunoscînd-o fără echivoc.

Sperăm că participarea delegaţiei române la reuniunea de la Copenhaga, unde a avut loc primul dialog politic între Comunitatea Europeană şi România, a lăsat o urmă vizibilă a dorinţei noastre de întregire a continentului.

Elena GUGU

Acordul de asociere a României la Comunitatea Europeană (extrase)

- În domeniul comercial, Acordul de Asociere şi Acordul Interimar prevăd realizarea unei libere circulaţii a mărfurilor între România şi ţările membre ale C.E., prin eliminarea treptată de către părţi, cu respectarea principiului asimetriei, a tuturor obstacolelor tarifare şi netarifare din calea schimburilor comerciale reciproce, ceea ce în practică se va concretiza prin crearea unei zone de comerţ liber.

În baza Acordului Interimar care, în condiţii normale, ar putea intra în vigoare în prima parte a acestui an, Comunităţile Europene vor proceda la eliminarea tuturor restricţiilor cantitative şi la abolirea taxelor vamale la importul a peste 90% din produsele industriale româneşti, altele decît cele textile şi siderurgice.

Dată fiind sensibilitatea mai mare a sectoarelor siderurgic şi textil, pentru produsele respective C.E. va elimina taxele vamale în mod treptat, într-o perioadă de maximum 6 ani, fiind, totodată, convenite reguli specifice de comerţ.

Aceasta s-a concretizat prin convenirea abolirii graduale de către România a taxelor vamale la importul a cca. 70 - 75% din produsele industriale provenind din ţările C.E., într-o perioadă de 5-9 ani.

Pentru multe din aceste produse, reducerea taxelor vamale va începe în al patrulea an de la intrarea în vigoare a acordului.

Totodată, s-a convenit posibilitatea ca România să poată continua procesul de sprijinire a unor sectoare ale industriei, inclusiv pe calea subvenţiilor, pentru o perioadă de 5-10 ani (siderurgic, activităţile industriale nou apărute etc.).

În ceea ce priveşte produsele agricole, realizarea zonei de comerţ liber are un caracter limitat.

Este de subliniat că s-a obţinut o îmbunătăţire sensibilă a actualului nivel de acces pe pieţele comunitare pentru produsele agricole de bază româneşti, prin consolidarea avantajelor decurgînd din aplicarea preferinţelor vamale generalizate la unele produse (scutiri sau reduceri de taxe vamale şi de prelevare), precum şi prin reduceri substanţiale (de 20, 40 şi 60%) a taxelor vamale şi de prelevare pentru alte produse, în cadrul unor platforme cantitative stabilite pe baza performanţelor noastre anterioare la export.

România a acordat concesii prin reducerea graduală cu 25% a taxelor vamale de import, într-o perioadă de cinci ani, atît pentru produse complimentare producţiei româneşti cît şi pentru cele deficitare pe piaţa noastră. În anumite situaţii, aceste concesii sînt limitate de unele contingente sau restricţii de import.

Pentru produsele agricole transformate, C.E. a consimţit la eliminarea taxelor vamale şi la reducerea cu pînă la 60% a taxelor percepute pentru eliminarea diferenţelor între preţurile interne şi cele internaţionale (pentru unele din aceste produse, în cadrul unor plafoane), România va menţine încă 3 ani taxele vamale existente pentru toate produsele agricole transformate, după care va proceda la reducerea lor graduală pentru unele din aceste produse.

În domeniul produselor din peşte, s-a convenit reducerea cu 10% a taxelor vamale pentru unele din acestea şi la consolidarea avantajelor de care beneficia România pe pieţele comunitare în baza sistemului generalizat de preferinţe.

- Prevederile referitoare la liberalizarea graduală a serviciilor şi capitalurilor - au fost convenite, luîndu-se în considerare unele situaţii specifice României (necesitatea adoptării unei legislaţii în crearea instituţiilor necesare, care să permită apropierea de practica comunitară în domeniile respective).
- Cu privire la libera circulaţie a forţei de muncă, se prevede acordarea reciprocă a unui tratament nediscriminatoriu în raport cu cetăţenii celeilalte părţi, cu privire la condiţiile de lucru, de salarizare şi de concedieri, precum şi în ce priveşte asigurările sociale.

Ca urmare a situaţiei financiare a regimului de pensii din România, s-a convenit ca momentul de aplicare reciprocă a măsurilor în domeniul asigurărilor sociale să fie stabilit ulterior, prin decizie a Consiliului de Asociere.

- Cooperarea economică constituie, de asemenea, un capitol important al Acordului European, părţile contractante fiind de acord cu rolul pe care acesta îl deţine în întărirea legăturilor economice reciproce, nici unul din domeniile posibile a face obiectul cooperării nu a fost exclus, fiind nominalizate printre altele: cooperarea industrială; protejarea şi promovarea investiţiilor; agricultura şi sectorul agroindustrial; învăţămîntul şi formarea profesorilor; energia, inclusiv sectorul nuclear; mediul înconjurător; transporturile; telecomunicaţiile şi serviciile poştale; dezvoltarea regională; turismul; întreprinderile mici şi mijlocii; cooperarea statistică; administraţie publică etc.

Se deschis, totodată, perspective largi de cooperare în domeniul financiar, cultural şi politic, ca şi social.

- Un capitol important al Acordului se referă la dreptul de care trebuie să beneficieze companiile şi cetăţenii care desfăşoară activităţi economice pe teritoriul celeilalte părţi (tratament nediscriminatoriu în raport cu companiile şi cetăţenii proprii), şi, în acest domeniu, s-au obţinut unele excepţii favorabile României, în sensul că reciprocitatea se realizează de cinci ani şi, în unele situaţii, pînă la sfîrşitul perioadei de tranziţie; sînt, totodată, precizate domeniile excluse total de la aplicarea prevederilor respective ale Acordului.
- Asocierea include o perioadă de tranziţie la maximum zece ani, divizată în două etape egale, respectarea principiilor democraţiei şi ale economiei de piaţă, inclusiv sprijinul părţii comunitare pentru realizarea reformelor în curs în România, sînt considerate elemente esenţiale ale Acordului European.

CHIȘINĂU

Congresul intelectualității: regruparea mișcării naționale

Deschise, în mod simbolic, la 9 aprilie - aniversarea unirii Basarabiei cu România - lucrările celui de-al doilea Congres al Intelectualităţii au consacrat transformarea acestui for - convocat iniţial ca o reacţie la încercările, voalate sau nu, de a frîna reformele şi integrarea cu Ţara - într-o mişcare politică de amplă cuprindere. Termenul de "intelectual" nu are, în acest context, o conotaţie restrictivă - cum s-a mai întîmplat în dreapta Prutului - fiind interpretat în raport cu etimologia sa latină: **cel care înţelege**. Astfel încît în Congres îşi găsesc locul şi ţărani, oameni de afaceri sau reprezentanţi ai altor categorii, uniţi, însă, prin înţelegerea imperativelor momentului actual, moment care - aşa cum a reieşit din cuvîntările participanţilor - poate fi apreciat ca decisiv pentru orientarea viitoare a statului moldovenesc.

Alexandru Moşanu: "Forţele reacţionare, procomuniste, proimperiale au trecut la contraofensivă pe toate planurile"

Nicolae Dabija: "Au revenit la putere cei care de fapt nici n-au plecat"

Intelectualitatea - de această dată în sensul curent al cuvîntului - s-a aflat, încă de la început, în primele rînduri ale luptei pentru redobîndirea conştiinţei naţionale a românilor din actuala Republică Moldova. Prin natura preocupărilor lor, scriitorii, artiştii, istoricii aveau posibilitatea de a cunoaşte şi păstra adevăratele tradiţii naţionale, pe care imperiul sovietic încerca să le înlăture. De îndată ce împrejurările au devenit prielnice, intelectualii au ştiut să unească tot mai mulţi oameni în jurul idealului naţional. Astfel au fost repuse în drepturi istoria, limba, simbolurile româneşti şi a fost proclamată independenţa de stat. Noua mişcare socio-politică îşi propune să regăsească avîntul impetuos al acelei perioade, căreia birocraţia de partid nu i-a putut, pe atunci, rezista. Deoarece între timp, din diverse motive - firească oboseală, reacţia puternică a adversarilor, erori tactice, disensiuni interne - forţa mişcării naţionale pare să se fi risipit iar dominantă este stagnarea, dacă nu chiar revenirea în urmă.

Mai ales că - din raţiuni tactice, întemeiate poate la vremea lor, dar care apar acum dăunătoare - "greşeala" militanţilor democraţi, aşa cum a definit-o la recentul Congres poetul Nicolae Dabija, a fost că **"în loc să luptăm pentru libertate, am luptat pentru independenţă"**. Independenţa care este folosită acum, de anumite forţe, ca un mod de a pune stavile integrării celor două state române - cu perspectiva firească împliniri, reunificarea - lăsînd, în schimb, calea deschisă spre Comunitatea Statelor Independente; cale de neocolit, se spune, dată fiind dependenţa economică a republicii de vecinii de la răsărit. Dar tocmai această dependenţă, răspund intelectualii democraţi, este anormală şi trebuie eliminată, pentru ca republica să-şi poată decide viitorul în deplină libertate. Documentele Congresului nu-şi propun, ca obiectiv explicit, Unirea, climatul politic din republică este, din păcate, de aşa natură încît o asemenea declaraţie ar putea fi contraproductivă. Ideea este, însă, uşor de desluşit atunci cînd se vorbeşte despre **"renaşterea şi reconstruirea conştiinţei naţionale româneşti, crearea spaţiului economic şi cultural cu România..."** ca premise pentru **"realizarea idealurilor naţionale ale neamului nostru"**. Congresul nu uită nici pregătirea mentalităţilor - neglijată în trecut - în vederea acelui scop, propunîndu-şi să explice - chiar umblînd **"din casă în casă" - "omului simplu nişte adevăruri care sînt la îndemîna oricui"**.

O altă latură a activităţii Congresului va fi susţinerea reformelor social-economice şi administrative, blocate de cei care, au contribuit la îndepărtarea dominaţiei imperiale doar pentru a-şi consolida propriile poziţii în reţeaua birocratică autonomă. Se va acţiona, de asemenea, pentru eliberarea românilor din stînga Nistrului, supuşi încă asupririi naţionale şi unui anacronic regim comunist.

Ca preşedinte al Congresului a fost ales prof. Alexandru Moşanu, confirmîndu-se astfel presupunerile că demisia sa de la conducerea Parlamentului din Chişinău nu avea deloc semnificaţia unei retrageri ci, dimpotrivă, a unei implicări mai hotărîte în acţiunea politică. El va fi, de altfel, secondat de ceilalţi lideri demisionari ai Parlamentului, ca şi de alţi cunoscuţi intelectuali patrioţi proveniţi din Frontul Popular - mişcare ce a ridicat steagul luptei de eliberare naţională, fiind ea însăşi, întrucîtva, erodată în această luptă. Sub asemenea auspicii, Congresul Intelectualităţii va fi cu siguranţă în măsură să aducă, aşa cum îşi propune, **"un plus de organizare şi raţiune, de elan şi calcul, de entuziasm şi perseverenţă"** în dispută politică, devenind o forţă de care va trebui să se ţină seama. **(A.A.)**

TIRASPOL

Vinovați de a fi români

Potrivit unor surse oficiale de la Tiraspol, la 21 aprilie urma să înceapă procesul grupului de patrioți moldoveni arestați cu mai multe luni în urmă și învinuiți de tot felul de nelegiuiri. Proces pe care căpeteniile separatiste l-ar fi dorit o operațiune propagandistică de mare amploare, menită să demonstreze presupusele acte agresive săvîrșite împotriva lor de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova. În realitate, deținerea arbitrară a "grupului Ilașcu", încălcare grosolană a drepturilor omului, ca și a legalității - procuratura așa-zisei republici nistrene, ea însăși un organ ilegitim, nu a putut produce nici cea mai mică dovadă în sprijinul învinuirilor pe care le formulează - constituie mai degrabă un act de acuzare împotriva regimului instaurat de secesioniști, ca și a celor care-l susțin într-un fel sau altul. Întreaga desfășurare a acestui caz demonstrează, dacă mai era nevoie, că în ținutul de peste Nistru nu stăpînește legea, ci contrariul ei.

În noaptea de 1 spre 2 iunie 1992, o echipă de gardiști, însoțită de un procuror trecut de partea lui Smirnov, l-a ridicat de la domiciliu pe Ilie Ilașcu, președintele secției Frontului Popular Creștin-Democrat din Tiraspol. Mai tîrziu s-a aflat că, în același mod, fuseseră arestați Ștefan Urîtu, președintele Comitetului pentru Apărarea Drepturilor Omului din Tiraspol, profesor la universitatea din oraș, Andrei Ivanțoc, Alexandru Leșco, Tudor Petrov Popa, Petru Godiac și alții. Asemenea acte se mai întîmplaseră, cei în cauză fiind, nu o dată, maltratați sau chiar uciși. De această dată, însă, separatiștii au crezut că pot găsi prilejul unei lovituri propagandistice, prin care să fie defăimat Frontul Popular. Dl Ilașcu a fost așadar descris ca șeful unui periculos grup terorist, vinovat, printre altele, de uciderea a doi demnitari locali din Transnistria (asasinate pe care cunoscătorii situației locale le puseseră mai curînd pe seama încheierii unor socoteli între grupările mafiote ce înfloresc sub domnia lui Smirnov). Ordinele ar fi venit, chipurile, de la Ministerul Securității Naționale din Chișinău. Această fabulație neverosimilă a fost totuși preluată cu generozitate de cîțiva ziariști ruși care s-au grăbit să-i dea drumul în mass-media.

În realitate, acțiunea de la 2 iunie viza neutralizarea celor mai activi democrați români de la Tiraspol (dl Ilașcu, înfruntînd represiunea, nu contenea să dezvăluie, prin posturile de radio străine, fărădelegile neocomuniștilor înstăpîniți pe oraș) și intimidarea celorlalți. Ținînd seama de ceea ce a urmat, nu ar fi exagerat să se presupună că se pregătea, deja, marea provocare de la 20 iunie, din Tighina, în urma căreia intensitatea confruntărilor a urcat brusc la cote tragice. Deținuții de la Tiraspol nu au fost uitați nici în acele momente: nu numai Frontul Popular și aliații săi, ci și organizații internaționale democrat-creștine sau de apărare a drepturilor omului au făcut nenumărate apeluri pentru eliberarea lor rămase, însă, fără răspuns. Convenția de la Moscova, prin care s-a instalat armistițiul pe Nistru, a lăsat și ea, din păcate, de o parte problema deținuților politici.

Conducerea de la Tiraspol își păstra nădejdea într-un proces răsunător, în care, după modelul stalinist din anii '30-'50, învinuții și-ar fi mărturisit ei înșiși crimele. În special vicepreședintele "republicii", Alexandru Caraman, îi asigura chiar și pe ziariștii români că asemenea mărturisiri existau deja, ca și alte dovezi concludente. Numai că ele n-au fost niciodată date la iveală, iar plănuitul proces a fost mereu amînat. Deși privați de cele mai elementare drepturi, supuși torturilor fizice și psihice, tratați cu substanțe psihotrope, cei șapte nu au cedat. Bolnav, lipsit de îngrijire medicală, dl Urîtu a declarat o grevă a foamei în urma căreia temnicerii au fost nevoiți să-l elibereze. El a devenit unul din cei mai consecvenți militanți pentru eliberarea colegilor săi de suferință.

Aceasta a fost singura concesie acceptată de separatiști. Ei au respins chiar și cererile delegațiilor unor asociații internaționale pentru drepturile omului, sosiți special la Tiraspol, de a-i contacta pe acuzați. Protestele interne și internaționale, cărora li s-au adăugat anul acesta Parlamentul României și președintele Iliescu, nu i-au impresionat. În ce-i privește, protectorii lor de la Moscova s-au abținut să ia atitudine.

Separatiștii nu-și vor putea găsi, nici într-un eventual proces, legitimitatea care le va lipsi întotdeauna. Dimpotrivă, rezistența îndîrjită a inculpaților îi poate pune pe judecători într-o situație delicată. Poate de aceea se vorbește, din nou, de o amînare. Autoritățile de la Chișinău nu-și hotărîseră, pînă de curînd, poziția: trimițînd reprezentanți la proces, ele ar recunoaște, implicit, jurisdicția republicii-fantomă; pe de altă parte, în acest fel, s-ar putea asigura mai bine apărarea inculpaților. De fapt sentința, atunci cînd va fi dată, va rezulta, cum este și normal, într-un regim care numai de drept nu este, din considerente politice. Esențială, pentru ca dreptatea să fie restabilită iar cei șase patrioți să fie eliberați, va fi presiunea opiniei publice mondiale și în primul rînd a celei românești. **(A.A.)**

Alt conflict, altă soluție

Liderii Rusiei au opinii diferite față de cele ale Occidentului în ceea ce privește modul de a acționa în criza iugoslavă și ele sînt motivate nu numai de necesitatea de a para criticile opoziției de pe plan intern, apreciază diplomații din capitala rusă citați de agenția "Reuter". Prin obținerea unei amînări a votului preconizat de ONU privind întărirea sancțiunilor impotriva fostei Iugoslavii, Rusia cere, de fapt, un răgaz mai îndelungat pentru a reuși sa-și exercite influența pe care o are asupra foștilor săi aliați - sîrbii.

Mesajul pe care ea dorește să-l transmită puterilor occidentale este acela că instituirea unor sancțiuni mai aspre ar zădărnici orice speranțe ca Moscova să-și folosească puternica influență pe lîngă sîrbi și i-ar putea împinge pe aceștia spre acțiuni și mai violente. "Trebuie sa fie foarte limpede că Rusia oferă o ultimă șansă care ar trebui folosită în primul rînd de partea sîrbă pentru a se ajunge la un acord realist", a spus ministrul de externe , Andrei Kozirev, săptămîna trecută, după ce Consiliul de Securitate și-a amînat votul.

Diplomații susțin însă că ofensiva diplomatică a Rusiei nu are drept scop numai dejucarea planurilor opoziției cu puțin timp înaintea referendumului din 25 aprilie asupra puterii. "Această poziție nu trebuie percepută ca parte a jocului politic intern al Rusiei", a spus un diplomat occidental care urmărește politica rusă în Balcani. "Ei au divergențe tactice reale cu Occidentul privind modul de promovare a politicii față de Iugoslavia. Politica rusă se bazează pe convingerea că întărirea sancțiunilor nu îi va face pe sîrbi să acționeze rațional, ci va întări sentimentul lor de asediați, generînd un nou ciclu de violențe", a spus diplomatul.

SARAIEVO

Interdicție de zbor

Declanşarea acţiunii NATO de patrulare aeriană deasupra teritoriului bosniac la 12 aprilie a.c. a avut darul de a marca o nouă "premieră" în seria multora care s-au înregistrat pînă acum în conflictul iugoslav. Astfel, operaţiunea "Deny Flight" (Interdicţie de zbor) reprezintă prima misiune de luptă a Alianţei Nord-Atlantice de la înfiinţarea sa în 1949 şi, în acelaşi timp, cea dintîi intervenţie militară occidentală în fosta Iugoslavie. În prima etapă, Statele Unite participă cu 24 avioane de luptă (12 aparate "F-15" şi 12 "FNA-18"), în timp ce Franţa contribuie cu 14, iar Olanda cu 18. Turcia (ca şi Canada, de altfel) şi-a declarat disponibilitatea de a furniza o escadrilă de 18 avioane de luptă, însă responsabilii NATO nu s-au grăbit să primească ajutor militar de la o ţară musulmană pentru a nu da naştere la suspiciuni şi acuze nedorite. Ministrul britanic al apărării, Malcom Rifkind, a anunţat la rîndul său, că Londra a pus la dispoziţia Alianţei 12 aparate "Tornado F-3", însă s-a declarat împotriva unei intervenţii militare terestre sub mandat ONU apreciind că astfel s-ar crea un nou combatant între sîrbi, croaţi şi musulmani. Potrivit unei surse NATO, Marea Britanie, care dispune şi de circa 2400 militari în Bosnia, a sugerat şi unele mici modificări ale misiunii de patrulare pentru a o face să pară mai puţin agresivă.

În afara avioanelor de vînătoare şi de recunoaştere, dispozitivul NATO prevede desfăşurarea a 18 avioane de supraveghere şi detectare aeriană tip AWACS, din echipajele cărora vor face parte şi 150 militari germani, participarea avioanelor de luptă din această ţară fiind însă fermrespinsă de ministrul cancelariei de la Bonn, Friederich Bohl, în pofida propunerilor făcute de unii deputaţi creştin-democraţi.

Aflată în vecinătatea Bosniei-Herţegovina, de care o desparte Marea Adriatică, Italia joacă şi ea un rol important în desfăşurarea acestei operaţiuni de "descurajare armată" care riscă să dureze mult timp. Astfel, misiunile vor fi dirijate de la baza aeriană Vicenza (nord-estul Italiei), toate forţele fiind grupate sub comanda generalului italian Antonio Rosetti, în vîrstă de 57 de ani, care a preluat comanda celei de a 5-a forţe ATAF (Allied Tactical Air Force) a NATO. Aparatele franceze, americane şi olandeze implicate pînă acum în misiune se găsesc la Aviano, Cervia, Istrana şi Villafranca, alte 15 baze italiene servind ca sprijin logistic pentru prima linie de acţiune.

Dincolo de datele concrete, operaţiunea forţelor NATO are însă mai mult o semnificaţie politică decît militară. Scepticismul unora (civili sau militari) are la bază mai multe considerente. Primul ar fi că deşi de la adoptarea rezoluţiei ONU de interzicerea zborurilor în spaţiul bosniac din octombrie şi pînă în prezent s-au înregistrat peste 500 de încălcări ale hotărîrii, practic doar una dintre misiuni a avut un caracter de luptă. Ca atare, s-ar putea pune întrebarea: face deranjul? - cu atît mai mult cu cît sîrbii, consideraţi principalii vinovaţi, s-au angajat să nu provoace nici un fel de incidente (nu ar trebui uitat că în ciuda temerilor existente şi la debutul acţiunilor de paraşutare a ajutoarelor, partea sîrbă nu şi-a asumat riscul vreunui act necugetat). Patrularea avioanelor NATO ar putea astfel să se întindă pe o perioadă nedeterminată fără ca războiul terestru să ajungă la un punct final. Actualul gest occidental scuteşte însă luarea unei alte decizii pentru încă o perioadă de timp, interval în care, poate, sîrbii vor semna planul de pace Vance-Owen.

Pe de altă parte, unele surse estimează că un elicopter zburînd la foarte joasă altitudine ar avea toate şansele să scape radarului, fapt care ar face parţial inutilă acţiunea "Deny Flight". De altfel, responsabili ai armatei bosniace au declarat că,

Un avion american decolează de la baza aeriană Aviano (nord-estul Italiei), pornind în prima sa misiune de patrulare deasupra teritoriului bosniac. La sol, un aparat tip AWACS

Emisarul special al preşedintelui Clinton, Reginald Bartholomew, în timpul unei conferinţe de presă ţinute în capitala Croaţiei, după întîlnirea avută cu preşedintele Franio Tudjman.

în pofida declanşării operaţiunii, "un grup important" de elicoptere sîrbe au survolat în noaptea de 12 spre 13 aprilie regiuni din nordul Bosniei.

În opinia preşedintelui croat Franio Tudjman, acţiunea de patrulare "ar putea marca un deznodămînt" al crizei din fosta Iugoslavie. Nu putem şti cu siguranţă la ce face referire liderul croat, dar putem presupune că o eventuală escaladare a războiului ar putea fi declanşată de doborîrea unui aparat de către una din părţi şi aruncarea "pisicii în curtea celuilalt", practică veche deja chiar şi în acest conflict.

Oricum, departe de speculaţiile politice, luptele din Bosnia orientală continuă în pofida acordului de încetare a focului semnat la 28 martie, partea musulmană şi forţele FORPRONU temîndu-se că enclava Srebreniţa ar putea curînd să cadă în mîinile sîrbilor. Reprezentanţii Naţiunilor Unite şi-au exprimat oficial "indignarea" faţă de continuarea atacurilor şi au cerut cu insistenţă desfăşurarea "căştilor albastre" în zonă. Ca o evoluţie de ultimă oră, trebuie menţionată declaraţia guvernului francez privind probabilitatea înlocuirii generalului Philip Morillon, camandantul trupelor ONU din Bosnia-Herţegovina. Deşi s-a afirmat că ar fi vorba doar de o "înlocuire de rutină", analiştii politici subliniază că ostilitatea crescîndă a sîrbilor bosniaci şi a aliaţilor lor faţă de general ar fi una din cauzele schimbării sale. Rezervele sîrbilor faţă de comandantul francez au la bază, în afară de acţiunile de ajutorare a populaţiei musulmane din Srebreniţa, şi recentele descoperiri de muniţii ascunse în camioane ONU care se deplasau spre un cartier din Saraievo aflat sub controlul musulman. Deşi generalul Morillon a calificat incidentul ca "regretabil" şi a hotărît deschiderea unei anchete menite să elucideze cazul, liderul sîrb Radovan Karadjici a declarat că "de la început ştiam că mulţi din FORPRONU îi ajută pe duşmanii noştri". El însă a adăugat, diplomatic, că: "Sînt sigur că la cartierul general din Saraievo nu se cunoaşte această problemă, dar este cert că mulţi oameni sînt implicaţi în trafic, pentru bani".

La rîndul ei, ofensiva diplomatică a continuat cu intensitate sporită la Belgrad, Zagreb, Mostar şi Saraievo. Astfel, la propunerea Rusiei, Consiliul de Securitate a acceptat să amîne pînă la 26 aprilie votarea proiectului de rezoluţie a ONU menită să întărească sancţiunile asupra Belgradului. Deşi secretarul de stat american şi ambasadorul rus la ONU au declarat public că motivul amînării constă în dorinţa de a acorda păcii "o ultimă şansă", nu trebuie uitat că decizia ia în calcul desfăşurarea referendumului din Rusia, unde sentimentele prosîrbe nu sînt deloc de neglijat. În intervalul rămas pînă la 26 aprilie întîlnirile se succed cu repeziciune, atît emisarul american cît şi cel rus aflîndu-se pe teren. Putem oare spera că vor găsi mijloacele de a-i convinge pe sîrbii bosniaci să semneze planul de pace?

Ioana BĂRBULESCU

Kraina la început de drum

Agenţiile de presă au transmis o ştire binevenită şi aşteptată: Între Croaţia şi Kraina (enclava sîrbă din sudul ţării, autoproclamată ca "republică autonomă") a fost, în sfîrşit, semnat un acord de încetare a focului la sediul Naţiunilor Unite din Geneva.

Reamintim, cu această ocazie, că forţele guvernamentale croate au lansat la 22 ianuarie a.c. o puternică ofensivă pentru a deschide un coridor pe coasta adriatică şi pentru a permite accesul între nordul Croaţiei şi Dalmaţia, în sud-est, fără a reuşi complet să îndeplinească acest obiectiv datorită rezistenţei sîrbe.

Observatorii politici apreciază acest lucru ca un pas important dar, totodată, prognozează că negocierile ce vor urma riscă să fie şi mai aprige - comparativ cu cele care au dus la acordul de încetare a focului. Şi aceasta datorită faptului că liderii din Kraina insistă asupra recunoaşterii dreptului la autodeterminare al sîrbilor în această regiune. După cum se ştie, preşedintele croat Franio Tudjman a refuzat pînă acum să propună altceva decît o autonomie limitată şi recunoaşterea statutului de minoritate.

Acordul semnat cuprinde şapte puncte, prin care se prevăd în principal: sistarea oricăror ostilităţi din partea forţelor guvernamentale croate într-un interval de cinci zile de la încetarea ostilităţilor de pe poziţiile ocupate la 22 ianuarie a.c. (unităţile Krainei neavînd dreptul de a ocupa aceste poziţii); într-un interval de zece zile după încetarea luptelor, paralel cu retragerea forţelor croate, armamentul greu al forţelor din Kraina va fi plasat sub controlul FORPRONU; podul de la Masleniţa, aeroportul de la Zemunik-Zadar, cît şi barajul de la Perucea (trei dintre marile obiective), precum şi drumurile către acestea vor fi plasate sub controlul Naţiunilor Unite. Croaţia şi Kraina vor relua negocierile asupra aspectelor neaplicate ale planului Vance-Owen şi ale rezoluţiilor Consiliului de Securitate al ONU.

Punerea în aplicare a prevederilor actualului acord depinde şi de trimiterea de către cele două părţi a asigurărilor scrise privind nestaţionarea forţelor de poliţie în zonele aflate sub control ONU.

Actul diplomatic a fost semnat din partea croată de către Zvonomir Lerotici (consilier personal al preşedintelui Franio Trudjman), iar din partea Krainei de ministrul afacerilor externe al acestei republici Slobodan Iarcevici - care a afirmat că, pentru a fi acceptat definitiv, acordul trebuie ratificat de Parlament, ce va trebui să se pronunţe curînd în acest sens.

Herbert Okun, adjunct al lui Cyrus Vance, reprezentant al ONU în cadrul Conferinţei internaţionale de la Geneva privind fosta Iugoslavie, a declarat în acest sens: "Pentru noi acordul este semnat, şi, în consecinţă, îl considerăm valabil". La rîndul său, ambasadorul Geert Ahrens (adjunct al lordului Owen) a apreciat acest document drept o primă etapă pentru a se încerca soluţionarea problemelor încă nerezolvate".

Dialogul diplomatic este la început...

(I.B.)

"Greșeala" Iugoslaviei

Pe la începutul lui 1988, cînd avea loc, la Belgrad, prima reuniune balcanică postbelică la nivel de miniştri de externe, cercurile politice şi de presă locală iniţiaseră, mi s-a părut, un proces - e adevărat, destul de timid - de reevaluare a opţiunilor şi orientărilor de pînă atunci ale politicii externe iugoslave. Timp de peste două decenii şi jumătate (datorită, desigur, unor cauze şi motivaţii obiective), diplomaţia iugoslavă, se ştie, a fost angajată cu prioritate, după război, în mişcarea de nealiniere, în susţinerea şi promovarea unei conduite internaţionale principial opuse celor două blocuri militare ale timpului, şi, implicit, acţiunilor lor de influenţare, de dirijare a cursului vieţii unor ţări, popoare sau chiar zone întregi ale planetei. Născută din iniţiativa unor personalităţi incontestabile ale vremii lor (Jawaharlal Nehru, Tito, Nasser, Sukarno, Makarios etc.), cu sprijinul discret al Chinei, această orientare a avut, iniţial, succesul ei deosebit. Erau prea flagrante nedreptăţile şi prea rigide polarizările postbelice, pentru ca o politică bazată pe conlucrare în afara blocurilor militare, pe cîteva principii sacrosancte ale dreptului internaţional autentic să nu aibă audienţă. Şi să nu se impună. Apoi, însă, s-a văzut că această mişcare - pe cît de largă, de diversă, reunind, practic, tot ce nu încăpuse în bipolarismul strîmt, tot ce se născuse pe ruina fostelor imperii coloniale, mai ales englez, francez şi portughez - era pe atît de neputincioasă, de ineficientă în acţiunile ei concrete. Soarta unor ţări nealiniate se decidea, uneori, prin confruntări directe între ele, prin conflicte în care se vedeau, de departe, amestecul şi armele străine, mîna atotputernică a celor mari. A celor dispuşi să alinieze, să încoloneze şi foarte doritori, astfel, să-şi promoveze propriile interese. Ca să nu mai vorbim de garanţiile minime de securitate pe care mişcarea le putea oferi ţărilor membre, de insuccesele ei în elaborarea unei riposte economice unitare la sfidările timpului, în aplicarea unor concepte specifice de justiţie şi echitate internaţională, în soluţionarea unor conflicte durabile din interior.

Reevaluările de la Belgrad, sesizabile în ultimii ani ai fostei federaţii, porneau de la asemenea considerente. Şi de la constatarea că, la urma urmei, e mai greu (sau mai uşor, după caz) să te ocupi de probleme planetare (oricît de stringente, altfel), decît să cauţi un cadru de conlucrare în imediata vecinătate, exploatînd valenţele proximităţii, ale complementarităţii economice, eventualele tradiţii şi alţi factori favorizanţi. Colaborarea multilaterală în Balcani apărea, la timpul respectiv, ca un complement necesar al proiectelor prea mari, prea ambiţioase, ca un apel la realism şi la un minim posibil.

Din păcate, acum se poate observa că nici această orientare nu a putut ajuta Iugoslavia. Mai mult, că dorita şi mult invocata "solidaritate balcanică" a funcţionat cît a funcţionat, dar s- a evaporat, cel puţin în unele cazuri, la primele confruntări mai serioase cu problemele dure ale timpului pe care îl trăim şi cu eterna tentativă a celor mari de a arăta cu tot dinadinsul că sînt mari şi că voinţa lor este implacabilă. Dar şi compromiţătoare, uneori! Probabil că statele balcanice, şi nu numai ele, ar avea de învăţat cîte ceva din această lecţie - mereu repetată - pe care istoria le-o administrează cu strășnicie. Dar, desigur, nu e încă momentul pentru aşa ceva.

Ironia sorţii face ca, acum, Iugoslavia (sau, mă rog, ceea ce a mai rămas din ea), să fie pedepsită, aflată sub presiuni diverse, şi ca mişcarea în slujba căreia ea a pus o bună doză de utopie, de idealism, multe idei şi iniţiative, să nu miște un deget în apărarea ei. Nu, desigur, să-i scuze erorile - cîte, cum şi acolo unde au fost. Dar, cel puţin, să îndemne la un efort de obiectivare, de imparţialitate, de privire critică a relatărilor despre situaţia din fosta Iugoslavie, la evitarea arbitrariului şi a satanizării continue a sîrbilor - un popor caracterizat, orice s-ar spune, de altè trăsături decît cele care i se atribuie de la o vreme.

Aceeaşi ironie a sorţii mai face ca actualii judecători intratabili ai Iugoslaviei să fie chiar marile puteri - adică acei actori ai scenei politice internaţionale împotriva cărora, alături de alte state, ea a încercat să edifice principiile unui comportament autonom, diferit şi distinct, o alternativă de acţiune **nesubordonată**. Şi ca unul dintre cele două blocuri militare postbelice, recte NATO, singurul rămas în picioare, să fie, începînd de aproximativ două săptămîni, executorul unor acţiuni militare şi demonstraţii de forţă împotriva acestei ţări, cu ocazia primei lui misiuni efective, după 44 de ani de la înfiinţare, din afara graniţelor celor 16 membri iniţiali şi actuali. Nu e bizar? Şi nu este exact inversul a ceea ce Iugoslavia, fosta Iugoslavie, a urmărit şi a încercat să obţină, ca o regulă generală, prin demersurile ei din cadrul mişcării de nealiniere?

Aşa încît, problema "erorii" politice postbelice a Iugoslaviei s-ar putea pune şi altfel, fără a ignora multe dintre cauzele şi tensiunile strict interne care au dus la actuala situaţie. Şi ea se reduce, în fond, la o anumită insubordonare faţă de centrele mai vechi sau mai noi de decizie, faţă de ingerinţele, presiunile, diktatul şi avertismentele venite de aiurea. Ieşită din chingile prea strîmte ale bipolarismului postbelic, lumea actuală nu mai favorizează asemenea opţiuni - care, la urma urmei, implică şi riscul unei anumite demnităţi. Liniile ei de conduită, din ce în ce mai evidente, sînt ascultarea şi supunerea oarbă, nivelarea oricăror aspiraţii la diferenţa de atitudine, la o opinie proprie, constructivă chiar şi suverană. Dar o asemenea lume se mişcă, ea, în limitele normalităţii?

I. MADOŞA

P.S. Titlul articolului apărut la această rubrică, în numărul de săptămîna trecută al revistei, era "Amintiri de la Istanbul". Nu este vina autorului că problemele discutate acolo au fost confundate cu niște "însemnări" sau note de călătorie strict actuale din frumosul oraş de pe malurile Bosforului.

ROMA

Spre regenerarea morală

Italienii s-au pronunţat, duminică, în cadrul mai multor referendumuri, care propuneau, printre altele, introducerea scrutinului majoritar, suspendarea finanţării publice a partidelor şi abolirea administraţiilor costisitoare, pentru o modificare decisivă a regulilor jocului politic. În climatul de criză, provocat de scandalul "mîinile curate" şi de anchetele legate de complicităţile dintre Mafia şi politicieni, şi definit de preşedintele Senatului, Giovanni Spadolini, drept "războiul nostru din Algeria", toată lumea - după cum era şi firesc - a acordat o importanţă deosebită acestor consultări populare.

Cea mai importantă dintre reforme s-a referit la înlocuirea sistemului reprezentării proporţionale cu o majoritate simplă. Pe baza acestui sistem, Italia a fost condusă de o serie de guverne de coaliţie de scurtă durată, ca urmare a existenţei unui mare număr de mici partide reprezentate în Parlament. Noutatea propusă spre aprobare populaţiei vizează alegerea celor 315 senatori, introducîndu-se un sistem trei sferturi majoritar şi un sfert proporţional. 238 de senatori vor fi aleşi cu o majoritate simplă într-un singur tur şi 77 printr- un sistem proporţional. Acest sistem urmează să reducă fracţionarea politică şi să ducă la afirmarea a numai trei sau patru formaţiuni, faţă de 11 reprezentate la ora actuală în Parlament.

Reforma electorală, care va face şi obiectul unui text de lege, nu îi include şi pe deputaţi. Dar ea va face necesară adoptarea unei alte legi referitoare la ei, şi aceasta tocmai pentru armonizarea celor două ramuri ale legislativului. Se va realiza, astfel, o adevărată revoluţie, începută în 1991 de liderul mişcării pentru referendumuri, fostul creştin - democrat Mario Segni: limitarea majorităţii instabile şi a înţelegerilor electorale, dar şi, în final, eventualitatea unei alternanţe, după 47 de ani de prezenţă neîntreruptă la putere a Democraţiei Creştine.

După cum era de aşteptat, micile, dar orgolioasele grupări - neofasciştii din Mişcarea Socială Italiană (MSI), comuniştii marxişti din "Reconstrucţia comunistă", unii ecologişti, Rete (mişcarea anti-Mafia) - au condamnat ceea ce ele au numit o mare "escrocherie" şi, bazîndu-se pe exemplul Franţei, au făcut propagandă pentru "nu" la referendum. Liga Lombardă, aflată în plină dezvoltare şi sperînd să devină în viitor un partid puternic, s-a pronunţat pentru "da".

Divergenţele de opinie s-au manifestat însă în principalele partide - Democrat-Creştin, Partidul Democratic al Stîngii (fost comunist) şi Partidul Socialist, în nici unul recomandarea pentru "da" nefiind unanimă. Unii au cerut ca sistemul să fie modificat într-unul majoritar, cu două tururi de scrutin, nefiind încîntaţi de o probabilă sciziune a Italiei pe trei zone. În acest caz, Liga Lombardă, care doreşte autonomia zonelor industrializate din

Situaţia din Italia a generat numeroase manifestaţii împotriva guvernului Amato

nord, va domina această zonă, foştii comunişti vor păstra controlul asupra centrului ţării, iar creştin-democraţii vor continua să domine sudul sărac.

În ceea ce îl priveşte, premierul Amato, cel care a iniţiat referendumul, considerînd că reprezentarea proporţională stă la originea scandalului actual în care sînt implicaţi mai multe sute de politicieni şi oameni de afaceri, va avea acum posibilitatea să convoace alegeri generale anticipate în luna octombrie. Guvernul său, fărîmiţat într-un ritm alarmant - cinci miniştri demisionaţi din februarie şi pînă acum - nu mai avea nici legitimitatea şi nici credibilitatea necesară, aflîndu-se, practic, în imposibilitatea de a-şi exercita atribuţiile. Însă un guvern nou, cu o bază parlamentară solidă, avînd drept garant pe însuşi preşedintele republicii, apare ca unica soluţie posibilă. În acelaşi timp, noul executiv va trebui să aibă în fruntea sa o personalitate respectată de toată lumea, iar echipa ministerială să fie compusă din oameni aflaţi dincolo de cea mai mică bănuială de incorectitudine.

Fără îndoială, referendumul nu a reuşit şi nici nu avea cum să reuşească să schimbe toate lucrurile şi să rezolve toate problemele. Corupţia, poate la ora actuală, principala putere în stat, nu poate fi eradicată decît printr-o profundă reformă a justiţiei. Aceasta pentru că anchetele penale, aflate în curs de desfăşurare, vor duce la căderea cîtorva capete, chiar dintre cele mai importante, dar nu vor tăia răul de la rădăcinile sale foarte adînci. Numai cînd şi această reformă va fi realizată, se va putea afirma, aşa cum a făcut Mario Segni la un miting dinaintea referendumului, că "nimic nu va mai fi la fel ca înainte".

Dinu BUCŞAN

1000+1

Satelit

Primul satelit lunar lansat de Japonia în 1990 şi-a încheiat misiunea şi s-a prăbuşit pe Lună. "Hiten", care măsura 80 centimetri în înălţime şi 1,1 m în diametru, fusese plasat pe orbita lunară printr-o metodă bazată pe gravitatea corpurilor celeste, folosită anterior doar de SUA şi fosta URSS. Satelitul a căzut, aşa cum fusese prevăzut, în apropierea craterului Furnerius, pe faţa luminată a Lunii, încetîndu-şi emisia.

Canibalism

Un mauritanian de 34 de ani, care locuia la Berlin, a devorat inima şi alte părţi ale corpului unui bărbat din Guineea-Bissau, pe care tocmai îl omorîse. Asasinul a declarat poliţiei că şi-a mîncat parţial victima, care îi era prieten, "pentru a îndepărta spiritele rele din corpul mortului, pentru ca acesta să nu se răzbune". Se pare că la originea dramei se afla o rivalitate amoroasă.

Cea mai mare căldelniţă din Japonia a fost realizată pentru un grup religios din prefectura Hyogo de către o firmă din regiunea Toyama. Obiectul are o înălţime de 3,1m, un diametru de 2,25 m şi o greutate de circa 3 tone.

Ebrietate

O echipă de miliţieni care patrula în Piaţa Roşie din Moscova a zărit printre cupolele binecunoscutei biserici Vasilii Blajennîi un bărbat, mai precis un tînăr în vîrsta de 23 de ani. Revenit pe pămînt cu ajutorul pompierilor chemaţi în ajutor, respectivul aflat încă într-o stare avansată de ebrietate s-a dovedit incapabil să explice oamenilor de ordine cum a ajuns acolo. Şi să mai zici că nu există un Dumnezeu al beţivilor.

Scrabble

Alfred Butts, inventatorul renumitului "scrabble", a încetat din viaţă în oraşul său natal Rheinebeck (SUA), la vîrsta de 93 de ani. Butts a perfecţionat acest joc în anii '30 dar de-abia din 1950 încoace el a fost vîndut pe scară mare de reţeaua de magazine "Macy's" şi produs industrial de firma "Selchow and Righter", care-l respinsese iniţial. Se estimează că, pînă acum, au fost comercializate peste 100 de milioane de seturi "scrabble", însă inventatorului nu i-au revenit decît cîţiva cenţi pentru fiecare joc vîndut.

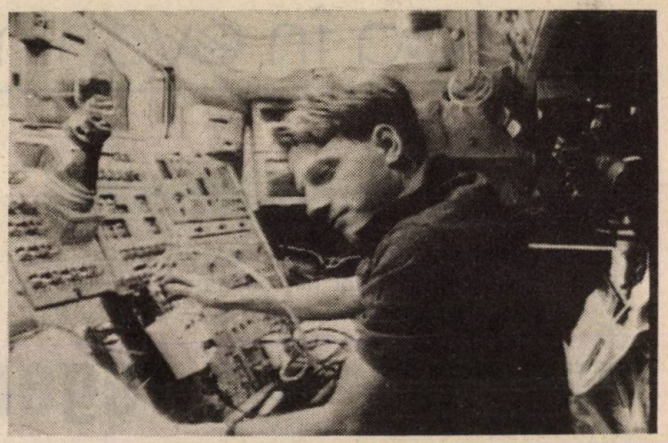

În imagine, Michael Foale, membru al echipajului navetei spaţiale Discovery, în timpul efectuării programului de cercetări atmosferice.

Imaginea de mai sus a fost surprinsă în satul Gokarna din districtul Baharampur, India, după tornada din 9 aprilie care a distrus aşezarea. Mai multe zeci de persoane şi-au pierdut viaţa.

Firma americană de construcţii de locuinţe "Ryland Homes" prezintă la Sanct Petersburg (fostul Leningrad) un număr de 24 de proiecte de case ce ar putea fi realizate la preţul de 200.000 dolari fiecare. În imagine, una din soluţiile prezentate care ar putea tenta pe mulţi, dacă ar avea şi banii necesari.

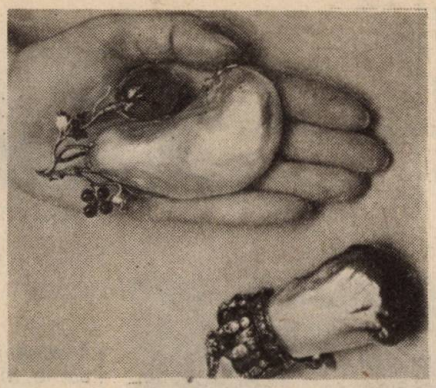

"Perla Asiei" (dreapta) şi "Perla Hope" (stînga) sînt două exponate naturale de dimensiuni foarte mari prezentate pentru prima oară în Japonia la un magazin din Tokio.

Apel

Organizaţia ecologistă "Greenpeace" a cerut statelor membre ale CEE să interzică vînătoarea de balene, în scopul de a face presiuni asupra Norvegiei, care doreşte să adere la Piaţa Comună şi intenţionează, pe de altă parte, să reia această practică în luna mai. Norvegia (ca şi Japonia şi fostele republici sovietice) nu a respectat niciodată moratoriul adoptat în anul 1992 privind vînătoarea comercială de balene şi intenţionează să ucidă 800 de cetacee în campania din acest an.

Schelete

Muncitorii care săpau un şanţ la cîţiva metri de una din fostele reşedinţe ale lui Lavrenti Beria, sinistrul şef al poliţiei secrete a lui Stalin, au descoperit o groapă comună cu mai multe schelete. Potrivit organelor de anchetă, nu există nici o îndoială că aceste rămăşiţe aparţin victimelor lui Beria, care avea obiceiul să interogheze arestaţii la domiciliul său, unde, de asemenea, "abuza de fete tinere". În prezent, fosta reşedinţă este ocupată de ambasada Turciei

Decădere

Un studiu recent întocmit la Federaţia Sindicatelor din China relevă faptul că nivelul de trai al muncitorilor, lăudaţi cîndva de autorităţi şi prezenţi în paginile tuturor ziarelor, a scăzut dramatic odată cu introducerea reformelor în această ţară. Mulţi dintre aceştia, care s-au pensionat înainte de 1977, au venituri situate în jurul sumei de 12 dolari, adică mai puţin de jumătate din valoarea salariului mediu actual, iar alţii primesc chiar pensii de 7 dolari. În culmea gloriei lor, muncitorii model erau preamăriţi în cărţi, piese de teatru şi filme, iar acum locuiesc adesea în case umede, întunecoase în care pătrund vîntul şi ploaia. Din 1950 pînă în 1989, 16435 de persoane au fost declarate ca model la locul lor de muncă, astăzi mulţi dintre ei neputînd nici măcar să-şi plătească tratamentul medical necesar. Sic transit gloria mundi!

Bar

Un prim bar cu program de "strip-tease" masculin, purtînd numele "Duga" (Curcubeul), a fost inaugurat de curînd la Subotiţa, oraş situat la 130 km nord de Belgrad. Localul, strict interzis bărbaţilor, este deschis de seara pînă dimineaţa, deocamdată doar o dată pe săptămînă. Potrivit proprietarului său, Branislav Ianici, "toate locurile sînt vîndute pe următoarele trei săptămîni în ciuda preţului de 8 dolari". Acesta a adăugat că ideea i-a venit cînd şi-a dat seama că barurile cu dansatoare rusoaice goale erau prea răspîndite şi, ca atare, trebuia găsit altceva.

Un poliţist belgrădean percheziţionează cîţiva adolescenţi, căutînd posibile arme ascunse. Războiul din fostele republici iugoslave a contribuit la o creştere a vînzărilor ilegale de arme către minori.

Horst Arthur Langedin Hamburg, sergent major de infanterie, este pasionat de marinărie, fapt pentru care colecţionează cele mai diverse obiecte legate de acest domeniu: navomodele, fotografii şi pavilioane ale diverselor vase, colaci de salvare, elice. Colecţia sa mai cuprinde şi circa 12000 de scrisori ştampilate la bordul unor nave germane sau străine.

Masacru

Frecventă în tragediile antichităţii elene, ideea că răul, făcut chiar fără voie, atrage inexorabil alt rău, a fost ilustrată sîngeros în Grecia zilelor noastre, la un tribunal militar din Atena. Era judecat un ofiţer care în 1991, aflat la volanul autoturismului său, a strivit la o margine de drum cinci copii. În ziua procesului tatăl a doi dintre micuţii ucişi a venit la tribunal înarmat cu un pistolet şi a deschis focul. Bilanţul actului necugetat al părintelui orbit de durere a fost: 2 avocaţi ucişi, rănirea gravă a 3 militari şi un poliţist precum şi a ofiţerului inculpat. În final, tatăl îndurerat s-a sinucis.

În fotografie, automobilul solar realizat la Institutul politehnic din Virginia, SUA, aflat pe pista de viteză de la Indianapolis pentru calificarea în cursa Sunrayce'93 care va avea loc la Arlington, Texas, la 20 iunie a.c.

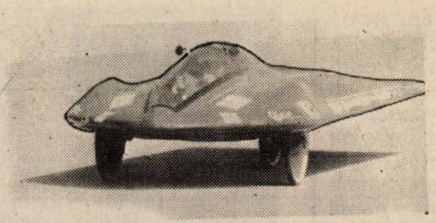

Avocatul apărării, Michael Stone, în timpul unei conferinţe de presă ţinute în pauza procesului lui Rodney King, cetăţeanul negru molestat de 4 poliţişti albi la Los Angeles în martie 1991.

Concert

Peste 100 de persoane au fost rănite, iar alte 100 arestate ca urmare a violenţelor care au precedat primul concert ţinut de formaţia "Metallica" în Indonezia. Neînţelegerile au început cînd nişte tineri au încercat să pătrundă pe stadionul "Lebak Bulus" fără a avea bilete, aruncînd cu pietre în cei care plătiseră 75 de dolari pentru spectacol şi aşteptau deschiderea porţilor. Concertul a avut, totuşi, loc, însă bande de adolescenţi şi-au continuat acţiunile devastatoare, incendiind maşini şi aruncînd cu pietre în reşedinţele dintr-un cartier învecinat. Autorităţile indoneziene şi-au manifestat îngrijorarea faţă de evenimentele petrecute declarînd că, pe viitor, îşi vor reevalua criteriile pentru organizarea de concerte cu participarea diverselor grupuri care promovează o muzică "agresivă".

Paradă de Paşti pe străzile oraşului Huston, statul Texas

La Beirut, Duminica Floriilor este celebrată printr-o paradă a credincioşilor Bisericii Ortodoxe

Noroc

Un bărbat care a căzut de la etajul 22 al unui imobil din Manchester s-a ales doar cu... un cot fracturat. Christopher Saggers, în vîrstă de 36 ani, a aterizat pe o maşină staţionată care s-a aplatizat sub greutatea corpului în cădere. Martorii oculari au relatat că, după impact, bărbatul a rămas nemişcat circa 15 secunde pe acoperişul autoturismului, după care s-a ridicat, şi-a scuturat hainele şi a plecat. Cînd e să ai zile...

Jaf

Trei persoane, avînd asupra lor pistoale cu gaze lacrimogene, au oprit un autobuz în apropierea oraşului Enping din provincia Guangdong şi au jefuit doi pasageri de 208.000 dolari. Fericirea lor nu a fost însă de lungă durată deoarece unul dintre hoţi a fost lovit şi omorît de un camion în timp ce încerca să fugă de la locul jafului. În încercarea de a-i prinde pe ceilalţi doi, un poliţist a fost rănit grav, însă a reuşit recuperarea unei genţi conţinînd 131.000 dolari.

Rubrică realizată de Ioana BĂRBULESCU

BUDAPESTA

Partidele politice în fața campaniei electorale

Deşi alegerile legislative din Ungaria vor avea loc peste un an, partidele politice, atît cele parlamentare cît şi cele extraparlamentare, se pregătesc de-acum pentru lansarea campaniei electorale. Măsura în care în 1994 Parlamentul îşi va menţine aceeaşi configuraţie sau va cunoaşte schimbări majore este determinată de numeroşi factori cum ar fi, de exemplu, capacitatea coaliţiei guvernamentale de a opri deteriorarea situaţiei economice, consensul obţinut pentru linia de politică externă a ţării, audienţa de care se bucură sau nu lozincile naţionalist-extremiste sau nostalgia faţă de "securitatea" de dinaintea schimbării de regim. O analiză a orientării partidelor politice din Ungaria ne ajută să evaluăm şansele lor la viitoarele alegeri.

Partidul conducător al actualei coaliţii guvernamentale de centru-dreapta este **Forumul Democratic Ungar (FDU),** cu 162 deputaţi în Adunarea de Stat. Constituit la 3 septembrie 1987, a adoptat actuala sa formă de organizare în martie 1989. Partidul are un preşedinte şi şapte vicepreşedinţi, funcţia supremă revenindu-i premierului Jozsef Antall. În cadrul partidului s-au conturat mai multe platforme. O linie mai moderată a fost adoptată de grupul primului ministru Antall, spre deosebire de platforma cu caracter extremist-naţionalist a vicepreşedintelui Istvan Csurka, cunoscută sub denumirea "Calea Ungară".Deşi la ultima conferinţă a partidului, de la începutul acestui an, FDU a reuşit să-şi menţină unitatea, observatorii politici nu consideră imposibilă desprinderea "Căii Ungare" şi participarea ei separată la alegeri.

Partidul Popular Creştin- Democrat (PPCD) cu 21 deputaţi este cel de-al doilea membru al coaliţiei guvernamentale. Aşa cum arată şi denumirea, militează pentru promovarea valorilor creştine, avînd o orientare asemănătoare partidelor creştin-democrate din alte ţări europene. Se pare că atracţia partidului este în creştere;dacă în octombrie 1989 (la trei luni după crearea lui) numărul membrilor a fost de 3000, acum, potrivit şefului fracţiunii parlamentare creştin-democrate, acesta a ajuns la 20.000. Pe de altă parte, există şi părerea că, dacă situaţia economică nu se va îmbunătăţi, această formaţiune ar putea pierde mult, deoarece păturile care, în 1990, au votat platformele creştine de centru vor sărăci mult pînă în 1994 pierzîndu-şi încrederea în PPCD.

Într-o situaţie paradoxală se găseşte **Partidul Independent al Micilor Proprietari agricoli (PIMP)**, cel de-al treilea membru iniţial al coaliţiei (45 de deputaţi). Partid cu veche tradiţie în viaţa politică ungară (predecesorul său a fost constituit în 1930 şi a avut ca membri proeminenţi cunoscuţi intelectuali democraţi), programul său prevedea în primul rînd soluţionarea problemelor ţărănimii,respectiv reîmproprietărirea şi despăgubiri pentru toate pămînturile confiscate. Nemulţumit de modalitatea şi ritmul în care guvernul a abordat aceste probleme (ceea ce a dus la pierderi masive de voturi ale PIMP, în cadrul alegerilor locale care s-au desfăşurat la doi ani după cele generale), Jozsef Torgyán, preşedintele partidului, a hotărît să se retragă din coaliţia guvernamentală. Totuşi, 36 din cei 45 de parlamentari agrarieni au decis să o sprijine în continuare. Astfel că,în cadrul PIMP, a intervenit o scindare. Aripa Torgyán a adoptat o linie cu caracter naţionalist-iredentist, preşedintele pronunţîndu-se deschis pentru revizuirea tratatelor de pace.

Orientarea liberală este reprezentată de două partide parlamentare aflate în opoziţie, **Alianţa Democraţilor Liberi (ADL)** cu 90 de deputaţi şi **Alianţa Tinerilor Democraţi (ATD)** - 22 de deputaţi. ADL s-a constituit la 21 octombrie 1988 şi s- a format ca partid politic peste un an - în octombrie 1989. Ca principal partid de opoziţie în Parlament, ADL este un critic vehement al coaliţiei guvernamentale. Alianţa şi-a elaborat un program alternativ de guvernare, situînd în centrul său promovarea valorilor liberale şi ale democraţiei. Este interesant de remarcat abordarea de către partid a relaţiilor Ungariei cu ţările vecine. ADL a cerut, în mai multe ocazii, ca guvernul să declare (şi să includă în tratatele bilaterale cu ţările vecine) că Ungaria renunţă la ideea modificării graniţelor prin forţă sau pe cale paşnică.

Clădirea Parlamentului. Alegerile legislative se vor desfăşura abia peste un an

Alianţa Tinerilor Democraţi este, de asemenea, promotoarea liberalismului şi democraţiei, cu accent pe rolul tinerilor în diferitele domenii al vieţii politice, economice, sociale. Sondajele de opinie indică o popularitate crescîndă a acestui partid. ATD consideră că problemele economice şi sociale cu care se confruntă Ungaria şi celelalte ţări est-europene vor fi soluţionate printr-o integrare mai rapidă în Comunităţile Europene. Alianţa se pronunţă, de asemenea, pentru extinderea grupului de la Visegrád.

În ce priveşte alegerile, cele două partide liberale preconizează prezentarea unor candidaţi unici la cel de-al doilea tur de scrutin, în funcţie de plasarea lor în cadrul primului tur.

Partidul Socialist Ungar (PSU) este cel de-al şaselea partid parlamentar (33 de deputaţi). Constituit la 7 octombrie 1989 prin scindarea care a avut loc la cel de-al 14-lea Congres al PMSU, partidul îşi propune ca principal scop realizarea socialismului democratic. Partidul "se delimitează de toate variantele de stalinism şi neostalinism" (Declaraţia- program), promovînd valorile social-democraţiei. Preşedintele partidului, Gyula Horn, este apreciat drept una din personalităţile marcante ale vieţii politice ungare. În ultima perioadă de timp, - de altfel ca şi în alte ţări est- europene - se constată o creştere a popularităţii lui. PSU face parte din Internaţionala Socialistă. Mai multe partide membre ale acesteia (laburiştii britanici, socialiştii austrieci, partidele de stînga din

Italia) şi-au oferit sprijinul în organizarea campaniei electorale a PSU.

De menţionat că toate partidele parlamentare îşi au înscrise în programul lor preocuparea faţă de minorităţile maghiare de dincolo de graniţele ţării. Dar abordarea acestei probleme se face nuanţat, de la iredentismul deschis al grupului Torgyán (PIMP) şi susţinerea necesităţii "spaţiului vital" pentru Ungaria ("Calea Ungară" din cadrul FDU), pînă la poziţiile cu caracter raţional şi realist al liberalilor din ADL. De altfel, cele trei partide parlamentare de opoziţie au atras atenţia asupra pericolului de a se folosi problema minorităţii maghiare din alte ţări în politica internă şi în viitoarea confruntare electorală.

În Ungaria funcţionează o serie de partide extraparlamentare care apreciază că, în condiţiile actuale în care o mare parte a populaţiei îşi manifestă nemulţumirea faţă de performanţele guvernului şi de activitatea opoziţiei parlamentare, alegerile din 1994 ar putea aduce o modificare a spectrului politic parlamentar, reprezentanţii lor regăsindu-se în Adunarea de Stat. Iată care sînt ele:

Uniunea Agrară - doreşte să reprezinte interesele celor ocupaţi în agricultură ; **Partidul Republican** - susţine un program care, potrivit conducătorilor săi, dă un răspuns nuanţat actualelor probleme economice şi sociale ; **Partidul Popular Ungar-Partidul Naţional Ţărănesc** - reprezintă ideea "căii a treia", susţinută în perioada interbelică de scriitorii populişti László Nemeth şi Péter Veres, promovînd valori popular-naţionale, ale umanismului social şi liberalismului burghez. Baza sa socială o reprezintă populaţia rurală şi intelectualitatea din comune şi oraşe mici ; **Partidul Social Democrat din Ungaria** - creat în 1989 (succesor al vechiului PSDU obligat să se unească cu comuniştii), se preocupă de problemele protecţiei sociale, întărindu-şi legăturile cu sindicatele. Membru al Internaţionalei Socialiste, partidul a fost exclus din această organizaţie în 1991 ; **Partidul Muncitoresc** - este succesorul PMSU, format după scindarea acestuia la Congresul al 14-lea din 1989. De curînd a renunţat la denumirea de Partidul Socialist Muncitoresc Ungar. Partidul se declară marxist şi de stînga şi aşteaptă să obţină voturi de la păturile muncitoreşti şi funcţionăreşti dezamăgite de consecinţele schimbării regimului. Afirmă că este partidul cu cel mai mare număr de membri înregistraţi (82.000).

Alte partide extraparlamentare : **Alianţa Naţional-Democrată**, devenită partid în septembrie 1992, **Partidul Întreprinzătorilor**, care se autodefineşte partid cu orientare liberală, reprezentînd păturile mijlocii de la oraşe, **Partidul Verde**, care-şi elaborează un program politic şi economic bazat pe protecţia mediului înconjurător, dorind să se transforme într-un for deschis în care să-şi găsească loc diferitele mişcări ecologiste, **Partidul Ungar al Libertăţii** cu orientare de centru-dreapta.

Eva GALAMBOS

LA EST DE EST

"De-a federalizarea..."

Găgăuzii, acuzaţi de partea sceptică a presei moldovene că ar suferi de sindromul placidităţii, au răsturnat sec jocul curburilor politice din zonă. Spre surpriza generală, Congresul deputaţilor a dezbătut molcom şi a adoptat tranşant proiectul Constituţiei. Sovietul Suprem îşi permisese, anterior acestei răsturnări, "nici să nu discute problema". Problema nu numai că s-a discutat dar s-a şi rezolvat. Războiul între Congres şi Sovietul Suprem este încă unul, tipic găgăuz, din lungul şir de conflicte care macină aparatul puterii de la Prut şi pînă în Siberia. Hotărîrea deputaţilor este cu atît mai spectaculoasă cu cît liderii autoproclamantelor republici Nistreană şi Găgăuză semnaseră o declaraţie comună (şi solemnă în subsidiar) în care se cerea constituirea unui stat federativ tripartit, un fel de zăpăceală triunghiulară înglobînd Chişinăul, Comratul şi Tiraspolul, ceea ce la Chişinău "nici nu s-a discutat". Capcana era clară: Moldova devenea federativă iar federaţia federalizată în stilul federalist al Armatei a 14-a urma să intre în CSI remorcată de republicile federative surori...

"Conga" Est-Vest...

În timp ce la Copenhaga ţările CEE şi ale fostului CAER dezbăteau, cu o anume cordialitate, amărăciunile şi bramburelile tranziţiei răsăritene, pe ecranul relaţiilor, mai degrabă complexe decît promiţătoare dintre estul şi vestul Europei, au apărut scame noi. Este vorba de hotărîrea CEE de a sista importurile de lapte şi carne din ţările, cîndva, socialiste. Primul ţipăt la acest duş rece a izbucnit la Praga. Din avanpostul cel mai laminat al săracilor a decolat spre Bruxelles un mesaj inechivoc: Cehia va interzice importurile şi tranzitul pe teritoriul său al animalelor vii, cărnii şi al produselor lactate de sorginte comunitară. Budapesta şi Varşovia au reacţionat şi ele în trombă. Esticii se consideră discriminaţi şi ridică mingea la un fileu exploziv. Tradiţionalele războaie intercomunitare - al brînzeturilor, vinurilor, ouălor etc. - fac prozeliţi, după dizolvarea CAER- ului, de-a lungul şi de-a latul orizonturilor europene eliberate, democratizate şi invitate să danseze conga concurenţei... cinstite.

Măcelul caucazian

Tancurile şi alte mijloace motorizate aparţinînd forţelor armate armene înaintează conştiincios în adîncul teritoriului Azerbaidjanului. Într-o singură rundă au fost ocupate 11 localităţi. Întreaga operaţiune se desfăşoară în sud-vestul azer în încercarea de a se crea o punte către Nagorno-Karabah. La începutul acestei luni autorităţile de la Baku au sesizat Consiliul de Securitate dar răspunsul nu a depăşit faza îngrijorării cordiale. În acest timp în regiune se moare ca la război dar măcelul nu tulbură masiv comunitatea internaţională confruntată cu dezastre locale în lanţ. Oricum, este de reţinut că faţă de inflamarea situaţiei în Caucaz, Teheranul a anunţat că "va lua măsurile corespunzătoare pentru a ajuta material şi spiritual poporul azer, în scopul respingerii agresiunii armene". Reamintim că şi Turcia a emis o declaraţie asemănătoare, ceea ce determină, măcar psihologic, dilatarea ariei de conflict.

Republica în doi timpi

Au fost la naşterea organizaţiei cîteva duzini. Apoi s-au înmulţit odată cu deşirarea sistemului colonial. A urmat o lungă stagnare. Şi, din nou, un val imperios. Azi ONU cuprinde 181 de state. În faţa sediului din New York designerii trebuie să conceapă un nou tronson de onoare unde drapelele să încapă armonios şi echilibrat.

Cel mai recent candidat şi acum membru al concertului naţiunilor are o titulatură ciudată: "Fosta Republică Iugoslavă Macedonia". Conjuncturi de o rară stufozitate au croşetat acest generic în doi timpi. Fosta Republică Iugoslavă Macedonia s-a instalat la ONU presată de imperative imediate: rezolvarea diferendului legat de... propriul său nume. Unii încheie o carieră internaţională în acest fel. În cazul... F.R.I.M. este invers. Pentru a se ajunge la un liman reprezentanţii grec şi macedonian au întrevederi preliminare separate cu mediatorii ONU şi CEE. Negocierile s-au declanşat la New York şi vor continua la Geneva oricît de mult...

Radu BUDEANU